Введено в действие Приказом
заведующего МБДОУ
Детский сад № 43 «Белочка»
№ 52 от 31.08 2021 г.

УТВЕРЖДАЮ
Заведующий МБДОУ
Детский сад № 43 «Белочка»
________ Е.А.Беляева
«31» 08 2021 год

Рассмотрено на педсовете
протокол № 1
от 31.08 2021 г.

Рабочая программа воспитателя (по обучению детей татарскому языку)
Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
«Детский сад № 43 «Белочка» города Альметьевска»
на 2021/2022 учебный год

Воспитатель (по обучению детей татарскому языку) Кузнецова А.К.

г. Альметьевск
2021 год

Балалар бакчасында рус һәм башка милләт балаларын

татарчага өйрәтү программасы.

АҢЛАТМА ЯЗУЫ.

“Татарстан Республикасы халыклары телләре турында” Татарстан Республикасы Законында һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән кабул ителгән 2010 – 2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) – мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус телле балаларны татарчага өйрәтү программасы, укыту-методик комплектлары (УМК) төзү бурычы куелды.

Балалар бакчасында татар теленә өйрәтү программасы (алга таба программа) “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына Федераль дәүләт таләпләре”нә (РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының 23.11.2009 елда 655 нче карары нигезендә расланган) нигезләнеп төзелде.

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләренең эчтәлеген чагылдыра. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якын килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына (Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Е. А. Пассов) чагылыш тапкан фәнни тикшеренүләргә, гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләмәләренә көйләнгән.

Программа принциплары.

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү.

Интеграция һәм дифференциация принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзәнчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Күрсәтмәлелек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткәрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегральләштерү) принцибы: аралашу, танып-белү, социальләштерү, физик культура, сәламәтлек, хезмәт, иминлек, матур әдәбият, иҗади сәнгать, музыка.

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирүне комплекслы-тематик принципка корып оештыру;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы - бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяҗларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәэмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Белем бирү эшчәнлегенең дидактик принцибы - гадидән катлаулыга таба бару.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту. Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә алу.

Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар.

1. Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.
2. Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).
3. Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек(таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, җырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлеге өчен материаллар.
4. Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар).
5. Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар)
6. Интерактив уеннар.
7. Эш дәфтәрләре.

Эш төрләре һәм формалары.

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

1. Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2. Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3. Сюжетлы-рольле уеннар;
4. Әйлән-бәйлән, җырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5. Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына).
6. Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7. Иҗади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8. Ситуатив, логик күнегүләрне ишетеп, аңлап эшләү.
9. Үстерелешле диалоглар (зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).

10. Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, җырлау, кабатлау, ишеткән сүзне рәсемдә табып күрсәтү.
11. Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12. Интерактив уеннар.

Татарча сөйләшергә өйрәткәндә куелган минимум бурычлар.

Программа өч проектны һәм аларның төп максатларын һәм бурычларын үз эченә ала:

“Минем өем” проекты (4-5 яшь).

Максат: Татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар: 1. Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру.

2. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зиһен үстерү.

3. Бер – береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

“Уйный – уйный үсәбез” проекты (5-6 яшь).

Максат: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

Бурычлар: 1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.

2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу.

3. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты (6-7 яшь).

Максат: Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләрне төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.

Бурычлар:1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.

2. Мөстәкыйль фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.

3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

Укыту методик комплектының эчтәлеге.

Һәр проект түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) тематик план;
2) эшчәнлек конспектлары;
3) балалар һәм әти-әниләр өчен эш дәфтәрләре;
4) аудиоязмалар;
5) анимацион күренешләр;
6) күрсәтмә, таратма материаллар;
7) диагностик материаллар.

“Минем өем” проекты. (4-5яшьлек балалар өчен)

Лексик минимум – якынча 62 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.
Актив сүзләр: әти, әни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз)

Сөйләм үрнәкләре: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз)

Проектның эчтәлеге түбәндәге темалардан тора:

- гаилә
- ашамлыклар
- уенчыклар
- саннар

Атна дәвамында 20 шәр минутлык 3 эшчәнлек оештырыла.

Тематик план.

Актив сузләр	Сөйләм урнәге	Аудиоязма Эш дәфтәре Мультфильм
Гаилә – 18 сәгать (1-18)		
әти әни малай кыз мин	-Бу кем? -Әти (әни, бабай, әби, кыз, малай). -Кем юк? -Әти (әни, бабай, әби, малай, кыз). -Исәнмесез.	Аудиоязма №1-23 Дәфтәрдә эш №1-4 Мультфильмнар:

исәнмесез	-Син кем?	1. “Әйдәгез, дуслашыйк”
сау булыгыз	-Мин Коля (Оля).	2. “Качышлы уйныйбыз”
	-Мин малай.	3. “Шалкан”
	-Сау булыгыз!	
исәнме	-Исәнме, әни (әти, бабай, әби, кыз, малай, Мияу, Акбай).	
	-Сау бул, әни (әти, бабай, әби, кыз, малай).	
эт	-Кем анда?	
песи	-Мин песи. Мин Мияу.	
	-Кил монда.	
	-Мин эт. Мин Акбай.	
	-Кил монда.	
әйе	-Син Коля?	
юк	-Әйе, Коля.	
сау бул	-Син малай (кыз)?	
	-Әйе (юк).	

әби бабай әйбәт	-Әти? (әни, бабай, әби, кыз, малай). -Әйе. -Әни? (әти, бабай, әби, кыз, малай). -Юк. -Малай? -Юк, кыз. -Кыз? -Әйе, кыз. -Хәлләр ничек? -Әйбәт.	
Ашамлыклар – 12 сәгать (19-30)		
ипи мә рәхмәт	-Мә, ипи (алма, сөт, чәй). -Рәхмәт, әби.	Аудиоязма №24-39 Дәфтәрдә эш №5-10

<table>
<tr><td>алма
сөт
чәй

тәмле
кил монда
утыр

аша
эч</td><td>-Коля, мә ипи (алма, сөт, чәй).
-Рәхмәт.

-Мияу, кил монда. Утыр. (Акбай, Коля, Оля)

-Оля, кил монда. Мә ипи (алма, сөт, чәй). Ипи (алма, сөт, чәй) тәмле (ме)?
-Ипи (алма, сөт, чәй) тәмле. Рәхмәт.

-Мә, тәмле алма (ипи).

-Мә, ипи (алма) аша.
-Мә, сөт (чәй) эч.</td><td>Мультфильмнар:
1.“Тәмле” кибетендә”
2. “Азат кунак чакыра”</td></tr>
<tr><td colspan="3">Уенчыклар – 18 сәгать (31-48)</td></tr>
<tr><td>туп</td><td>- Бу нәрсә?
- Туп (курчак, куян, аю).</td><td>Аудиоязма №40-53</td></tr>
</table>

бир зур кечкенә матур курчак куян аю уйна	-Курчак (туп, куян, аю) бир. -Мә, курчак (туп, куян, аю). -Бу нәрсә? -Аю (курчак, куян, туп). -Аю (курчак, куян, туп) нинди? -Аю (курчак, куян, туп) зур (матур, кечкенә, әйбәт). - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур (кечкенә, матур, әйбәт). -Аю (курчак, куян, туп)? -Әйе. -Курчак (аю, куян, туп)? -Юк. -Бу нәрсә? -Аю (курчак, куян, туп).	Дәфтәрдә эш №11-13 Мультфильмнар: 1. “Паркка сәяхәт” 2. “Уенчыклар үпкәләгән” 3. “Күңелле уеннар” 4. “Акбай һәм Мияу маҗаралары”

	-Мә, аю (курчак, куян, туп). Уйна.	
	-Коля, кил монда. Уйна.	
	-Оля, кил монда. Уйна.	
	- Аю (курчак, куян, туп) бир.	
	- Аю (курчак, куян, туп) нинди?	
	- Аю (курчак, куян, туп) зур.	
	- Аю (курчак, куян, туп) кечкенә.	
ю	- Мә, зур аю (курчак, куян, туп).	
	- Мә, кечкенә аю (курчак, куян, туп).	
	-Аю (курчак, куян), кил монда. Аша (утыр, эч, уйна).	
	-Коля (Оля), аю (курчак, куян, туп) ю.	
хәлләр ничек?	- Исәнме, Мияу!	
	- Исәнме, Акбай!	

пычрак чиста	- Хәлләр ничек? - Әйбәт. -Туп (курчак, куян, аю) нинди? -Туп (курчак, куян, аю) пычрак (чиста). -Туп ю. -Туп чиста? - Юк, туп пычрак. (Әйе, туп чиста). Ю, ю, ю – туп (курчак, аю, куян) ю.	
Саннар - 6 сәгать (49-54)		
бер ике өч дүрт биш	-Ничә? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) алма. -Ничә малай? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) малай. -Ничә кыз? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) кыз.	Аудиоязма №54-60 Дәфтәрдә эш №14 Мультфильм: 1.“Уйный-уйный саныйбыз”

	-Өч? -Юк. -Ике? -Әйе. -Ничә аю (туп, курчак, куян)? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) аю.	
Кабатлау - 6 сәгать (55-60)		
		Аудиоязма №25 Дәфтәрдә эш №61-64 Мультфильм: 1. “Күңелле ял итәбез”

“Уйный – уйный үсәбез” проекты. (5-6 яшьлек балалар өчен)

Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз)

Сөйләм үрнәкләре: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 сүз).

Проектның эчтәлеге түбәндәге темалардан тора:

- яшелчәләр
- ашамлыклар
- савыт- саба
- киемнәр
- шәхси гигиена
- өй җиһазлары
- бәйрәм “Туган көн”
- бәйрәм “Сабан туй”
- Уртанчылар төркемендәге темалар(гаилә, ашамлыклар, уенчыклар, саннар) ел дәвамында кабатлана.

Атнага 25 шәр минутлык 3 эшчәнлек оештырыла.

Тематик план.

Актив сузләр	Сөйләм урнәге	Аудиоязма Эш дәфтәре Мультфильм
Кабатлау – 3 сәгать (1-3)		
	“Минем өем” проекты буенча	Аудиоязма №1 Дәфтәрдә эш №1 Мультфильм:

		1. “Шалкан”
Яшелчәләр – 21 сәгать (4-24)		
кишер баллы ничә суган бәрәңге кыяр кәбестә нинди	-Бу нәрсә? -Кишер. -Мә, кишер. -Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? -Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Мә, зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Рәхмәт. -Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә,	Аудиоязма №2-24 Дәфтәрдә эш №2-6 Мультфильмнар: 1.“Баллы кишер” 2. “Уйный-уйный эшлибез” 3. “Юл маҗаралары” 4. “Кем эшләми, шул ашамый”

алты җиде сигез тугыз ун	кыяр) -Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак) Кишер баллы. Алма баллы. -Мә кишер(алма), аша. Баллы? -Әйе, баллы. Рәхмәт. -Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана. -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Оля, кил монда. Мә, ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	

	-Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) бир. -Мә, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә,кишер). -Рәхмәт. -Коля, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр) бир. -Мә, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр). -Сау бул, Коля. -Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер)? -Бер (1-10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). -Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) пычрак.	

кызыл сары яшел	-Бу туп. -Туп (алма) нинди? -Туп (алма) сары (кызыл, яшел) -Нинди туп (алма) юк? -Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк. -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? -Кирәк. -Коля, нәрсә кирәк? -Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. -Нинди кыяр? -Яшел (тәмле, чиста) кыяр.	

нәрсә кирәк? юа	-Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак. -Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю. -Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа.	
Ашамлыклар – 6 сәгать (25-30)		
аш	тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй)	Аудиоязма №25-29

ботка	-Нәрсә кирәк? -Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) кирәк. -Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)? -Тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге). -Мә, аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) аша (эч). -Рәхмәт. Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) тәмле.	Дәфтәрдә эш №7, 8 Мультфильм: 1.“Аш бүлмәсе”
Савыт-саба - 6 сәгать (31-36)		
кашык тәлинкә чынаяк зәңгәр	-Кашык (тәлинкә, чынаяк) бир. -Нинди кашык (тәлинкә, чынаяк)? -Зур (кечкенә, сары, яшел, кызыл, зәңгәр). -Ничә кашык (тәлинкә, чынаяк)? -(1-10 га) кашык (тәлинкә, чынаяк). -Мә, (1-10) кашык(тәлинкә, чынаяк).	Аудиоязма №30-37 Дәфтәрдә эш №9, 10 Мультфильм: 1. “Өч аю” 2. “Чисталыкта - матурлык”

	-Мә, кызыл (сары, яшел, зәңгәр). чынаяк (тәлинкә, чынаяк).	
Киемнәр - 6 сәгать (37-42)		
күлмәк чалбар	яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмәк (чалбар). чиста күлмәк (чалбар). матур күлмәк (чалбар). күлмәк (чалбар) юк. -Оля, күлмәк (чалбар) бир. -Нинди күлмәк (чалбар)? -Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмәк (чалбар). -Ничә күлмәк (чалбар)? -Бер (1-10) күлмәк (чалбар).	Аудиоязма №38-43 Дәфтәрдә эш №11, 12 Мультфильм: 1.“Киемнәр кибетендә” 2.“Шаян уенчыклар”

ки сал йокла	-Курчак, чалбар (күлмәк) ки (сал). -Оля, чалбар (күлмәк) бир. -Мә, чалбар (күлмәк). -Рәхмәт. Курчак, мә, чалбар (күлмәк) ки (сал). -Курчак, йокла.	
Шәхси гигиена – 3 сәгать (43-45)		
бит кул хәерле көн	-Хәерле көн. -Мә су, бит (кул) ю. -Бит (кул) чиста. -Бит (кул) чиста. -Әйе, бит (кул) чиста.	Аудиоязма № 43, 44-48 Эш дәфтәре №13, 14 Мультфильм 1.“Ни өчен киемнәр югалган?”

<table>
<tr><td colspan="3">Өй җиһазлары – 3 сәгать (46-48)</td></tr>
<tr><td>өстәл

урындык

караваt</td><td>-Зур (кечкенә) урындык (өстәл, караваt).

-Зур аю, мә зур караваt (өстәл, урындык).

-Кечкенә аю, мә кечкенә караваt (өстәл, урындык).

-Нәрсә кирәк?

-Караваt (өстәл, урындык) кирәк.

-Нинди караваt?

-Зур (кечкенә, сары, яшел, зәңгәр) караваt.

-Мә, зур караваt.

-Рәхмәт.</td><td>Аудиоязма № 49

Эш дәфтәре №15

Мультфильм:

1.“Маша һәм өч аю”</td></tr>
<tr><td colspan="3">Бәйрәм “туган көн” – 9 сәгать (49-57)</td></tr>
<tr><td>яратам</td><td>-Мин алма (ипи, сөт, чәй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, кишер) яратам.</td><td>Аудиоязма №50-60</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>бар</td><td>-Мин Коля(ны) (Оля(ны) яратам.

-Мин курчак(ны) (аю(ны), песи(не), эт(не), куян(ны) яратам.

-Нәрсә бар?
-Туп (курчак) бар.
-Нәрсә юк?
-Туп (курчак) юк.
“Бар”, “Юк” сүзләрен кулланып “Гаилә”, “Яшелчә” “Уенчыклар”
темаларын кабатлау.
Диалогларны кабатлау.
“Кибетле” уеннары.</td><td>Эш дәфтәре №16-19

Мультфильм:
1. “Туган көн”
2. ”Кем нәрсә ярата?”</td></tr>
<tr><td colspan="3" align="center">БӘЙРӘМ “САБАНТУЙ”- 3 СӘГАТЬ (58-60)</td></tr>
<tr><td></td><td>Ел дәвамында өйрәнелгән сүзләр, сөйләм үрнәге кулланыла.
“Гаилә”, “Яшелчә”, “Уенчыклар”</td><td>Аудиоязма №61-63

Мультфильм:</td></tr>
</table>

	темаларын кабатлау. “Кибетле” уеннары.	1.“Сабантуй бәйрәме”

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты.

6-7 яшьлек балалар (мәктәпкә әзерлек төркеме) өчен якынча 60 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?,сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла, җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың?(пассив сүз)

Проектның эчтәлеге уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашуга корылган.

Атнага 30 ар минутлык 3 эшчәнлек оештырыла.

Тематик план

Актив сузләр	**Сөйләм урнәге**	**Аудиоязма** **Эш дәфтәре** **Мультфильм**

син кем? хәерле көн тычкан бу кем?	-Хәерле көн, Оля (Коля). -Хәерле көн, әни (әти, бабай, әби).	Аудиоязма №1 - 2 Аудиоязма №3 - 5 Дәфтәрдә эш №1 Мультфильм: “Мияу адашкан” Аудиоязма №6 Дәфтәрдә эш №2 Аудиоязма №7 - 8 Дәфтәрдә эш №3 Мультфильм:”Аю баласы дөнья белән таныша” Аудиоязма №9 - 10 Дәфтәрдә эш №4

бу нәрсә? нишли? йоклый утыра ашый эчә нишлисең? ашыйм эчәм	-Песи нишли? -Песи йоклый. -Әни нишли? -Әни утыра. -Коля нишли? -Коля ашый (эчә). -Мияу, нишлисең? -Ашыйм. -Акбай, нишлисең? -Эчәм.	Аудиоязма №11 Мультфильм: “Батыр Мияу һәм куркак Куянкай” Аудиоязма №12 Дәфтәрдә эш №5 Аудиоязма №13 - 14 Мультфильм: “Тату гаилә” Аудиоязма №15

уйный	-Оля (Коля), нишлисең?	
уйныйм	-Уйныйм.	Аудиоязма №16 - 18
утырам		Мультфильм: “Юмарт аю”
		Аудиоязма №19
		Аудиоязма №20
барам	-Кая барасың?	Дәфәрдә эш №6
кая барасың?	-Кафега барам.	
син нишлисең?	-Син нишлисең?	
	-Мин бәрәңге ашыйм (чәй эчәм, уйныйм, барам, утырам, йоклый)	Мультфильм: “Кафега барабыз”
		Дәфтәрдә эш №7

сикер-сикерәм	Туп, туп	
	Матур туп.	Аудиоязма №21-23
	Сикер-сикер,	
	Матур туп.	
сикерә	Куян сикерә (йөгерә).	Мультфильм:
йөгерә	Туп сикерә.	“Урманда күңелле уеннар”
төлке	Песи сикерә (йөгерә).	
	Төлке сикерә (йөгерә).	Аудиоязма №24
		Дәфтәрдә эш №8
		Аудиоязма №25-28
йөгер-йөгерәм	-Йөгер! Син нишлисең?	Мультфильм:
	-Мин йөгерәм.	“Көчлеләр, кыюлар, җитезләр”
чәк-чәк	-Мин чәк-чәк ашыйм.	Аудиоязма №29-30
өчпочмак	-Мин өчпочмак ашыйм.	Дәфтәрдә эш №9

яшь бүре керпе тавык әтәч үрдәк	-Сиңа ничә яшь? -6 яшь. -Мин бүре. Мин зур, матур, чиста. Әтәч зур, матур Тавык кечкенә, матур -Син кем? -Мин үрдәк.	Мультфильм: “Җәнлекләр спорт бәйрәмендә” Аудиоязма №31-32 Аудиоязма №33-34 Дәфтәрдә эш №10 Мультфильм: “Циркта” Аудиоязма №35 - 36 Дәфтәрдә эш №11

		Аудиоязма №37 - 38
		Дәфтәрдә эш №12
		Мультфильм:
чана	Куян чана шуа.	“Шаян кошлар”
шуа		
		Аудиоязма №39 - 40
шуам	Мин чана шуам.	
		Аудиоязма №41
		Дәфтәрдә эш №13
		Мультфильм:
бие	-Аю, әйдә, бие!	“Урманда зур концерт”
бии		
		Аудиоязма №42 - 44
биим		Дәфтәрдә эш №14

ак кара җырла-җырлыйм	-Оля кызыл шар ярата? -Юк. -Оля яшел шар ярата? -Әйе, мин яшел шар яратам. -Син нишлисең? -Мин җырлыйм. җырлыйбыз зур рәхмәт	Аудиоязма №45 - 46 Мультфильм: “Акбай туган көнгә барырга җыена” Аудиоязма №47 Дәфтәрдә эш №15 Аудиоязма №45, 48 – 49 Мультфильм: “Мияуның туган көне” Аудиоязма №50 Дәфтәрдә эш №16

зур рәхмәт китап укый рәсем ясыйм укыйм	Кыз китап укый. рәсем ясыйм-алма ясыйм мәктәп -Кем укый. -Мин укыйм.	Аудиоязма №51 - 53 Дәфтәрдә эш №17 Мультфильм: “Урман китапханәсендә” Аудиоязма №54 - 60 Дәфтәрдә эш №18 Мультфильм “Уйный-уйный укыйбыз” Аудиоязма №61-63 Дәфтәрдә эш №19 Мультфильм: “Урман мәктәбендә” Аудиоязма №64

дәфтәр	бик тәмле Терем-терем, теремкәй, Зур түгел, кечкенә. Теремкәйдә тычкан яши. Теремкәйдә куян яши. Теремкәйдә бүре яши. Теремкәйдә төлке яши. Теремкәйдә аю яши. Алар бик дус.	Мультфильм: “Теремкәй” Аудиоязма №65-66

	-Кәҗә кая? -Әнә, кәҗә кәбестә ашый. Кәҗә кәбестә ярата. -Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың? -Мин сөт яратам. Сөт тәмле. -Мә, кәҗә, ботка аша. -Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.	Мультфильм: “Кем нәрсә ярата?” Аудиоязма №67 - 71 Дәфтәрдә эш №20

Уртанчылар төркеменең «Минем өем» укыту методик комплекты

буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1.А4 форматында күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә

	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: «Куян өйгә керә, өйдә аю утыра». «Куян өйдән чыга, саубуллаша».	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю; 1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак; 1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп; 1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина; 1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи; 1 эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.	Һәрберсе 1 данә
2.А3 форматында өй рәсеме.	Өй макеты	1 данә
3. А 5 форматында таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар»	Һәрберсе 15 данә

	Ипи, алма, чәй, сөт.	
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
	Бармак уеннары өчен атрибутлар: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 15 данә

Зурлар төркеменең «Уйный-уйный үсәбез» укыту методик комплекты

буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1. Күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәр («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар»	Һәрберсе 1 данә

	Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Җиләк-җимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 1 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә

	«Төсләр» Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	«Саннар» (1- 10)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре: («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Җиләк-җимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә

	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	һәрберсе 15 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	һәрберсе 15 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: караватъ, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	һәрберсе 15 данә
3.Буяу өчен график рәсемнәр	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5 песи, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	һәрберсе 15 данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	һәрберсе 15 данә
5. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	1.Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Өч аю»: әти аю, әни аю, бала аю. 2. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата»: песи, эт, аю, куян, кәҗә, әтәч. өстәл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә);	һәрберсе 1 данә һәрберсе 1 данә

	урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); караватъ (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	

Мәктәпкә әзерлек төркеменең «Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар”

укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1.А 4 форматында күрсәтмә рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, әтәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 1 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгерә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгерә, куян сикерә, тычкан ашый, әтәч җырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, әни кул юа, әти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, әби утыра, бабй йоклый.	Һәрберсе 1 данә
2. А 5 форматында таратма рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, әтәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгерә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгерә, куян сикерә, тычкан ашый, әтәч җырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, әни	Һәрберсе 15 данә

	кул юа, әти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, әби утыра, бабай йоклый.	
8х10 форматындагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, әби, бабай.	Һәрберсе 15 данә
15х20 форматындагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, әби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, әтәч, тавык, үрдәк, керпе, тычкан.	Һәрберсе 1 данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: төлке, курчак, туп, тавык, әтәч, бүре, керпе, үрдәк, тычкан, әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, әти, шалкан. «Шалкан» өстәл театры атрибутлары: Әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, әти, тычкан, шалкан.	Һәрберсе 15 данә Һәрберсе 1 данә

Аудиоязмалар.

(уртанчылар төркеме)

Тема: “Минем гаиләм”.

1 нче кисәк (1 нче тема).

- Здравствуйте, ребята! Исәнмесез, балалар! *(пауза-3 секунд).* **Это мои лучшие друзья Акбай и Мияу. Они очень добрые, весёлые помощники. Акбай и Мияу разговаривают по другому, по-татарски. Послушайте, как они здороваются друг с другом** *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Һау-һау! Исәнме, Мияу!

Мияу: Мияу- мияу! Исәнме, Акбай!

2 нче кисәк (1 нче тема).

- **Слушай!** *(ир-ат тавышы)*
- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*
- Әти *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)* - Әти *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)*
- Әни *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)* - Әни *(хатын-кыз тавышы)*

3 нче кисәк (1 нче тема).

- **Слушай!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*
- **Тыңла!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*
- Әти *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)* - Әти *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)*
- Әни *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)* - Әни *(хатын-кыз тавышы)*

4 нче кисәк (1 нче тема).

- **Слушай!Покажи!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*
- **Тыңла!Күрсәт!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*
- Әти *(ир-ат тавышы, пауза-6 секунд)* - Әти *(ир-ат тавышы, пауза-6 секунд)*

- Әни *(хатын-кыз тавышы, пауза-6 секунд)* - Әни *(хатын-кыз тавышы)*

5 нче кисәк (1 нче тема).

- **Слушай!Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Әти-әти *(ир-ат тавышы җырлый, пауза-6 секунд)*

- Әни-әни *(хатын-кыз тавышы җырлый)*

Тема: “Малай, кыз”.

6 нчы кисәк (2 нче тема).

- **Слушай!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Әти *(ир-ат тавышы, пауза-5 секунд)*

- Әни *(хатын-кыз тавышы, пауза-5 секунд)*

- Малай *(малай тавышы, пауза-5 секунд)*

- Кыз *(кыз тавышы)*

7 нче кисәк (2 нче тема).

- **Слушай!Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Әти-әти *(ир-ат тавышы җырлый, пауза-6 секунд)*

- Әни-әни *(хатын-кыз тавышы җырлый, пауза-6 секунд)*

- Малай-малай *(малай тавышы җырлый, пауза-6 секунд)*

- Кыз-кыз *(кыз тавышы җырлый)*

Тема: “Әйдәгез, танышыйк”.

8 нче кисәк (4 нче тема).

Акбай белән Мияу: Исәнмесез, балалар! *(пауза-3 секунд).*

Балалар: *Исәнмесез.*

- **А вы знаете, как надо знакомиться друг с другом** *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Я знаю. Я Акбай. Мин Акбай. Ты кто? Син кем? *(обращается к Мияу).*

Мияу: Я Мияу. Мин Мияу. Син кем?

Акбай: Мин Акбай. Син кем?

9 нчы кисәк (4 нче тема).

- **Слушай!Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла! Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Мин Акбай.

Мияу: Мин Мияу.

Малай тавышы: Мин Коля.

Кыз тавышы: Мин Оля.

10 нчы кисәк (4 нче тема).

- **Слушай!Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Мин әти *(ир-ат тавышы җырлый, пауза-6 секунд)*

- Мин әни *(хатын-кыз тавышы җырлый, пауза-6 секунд)*

- Мин малай *(малай тавышы җырлый, пауза-6 секунд)*

- Мин кыз *(кыз тавышы җырлый)*

Тема: “Әйдәгез, танышыйк”.

11 нче кисәк (5 нче тема).

-Ребята, послушайте, как здороваются Акбай и Мияу друг с другом.

Акбай: Исәнме, Мияу!

Мияу: Исәнме, Акбай!

12 нче кисәк (5 нче тема).

- **Слушай! Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла! Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Мин Акбай.

Мияу: Мин Мияу.

Тема: "Тату гаилә".

13 нче кисәк (6 нчы тема).

Акбай: Исәнме, әни *(пауза – 3 секунд)*

Мияу: Исәнме, әти *(пауза – 3 секунд)*

Акбай: Исәнме, малай *(пауза – 3 секунд)*

Мияу: Исәнме, кыз.

Тема: "Минем дуслар".

14 нче кисәк (7 нче тема).

- Где наши друзья, Акбай и Мияу? *(хатын-кыз тавышы).*

Ишек шакыган тавыш.

Мияу: Мияу – мияу! *(пауза – 3 секунд)*

Тәрбияче: *Кем анда?*

Мияу: Мияу – мияу! Мин песи.

Мияу – мияу! Мин песи.

Ишек шакыган тавыш.

Акбай: Һау-һау! *(пауза – 3 секунд)*

Тәрбияче: *Кем анда?*

Акбай: Һау – һау! Мин эт.

Һау – һау! Мин эт *(пауза – 6 секунд)*

Тәрбияче: *Песи, кил монда! Эт, кил монда!*

Ишек ачылган тавыш.

Мияу: Исәнмесез! Мияу – мияу! Мин песи.

Акбай: Исәнмесез!Һау – һау! Мин эт.

15 нче кисәк (7 нче тема).

- **Слушай!Пой!***(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Мияу-мияу. Мин песи *(хатын-кыз тавышы җырлый, пауза – 6 секунд)*

- Мияу-мияу. Мин песи *(хатын-кыз тавышы җырлый, пауза – 6 секунд)*

- Һау-һау. Мин эт *(ир-ат тавышы җырлый, пауза – 6 секунд)*

- Һау-һау. Мин эт *(ир-ат тавышы җырлый)*

Тема: “Әйе.Юк.”

16 нчы кисәк (10 нчы тема).

- **Слушай!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Мин әти *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Мин әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Мин малай *(малай тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Мин кыз *(кыз тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Мин Мияу. Мин песи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Мин Акбай. Мин эт *(ир-ат тавышы)*

17 нче кисәк (10 нчы тема).

- **Слушай!Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Мин әти *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд)*

- Мин әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд)*

- Мин малай *(малай тавышы, пауза – 5 секунд)*

- Мин кыз *(кыз тавышы, пауза – 5 секунд)*

- Мин Мияу. Мин песи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд)*

- Мин Акбай. Мин эт *(ир-ат тавышы)*

Тема: “Кунак килгән”.

18 нче кисәк (13 нче тема).

- К нам сегодня пришли гости. Мияу, ты хочешь узнать, кто это? *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Мияу-мияу, хочу.

Акбай*(күрсәткән рәсемнәрне атый):* Әби *(пауза-3 секунд).* Бабай.

19 нчы кисәк (13 нче тема).

- **Слушай!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Мин бабай *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Мин бабай *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Мин әби *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Мин әби *(хатын-кыз тавышы)*

20 нче кисәк (13 нче тема).

- **Слушай!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Мин бабай *(ир-ат тавышы, пауза –5 секунд)*

  - Мин бабай *(ир-ат тавышы, пауза –5 секунд)*

  - Мин әби *(хатын-кыз тавышы, пауза –5 секунд)*

  - Мин әби *(хатын-кыз тавышы)*

Тема: “Безнең кунаклар”.

21 нче кисәк (16 нчы тема).

- Акбай и Мияу очень вежливые. При встрече они здороваются и друг у друга спрашивают “Как дела?” - “Хәлләр ничек?” *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Исәнме, Мияу.

Мияу: Исәнме, Акбай.

Акбай: Мияу, хәлләр ничек?

Мияу: Әйбәт. Акбай, хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт.

22 нче кисәк (16 нчы тема).

- **Слушай!** *(ир-ат тавышы)*
- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

Бу бармак бабай,

Бу бармак әби,

Бу бармак әти,

Бу бармак әни,

Бу бармак малай.

Бу бармак бабай,

Бу бармак әби,

Бу бармак әти,

Бу бармак әни,

Бу бармак кыз.

Тема: "Безнең кунаклар".

23 нче кисәк (17 нче тема).

- Давайте, послушаем как Акбай и Мияу разговаривают при встрече *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Исәнме, Мияу.

Мияу: Исәнме, Акбай.

Акбай: Мияу, хәлләр ничек?

Мияу: Әйбәт. Акбай, хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт.

Тема: “Әби күчтәнәче”.

24 нче кисәк (19 нчы тема).

Әби: Исәнмесез, балалар *(пауза- 3 секунд).*

Балалар: *Исәнме, әби.*

Әби *(ипи күрсәтеп):* Ипи *(пауза- 3 секунд).*

Балалар: *Ипи.*

25 нче кисәк (19 нчы тема).

Әби: Син кем?

Мияу: Мин Мияу.

Әби: Мияу, мә ипи.

Мияу: Рәхмәт.

Тема: “Бабай күчтәнәче”.

26 нчы кисәк (20 нче тема).

Бабай: Исәнмесез, балалар *(пауза- 3 секунд).*

Балалар: *Исәнме, бабай.*

Бабай*(алма күрсәтеп)***:** Алма *(пауза- 3 секунд).*

Балалар: *Алма.*

27 нче кисәк (20 нче тема).

Бабай: Син кем?

Акбай: Мин Акбай.

Бабай: Акбай, мә алма.

Акбай: Рәхмәт.

Тема: “Сөт. Чәй”.

28 нче кисәк (22 нче тема).

- Наши друзья Акбай и Мияу угощаются. Давайте, спросим, что они пьют *(хатын-кыз тавышы)*

- **Акбай, бу нәрсә?** *(хатын-кыз тавышы)*

- **Акбай:** Чәй.

- **Мияу, бу нәрсә?** *(хатын-кыз тавышы)*

- **Мияу:** Сөт.

29 нчы кисәк (22 нче тема).

- **Слушай!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Сөт *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)*

- Сөт *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)*

- Чәй *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)*

- Чәй *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)*

- Ипи *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)*

- Ипи *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)*

- Алма *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)*

- Алма *(ир-ат тавышы)*

30 нчы кисәк (22 нче тема).

- **Слушай!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Сөт *(хатын-кыз тавышы, пауза-5 секунд)*

- Чәй *(ир-ат тавышы, пауза-5 секунд)*

- Ипи *(хатын-кыз тавышы, пауза-5 секунд)*

- Алма *(ир-ат тавышы)*

31 нче кисәк (22 нче тема).

- **Слушай!Покажи!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Күрсәт!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Сөт *(хатын-кыз тавышы, пауза-6 секунд)*

- Чәй *(ир-ат тавышы, пауза-6 секунд)*

- Ипи *(хатын-кыз тавышы, пауза-6 секунд)*

- Алма *(ир-ат тавышы)*

Тема: “Дустыңны сыйла”.

32 нче кисәк (23 нче тема).

Акбай: Мияу, мә сөт.

Мияу: Акбай, мә ипи.

- Акбай и Мияу друг друга угостили. А что они забыли сказать за угощение? *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)*

Балалар: *Спасибо.*

- Правильно, "Спасибо" – "Рәхмәт". Акбай, скажи "Рәхмәт" *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Рәхмәт. Мияу, скажи "Рәхмәт".

Мияу: Рәхмәт.

Тема: "Песине сыйла".

33 нче кисәк (25 нче тема).

- Акбай здесь, а где же Мияу? Акбай позови, Мияу *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Мияу, иди сюда. Кил монда.

- Мияу не идёт. Наверно не слышит. Давайте, вместе позовём *(хатын-кыз тавышы)*

Бергә: *Мияу, кил монда.*

34 нче кисәк (25 нче тема).

- Мияу проголодался. Давайте, его угостим вкусным молоком. Песи, мә сөт. Сөт тәмлеме? *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Сөт тәмле, тәмле. Рәхмәт *(пауза-5 секунд)*

- Акбай, мә ипи. Ипи тәмлеме? *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Ипи тәмле, тәмле. Рәхмәт.

Тема: “Кунак сыйлау”.

35 нче кисәк (26 нчы тема).

- **Слушай!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Ипи тәмле-тәмле *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)*

- Ипи тәмле-тәмле *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)*

- Чәй тәмле-тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)*

- Чәй тәмле-тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)*

- Алма тәмле-тәмле *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)*

- Алма тәмле-тәмле *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд)*

- Сөт тәмле-тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)*

- Сөт тәмле-тәмле *(хатын-кыз тавышы)*

36 нчы кисәк (26 нчы тема).

- **Слушай!Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Ипи тәмле-тәмле *(ир-ат тавышы, пауза-5 секунд)*

- Ипи тәмле-тәмле *(ир-ат тавышы, пауза-5 секунд)*

- Чәй тәмле-тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза-5 секунд)*

- Чәй тәмле-тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза-5 секунд)*

- Алма тәмле-тәмле *(ир-ат тавышы, пауза-5 секунд)*

- Алма тәмле-тәмле *(ир-ат тавышы, пауза-5секунд)*

- Сөт тәмле-тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза-5 секунд)*

- Сөт тәмле-тәмле *(хатын-кыз тавышы)*

37 нче кисәк (26 нчы тема).

- Сегодня у нас Акбай в гостях. Давайте, позовём Акбай и посадим на красивый стул *(хатын-кыз тавышы, пауза-5 секунд)*

Бергә: *Акбай, кил монда.*

Акбай: Исәнмесез *(пауза-5 секунд)*

Балалар: *Исәнме, Акбай. Хәлләр ничек?*

Акбай: Әйбәт.

- Акбай, садись. Утыр *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Акбай, утыр.

- Давайте, вместе предложим садиться. Акбай, утыр *(хатын-кыз тавышы пауза-5 секунд)*

Балалар: *Акбай, утыр.*

Акбай: Рәхмәт.

Тема: “Кунакны ашат”.

38 нче кисәк (28 нче тема).

- Мияу, кил монда, утыр. Мә, ипи аша *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Рәхмәт. Ипи тәмле.

- Акбай кил монда, утыр. Мә, алма аша *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Рәхмәт. Алма тәмле.

Тема: “Чәй табынында”.

39 нчы кисәк (29 нчы тема).

- Мияу, кил монда, утыр. Мә, сөт эч *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Рәхмәт. Сөт тәмле.

- Акбай кил монда, утыр. Мә, чәй эч *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Рәхмәт. Чәй тәмле.

Тема: “Уенчыклар”.

40 нчы кисәк (31 нче тема).

- Акбай и Мияу принесли “Чудесную коробку”. Давайте, посмотрим, что лежит в этой коробке *(хатын-кыз тавышы)*

- Что это? Бу нәрсә? Акбай, бу нәрсә? *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Туп.

- Мияу, бу нәрсә? *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Туп.

Тема: “Зур – кечкенә”.

41 нче кисәк (32 нче тема).

Акбай: Бу нәрсә?

Мияу: Туп. Туп зур.

Акбай: Бу нәрсә?

Мияу: Туп. Туп кечкенә.

42 нче кисәк (32 нче тема).

***Уен*.**

Туп, туп

Зур туп.

Туп, туп

Кечкенә туп.

43 нче кисәк (32 нче тема).

Уен.

Туп-туп,

Зур туп.

Сикер-сикер,

Зур туп.

Туп-туп,

Кечкенә туп.

Сикер-сикер,

Кечкенә туп.

Тема: Күңел ачу кичәсе “Туган көн”.

44 нче кисәк (33 нче тема).

- Сегодня у Акбай день рождение. Мы ему подарим большие и маленькие мячи. Его ещё нет. Он наверно готовится, наряжается. Давайте, позовём Акбай и посадим на красивый стул *(хатын-кыз тавышы, пауза-5 секунд)*

Бергә: *Акбай, кил монда.*

Акбай: Исәнмесез *(пауза-5 секунд)*

Балалар: *Исәнме, Акбай. Хәлләр ничек?*

Акбай: Әйбәт.

- Акбай, кил монда, утыр *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Акбай, кил монда, утыр.

- Давайте, вместе предложим садиться. Акбай, утыр *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд)*

Балалар: *Акбай, утыр*.

Акбай: Рәхмәт.

Тема: "Курчак кунакка килгән".

45 нче кисәк (34 нче тема).

- **В волшебной коробке появилась новая игрушка. Давайте, посмотрим, что это? Бу нәрсә? Курчак. Курчак** *(хатын-кыз тавышы).*

46 нчы кисәк (34 нче тема).

- **Слушай!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

Мин курчак.

Мин курчак.

Мин матур курчак.

Мин матур курчак *(Бала тавышы җыр итеп җырлый).*

Тема: “Уйныйбыз”.

47 нче кисәк (38 нче тема).

- **Слушай!** *(ир-ат тавышы)*
- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

Әллә-лә, әллә-лә, карусель әйләнә,

Матур курчак әйләнә,

Зур-зур аю әйләнә,

Кечкенә куян әйләнә.

Әллә-лә, әллә-лә, карусель әйләнә,

Матур курчак әйләнә,

Зур-зур аю әйләнә,

Кечкенә куян әйләнә (*темп әкрен, 2 тапкыр кабатлана,балалар тавышы җырлый)*

Тема: “Мияуга бүләк”.

48 нче кисәк (40 нчы тема).

- **Слушай!Покажи!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла!Күрсәт!Кабатла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Зур курчак *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд)*

- Кечкенә курчак *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд)*

- Зур куян *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд)*

- Кечкенә куян *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд)*

- Зур туп *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд)*

- Кечкенә туп *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд)*

- Зур аю *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд)*

- Кечкенә аю *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд)*

- Зур песи *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд)*

- Кечкенә песи *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд)*

- Зур эт *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд)*

- Кечкенә эт *(хатын-кыз тавышы)*

Тема: “Уенчыклар кибете”.

49 нчы кисәк (41 нче тема).

Акбай: Исәнме, Мияу.

Мияу: Исәнме, Акбай.

Акбай: Хәлләр ничек?

Мияу: Әйбәт.

Акбай: Аю бир.

Мияу: Нинди аю?

Акбай: Зур аю.

Мияу: Мә, зур аю.

Акбай: Рәхмәт.

Мияу: Сау бул, Акбай.

Мияу: Сау бул, Мияу.

Тема: “Бүләкләр”.

50 нче кисәк (43 нче тема).

- Какие красивые игрушки. Поиграем в интересную игру “Назови правильно - играй”, “уйна” . Бу нәрсә? *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Курчак.

- Мә, курчак, уйна! *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Рәхмәт.

Тема: “Уйна”.

51 нче кисәк (44 нче тема).

- **Слушай! Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла! Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Туп матур, туп матур? *(ир-ат тавышы җырлый, пауза-5 секунд)*

- Әйе, әйе, туп матур *(кыз тавышы җырлый, пауза-5 секунд)*

(2 тапкыр кабатлана)

- Аю зур, аю зур? *(ир-ат тавышы җырлый)*

- Әйе, әйе, аю зур *(кыз тавышы җырлый)*

(2 тапкыр кабатлана)

- Бу курчак? Бу курчак? *(ир-ат тавышы җырлый)*

- Әйе, әйе, бу курчак *(кыз тавышы җырлый)*

(2 тапкып кабатлана)

Тема: “Ю”.

52 нче кисәк (47 нче тема).

- **После прогулки игрушки испачкались. Надо их помыть. Акбай, помой мячик. Туп ю. Попросите друг друга помыть игрушку** *(ир-ат тавышы).*

53 нче кисәк (47 нче тема).

Уен.

Ю, ю, ю – туп ю.

Ю, ю, ю – машина ю.

Ю, ю, ю – курчак ю.

Ю, ю, ю – куян ю.

Ю, ю, ю – алма ю.

Ю, ю, ю – аю ю.

Ю, ю, ю – песи ю.

Ю, ю, ю – эт ю.

Тема: “Уйныйбыз да, саныйбыз да”.

54 нче кисәк (51 нче тема).

Уен.

Туп, туп, матур туп,

Сикер, сикер матур туп.

Бер, ике, өч, дүрт, биш,

Сикер, сикер, матур туп.

55 нче кисәк (51 нче тема).

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,

Зур аю, матур аю.

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,

Зур аю, матур аю *(җырның темпы әкрен).*

56 нчы кисәк (51 нче тема).

- **Слушай!Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,

Зур аю, матур аю.

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,

Зур аю, матур аю *(темп әкрен)*

Тема: “Уенчыклар”.

57 нче кисәк (52 нче тема).

(Җырлап әйтәләр)

Бер аю, ике аю, өч аю, дүрт аю, биш аю, зур аю *(ир-ат тавышы)*

Бер куян, ике куян, өч куян, дүрт куян, биш куян, кечкенә куян *(хатын-кыз тавышы)*

Бер эт, ике эт, өч эт, дүрт эт, биш эт, әйбәт эт *(ир-ат тавышы)*

Бер песи, ике песи, өч песи, дүрт песи, биш песи, матур песи *(хатын-кыз тавышы)*

Бер туп, ике туп, өч туп, дүрт туп, биш туп, чиста туп *(ир-ат тавышы)*

Тема: “Ничә уенчык?”

58 нче кисәк (53 нче тема).

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! *(хатын-кыз тавышы)*

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,

Зур аю, матур аю.

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,

Зур аю, матур аю *(ир-ат тавышы)*

59 нчы кисәк (53 нче тема).

- Слушай!Пой! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла!Җырла! *(хатын-кыз тавышы)*

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,

Зур аю, матур аю.

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,

Зур аю, матур аю *(ир-ат тавышы)*

60 нчы кисәк (53 нче тема).

Мияу: Исәнме, Акбай!

Акбай: Исәнме, Мияу!

Мияу: Хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт.

Мияу: Куян бир.

Акбай: Ничә куян?

Мияу: Ике.

Акбай: Мә, ике куян.

Мияу: Рәхмәт.

Акбай: Сау бул, Мияу!

Мияу: Сау бул, Акбай!

Тема: “Бергәләп уйныйбыз”.

61 нче кисәк (55 нче тема).

Бармак уены.

Исәнме, бабай.

Исәнме, әби.

Исәнме, әти.

Исәнме, әни.

Исәнме, малай.

Исәнме, бабай.

Исәнме, әби.

Исәнме, әти.

Исәнме, әни.

Исәнме, кыз.

Тема: “Кунак чакырабыз”.

62 нче кисәк (56 нчы тема).

Мияу: Исәнме, Акбай!

Акбай: Исәнме, Мияу!

Мияу: Акбай, кил монда. Утыр.

Акбай: Рәхмәт.

Мияу: Акбай, мә ипи, аша.

Акбай: Рәхмәт. Ипи тәмле.

Мияу: Сау бул, Акбай!

Акбай: Сау бул, Мияу!

Тема: “Бу өйдә кем яши?”

63 нче кисәк (59 нчы тема).

- Слушай!Пой! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла!Җырла! *(хатын-кыз тавышы)*

Бу өй матур,

Бу өй зур.

Монда яши бабай.

-Мин бабай *(бабай тавышы).*

Монда яши әби.

-Мин әби *(әби тавышы).*

Монда яши әти.

-Мин әти *(әти тавышы).*

Монда яши әни.

-Мин әни *(әни тавышы).*

Монда яши малай.

-Мин малай *(малай тавышы).*

Монда яши кыз.

-Мин кыз *(кыз тавышы).*

Әйе шул, әйе шул.

Бу өй матур,

Бу өй зур *(бергә)*

Тема: “Без театр уйныйбыз”.

64нче кисәк (60 нче тема).

Татар халык бию көе *(балалар өчен яраклысы)*

Аудиоязмалар.(зурлар төркеме)

Тема: “Минем өем”.

1 нче кисәк (1 нче тема).

Җырлы – биюле уен “Минем өем”.

Бу өй матур,

Бу өй зур.

Монда яши бабай,

Мин бабай *(бабай тавышы)*

Монда яши әби.

Мин әби *(әби тавышы)*

Монда яши әти,

Мин әти *(әти тавышы)*

Монда яши әни.

Мин әни *(әни тавышы)*

Монда яши малай,

Мин малай *(малай тавышы)*

Монда яши кыз,

Мин кыз *(кыз тавышы)*

Әйе шул, әйе шул,

Бу өй матур,

Бу өй зур. *(бала тавышы җырлый)*

Тема: “Кишер үстерәбез”.

2 нче кисәк (4 нче тема).

-Зур кишер *(кыска пауза-5 секунд).*

-Кечкенә кишер*(кыска пауза-5 секунд).*

-Чиста кишер *(кыска пауза-5 секунд)*.

-Пычрак кишер.

Тема: “Куян күчтәнәче”.

3 нче кисәк (5 нче тема).

Җыр.

Кишер, кишер,

Тәмле кишер.

Зур кишер,

Баллы кишер. *(бала тавышы җырлый)*

Тема: “Серле кәрзин”.

4 нче кисәк (7 нче тема).

Ишек шакыган тавыш *(пауза-10 секунд).*

Тәрбияче: *Кто-то стучится в дверь. Давайте спросим:*

- Кто там? - Кем анда?

Балалар белән тәрбияче: *Кем анда?*

Акбай: Һау-һау. Мин Акбай *(пауза-6 секунд).*

Балалар белән тәрбияче: *Акбай, кил монда.*

Ишек ачылган тавыш *(пауза-3 секунд).*

Акбай: Исәнмесез, балалар *(пауза-6 секунд).*

Балалар: *Исәнме, Акбай. Хәлләр ничек?*

Акбай: Әйбәт.

5 нче кисәк (7 нче тема).

Акбай: Мияу, кил монда. Кишер ал.

Мияу: Ничә кишер?

Акбай: Ике кишер.

Мияу: Рәхмәт.

Тема: “Бар матур бакча”.

6 нчы кисәк (9 нчы тема).

Җырлы-биюле уен. “Бар безнең бакчабыз”.

1)Бар матур бакча,

Анда кишер үсә.

Менә шундый кишер зур,

Менә шундый кечкенә.

Кушымта:

Кишер, кишер, кил әле,

Биеп, биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп, биеп кит әле.

2) Бар матур бакча,

Анда алма үсә.

Менә шундый алма зур,

Менә шундый кечкенә.

Кушымта:

Алма, алма, кил әле,

Биеп, биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп, биеп кит әле.

3) Шофер, шофер, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп, биеп кит әле.

Тема: “Серле янчык”.

7 нче кисәк (10 нчы тема).

Мияу, Акбай: Исәнмесез, балалар *(пауза-10 секунд)*

Балалар: *Исәнме, Акбай. Исәнме, Мияу. Хәлләр ничек?*

Мияу, Акбай: Әйбәт.

- **Мияу и Акбай принесли волшебный мешочек. Давайте, узнаем, что у них в мешочке** *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай *(кишер күрсәтә)*: Бу нәрсә? *(пауза-6 секунд)*

Тәрбияче белән балалар: *Кишер.*

Акбай: Кишер нинди? *(пауза-6 секунд)*

Тәрбияче белән балалар: *Кишер кечкенә.*

Акбай*(суган күрсәтә)*: Бу нәрсә?

Мияу: Суган.

Мияу*(бәрәңге күрсәтә):* Бу нәрсә?

Акбай: Бәрәңге.

Тема: "Бар матур бакча".

8 нче кисәк (12 нче тема).

Җырлы-биюле уен. "Бар матур бакча".

1)Бар матур бакча,

Анда бәрәңге үсә.

Бәрәңге шундый зур,

Бәрәңге кечкенә.

Кушымта:

Бәрәңге, кил әле,

Биеп-биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп-биеп кит әле.

2) Бар матур бакча,

Анда суган үсә.

Менә шундый суган зур,

Менә шундый кечкенә.

Кушымта:

Суган, суган, кил әле,

Биеп-биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп-биеп кит әле.

3)Бар матур бакча,

Анда кыяр үсә.

Менә шундый кыяр зур,

Менә шундый кечкенә.

Кушымта:

Кыяр, кыяр, кил әле,

Биеп-биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп-биеп кит әле.

4) Шофер, шофер, кил әле,

Биеп, биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп, биеп кит әле. *(бала тавышы җырлый)*

Тема: “Без хезмәт яратабыз”.

9 нчы кисәк (13 нче тема).

Мияу, Акбай: Исәнмесез, балалар *(пауза-10 секунд).*

Балалар: *Исәнме, Акбай. Исәнме, Мияу. Хәлләр ничек?*

Мияу, Акбай: Әйбәт.

-Мияу и Акбай принесли волшебный мешочек. Узнайте на ощупь, что у них в мешочке *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Бу кишер?

Мияу: Юк.

Акбай: Бу суган?

Мияу: Юк.

Акбай: Бу кәбестә?

Мияу: Әйе, кәбестә.

10 нчы кисәк (13 нче тема).

- Я назову количество овощей, а вы найдите рисунок, покажите, назовите *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Бер кәбестә *(пауза-10 секунд).*

Бала: *Бер кәбестә.*

Мияу: Өч кәбестә *(пауза-10 секунд).*

Бала: *Өч кәбестә.*

Мияу: Ике кәбестә *(пауза-10 секунд).*

Бала: *Ике кәбестә.*

Мияу: Биш кәбестә.

Бала: *Биш кәбестә.*

11 нче кисәк (13 нче тема).

Мияу: Исәнме, Акбай.

Акбай: Исәнме, Мияу.

Мияу: Хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт.

Мияу: Акбай, кәбестә бир.

Акбай: Нинди кәбестә?

Мияу: Зур кәбестә.

Акбай: Ничә кәбестә?

Мияу: Бер кәбестә.

Акбай: Мә, бер кәбестә.

Мияу: Рәхмәт, Мияу. Сау бул.

Акбай: Сау бул, Акбай.

Тема: “Уйный-уйный эшлибез”.

12 нче кисәк (15 нче тема).

Җырлы-биюле уен.

1)Бар матур бакча,

Анда кишер үсә.

Менә шундый кишер зур,

Менә шундый кечкенә.

Кушымта:

Кишер, кишер, кил әле,

Биеп-биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп-биеп кит әле.

2) Бар матур бакча,

Анда суган үсә.

Менә шундый суган зур,

Менә шундый кечкенә.

Кушымта:

Суган, суган, кил әле,

Биеп-биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп-биеп кит әле.

3)Бар матур бакча,

Анда кыяр үсә.

Менә шундый кыяр зур,

Менә шундый кечкенә.

Кушымта:

Кыяр, кыяр, кил әле,

Биеп-биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп-биеп кит әле.

4) Шофер, шофер, кил әле,

Биеп, биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,

Биеп, биеп кит әле. *(бала тавышы җырлый)*

Тема: “Төсләр дөньясы”.

13 нче кисәк (16 нчы тема).

Акбай, Мияу: Исәнмесез, балалар *(пауза-6 секунд).*

Балалар: *Исәнме, Акбай. Исәнме, Мияу.*

Акбай, Мияу: Хәлләр ничек?

Балалар: *Әйбәт.*

13 нче (а) кисәк (16 нчы тема).

Акбай: Бу нәрсә?

Мияу: Туп.

Акбай: Туп нинди?

Мияу: Туп кызыл.

13 нче (б) кисәк (16 нчы тема).

Мияу: Бу нәрсә?

Акбай: Туп.

Мияу: Туп нинди?

Акбай: Туп сары.

14 нче кисәк (16 нчы тема).

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Бу нәрсә? *(ир-ат тавышы)*

- Туп *(хатын-кыз тавышы, кыска пауза)*

- Туп нинди? *(ир-ат тавышы)*

- Сары *(хатын-кыз тавышы)*

15 нче кисәк (16 нчы тема).

- **Слушай! Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла! Кабатла! (***хатын-кыз тавышы)*

- Бу туп *(ир-ат тавышы, пауза-6 секунд, балалар кабатлый)* .

- Туп сары *(хатын-кыз тавышы, балалар кабатлый)*.

16 нчы кисәк (16 нчы тема).

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Бу нәрсә? *(ир-ат тавышы)*

- Туп *(хатын-кыз тавышы)*.

- Туп нинди? *(ир-ат тавышы)*

- Кызыл *(хатын-кыз тавышы)*

17 нче кисәк (16 нчы тема).

- **Слушай! Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла! Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Бу туп *(ир-ат тавышы, пауза-6 секунд, балалар кабатлый)* .

- Туп кызыл *(хатын-кыз тавышы, балалар кабатлый).*

18 нче кисәк (16 нчы тема).

Җыр.

Туп, туп, кызыл туп.

Сикер, сикер, кызыл туп.

Туп, туп, сары туп.

Сикер, сикер, сары туп *(бала тавышы).*

19 нче кисәк (16 нчы тема).

Уен.

1)Туп, туп, кызыл туп,

Сикер, сикер, кызыл туп.

Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,

Сикер, сикер кызыл туп.

2)Туп, туп, сары туп,

Сикер, сикер, сары туп.

Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,

Сикер, сикер сары туп.

Тема: “Төсләр дөньясы”.

20 нче кисәк (17 нче тема).

Җыр.

1)Туп, туп, кызыл туп,

Сикер, сикер, кызыл туп.

Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,

Сикер, сикер кызыл туп.

2)Туп, туп, сары туп,

Сикер, сикер, сары туп.

Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,

Сикер, сикер сары туп.

3)Туп, туп, яшел туп,

Сикер, сикер, яшел туп.

Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,

Сикер, сикер яшел туп.

Тема: “Яшелчә салаты”.

21 нче кисәк (19 нчы тема).

-Заяц хотел приготовить овощной салат. Давайте поможем выбрать овощи. Что нужно для салата? Нәрсә кирәк? *(пауза-3 секунд).* **Кишер кирәк?** *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Кирәк.

-Суган кирәк? *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Кирәк.

-Помидор кирәк? *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Кирәк.

-Кыяр кирәк? *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Кирәк.

-Кәбестә кирәк? *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Кирәк.

-Бәрәңге кирәк? *(хатын-кыз тавышы)*

Акбай: Кирәк.

21 нче (а) кисәк (19 нчы тема).

- **Слушай! Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла! Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Кишер кирәк *(ир-ат тавышы, пауза -5 секунд)*.

- Суган кирәк *(ир-ат тавышы, пауза -5 секунд)*.

- Помидор кирәк *(ир-ат тавышы, пауза -5 секунд)*.

- Кыяр кирәк *(ир-ат тавышы, пауза -5 секунд)*.

- Кәбестә кирәк *(ир-ат тавышы, пауза -5 секунд)*.

- Бәрәңге кирәк *(ир-ат тавышы)*.

Тема: “Уйныйбыз да, җырлыйбыз да”.

22 нче кисәк (23 нче тема).

Балалар тавышы җырлый.

1.Миңа кыяр кирәк,

Сиңа кыяр кирәк.

Әйе шул, әйе шул,

Сиңа нәрсә кирәк?

Музыка гына уйный, түбәндәге сүзләрне әйткәнче.

Битлексез бала: *Кәбестә кирәк.*

Кәбестә битлеге кигән бала белән битлексез бала куышалар, түгәрәктә балалар җырлап торалар:

Әйе шул, әйе шул,

Сиңа кәбестә кирәк.

***Музыка гына уйный*.**

2.Миңа кыяр кирәк,

Сиңа кыяр кирәк.

Әйе шул, әйе шул,

Сиңа нәрсә кирәк?

Музыка гына уйный, түбәндәге сүзләрне әйткәнче.

Битлексез бала: *Бәрәңге кирәк.*

Кәбестә битлеге кигән бала белән битлексез бала куышалар, түгәрәктә балалар җырлап торалар:

Әйе шул, әйе шул,

Сиңа бәрәңге кирәк.

***Музыка гына уйный*.**

3.Миңа кыяр кирәк,

Сиңа кыяр кирәк.

Әйе шул, әйе шул,

Сиңа нәрсә кирәк?

Музыка гына уйный, түбәндәге сүзләрне әйткәнче.

Битлексез бала: *Суган кирәк.*

Кәбестә битлеге кигән бала белән битлексез бала куышалар, түгәрәктә балалар җырлап торалар:

Әйе шул, әйе шул,

Сиңа суган кирәк.

***Музыка гына уйный*.**

22 нче (а) кисәк (23 нче тема) - шушы уенга сүзсез генә фонограмма.

23 нче кисәк (23 нче тема).

Җырлы-биюле уен "Кәрзиндә нәрсә бар?"

1.Әйдә, әйдә, әйт әле,

Кәрзиндә нәрсә бар?

Кәрзиндә кызыл, сары,

Яшел, матур алма бар.

2. Әйдә, әйдә, әйт әле,

Кәрзиндә нәрсә бар?

Кәрзиндә кыяр, суган,

Кәбестә бар, кишер бар.

Тема: "Уңыш бәйрәме".

24 нче кисәк (24 нче тема).

Җыр.

Бабай, бабай әйт әле, *(балалар*

Кәрзиндә нәрсә бар? *сорый)*

Кәрзиндә кызыл, сары, *(бабай*

Яшел, матур алма бар. *җавабы)*

Бабай, бабай әйт әле, *(балалар*

Кәрзиндә нәрсә бар? *сорый)*

Кәрзиндә кыяр, суган, *бабай*

Кәбестә бар, кишер бар. *җавабы)*

Тема: “Ашамлыклар”.

25 нче кисәк (25 нче тема).

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Ипи *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

- Чәй *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

- Сөт *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

- Аш *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

- Ботка *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

26 нче кисәк (25 нче тема).

- Слушай!Повтори! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла!Кабатла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Ипи *(ир-ат тавышы, пауза -6 секунд, балалар кабатлый).*

- Чәй *(хатын-кыз тавышы, пауза-6 секунд, балалар кабатлый).*

- Сөт *(ир-ат тавышы, пауза -6 секунд, балалар кабатлый)*

- Аш *(хатын-кыз тавышы, пауза-6 секунд, балалар кабатлый).*

- Ботка *(ир-ат тавышы, балалар кабатлый)*

27 нче кисәк (25 нче тема).

- **Слушай!Покажи!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Күрсәт!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Ипи – тәмле ипи *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, балалар таратма рәсемне күрсәтә, балалар кабатлый)*

- Чәй – тәмле чәй *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд, балалар таратма рәсемне күрсәтә, балалар кабатлый).*

- Сөт – тәмле сөт*(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, балалар таратма рәсемне күрсәтә, балалар кабатлый)*

- Аш – тәмле аш *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд, балалар таратма рәсемне күрсәтә, балалар кабатлый).*

- Ботка – тәмле ботка*(ир-ат тавышы, балалар таратма рәсемне күрсәтә, балалар кабатлый).*

28 нче кисәк (25 нче тема).

Җыр.

Без ашыйбыз тәмле аш,

Тәмле аш, тәмле аш.

Без ашыйбыз тәмле ботка,

Тәмле ботка, тәмле ботка.

Тема: “Кем нәрсә ярата?”.

29 нче кисәк (30 нче тема).

-Ребята, слушайте, сказку: “Кто что любит?”- “Кем, нәрсә ярата?”

Персонажлар: эт, песи, куян, аю.

Эт һәм песи, куян белән аюны очраталар.

Эт, песи: Син кем?

Аю: Мин аю.

Куян: Мин куян. Син кем?

Песи: Мин песи Мияу.

Эт: Мин эт Акбай.

Песи: Куян, син нәрсә яратасың?

Куян: Мин, кишер яратам.

Песи: Мә, куян, кишер аша.

Куян: Рәхмәт. Кишер тәмле. Мә, песи, кишер аша.

Песи: Юк-юк, мин сөт яратам, сөт тәмле.

Куян: Мә, сөт, эч.

Песи: Рәхмәт, сөт тәмле. Мә, аю, су эч.

Аю: Юк-юк, мин алма яратам, алма тәмле, баллы.

Песи: Монда алма күп, нинди алма кирәк?

Аю: Кызыл алма кирәк.

Песи сары алма бирә: Мә, кызыл алма.

Аю: Юк, бу сары алма, миңа ике кызыл алма кирәк.

Песи: Мә, ике кызыл алма, аша.

Аю: Рәхмәт.

Аю бер алманы ашый, икенче алманы эткә бирә: Мә, Акбай, алма аша.

Эт: Юк, мин аш, ботка яратам.

Аю: Мә, эт, ботка аша.

Эт: Рәхмәт, ботка тәмле.

Тема: “Туган көн”.

30 нчы кисәк (31 нче тема).

- Скоро у Алии день рождение. Придут гости, нужна посуда: тарелка - тәлинкә, ложка – кашык *(хатын-кыз тавышы).*

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Тәлинкә*(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Тәлинкә *(хатын-кыз тавышы, пауза - 3 секунд)*

- Кашык *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд)*

- Кашык *(хатын-кыз тавышы)*

31 нче кисәк (31 нче тема).

- **Слушай!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Тәлинкә *(ир-ат тавышы, пауза - 6 секунд)*

- Кашык *(хатын-кыз тавышы)*

32 нче кисәк (31 нче тема).

- Слушай!Покажи!Повтори! *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Күрсәт!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Тәлинкә *(ир-ат тавышы, пауза - 10 секунд, уенчык тәлинкәне күрсәтәләр, балалар кабатлый).*

- Кашык *(хатын-кыз тавышы, пауза - 10 секунд, уенчык кашыкны күрсәтәләр, балалар кабатлый).*

33 нче кисәк (31 нче тема).

Акбай: Мияу, кашык бир.

Мияу: Нинди кашык?

Акбай: Зур кашык. Кызыл кашык.

Мияу: Ничә кашык?

Акбай: Ике кашык.

Мияу: Мә, ике кашык.

Акбай: Рәхмәт.

Тема: “Чәй табыны әзерлибез”.

34 нче кисәк (34 нче тема).

-**Для гостей мы поставили на стол ложку-кашык, тарелку-тәлинкә. А сегодня поставим чашку-чынаяк** *(пауза-3 секунд).* **Чынаяк** *(хатын-кыз тавышы).*

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Чынаяк *(ир-ат тавышы, пауза - 5 секунд)*

- Чынаяк *(хатын-кыз тавышы)*

35 нче кисәк (34 нче тема).

- **Слушай!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Чынаяк *(ир-ат тавышы, пауза-6 секунд, тәрбияче чынаяк рәсемен күрсәтә, балалар кабатлый).*

- Чынаяк *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче чынаяк рәсемен күрсәтә, балалар кабатлый).*

36 нчы кисәк (34 нче тема).

- **Слушай!Покажи!Повтори!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Күрсәт!Кабатла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Чынаяк *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, таратма рәсем яки уенчык чынаяк күрсәтә, балалар кабатлый).*

- Кашык *(хатын-кыз, пауза-10 секунд, таратма рәсем яки уенчык кашык күрсәтә, балалар кабатлый).*

- Тәлинкә *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, таратма рәсем яки уенчык чынаяк күрсәтә, балалар кабатлый).*

Тема: "Төсле чынаяклар".

37 нче кисәк (35 нче тема).

- Посмотрите какая красивая, синяя чашка – зәңгәр чынаяк. Мә, зәңгәр чынаяк *(хатын-кыз тавышы).*

- **Слушай!Пой!** *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Җырла!** *(хатын-кыз тавышы)*

Зәңгәр – зәңгәр чынаяк,

Зәңгәр – зәңгәр чынаяк.

Әйе шул, әйе шул,

Матур, чиста чынаяк.

Әйе шул, әйе шул,

Зәңгәр, зәңгәр чынаяк.

Тема: “Без киенәбез”.

38 нче кисәк (39 нчы тема).

Җыр.

Минем күлмәк матур, *(кыз тавышы)*

Синең күлмәк матур. *(малай тавышы)*

Әйе шул, әйе шул, (*икесе*

Минем күлмәк матур. *бергә)*

Минем чалбар матур, *(малай тавышы)*

Синең чалбар матур. *(кыз тавышы)*

Әйе шул, әйе шул, *икесе*

Минем чалбар матур. *бергә)*

Тема: “Киенергә ярдәм ит”.

39 нчы кисәк (40 нчы тема).

-Акбай и Мияу принесли куклам новые наряды: чалбар, күлмәк. Кукле девочке предложим одеть платье, мальчику – брюки. “Курчак күлмәк ки”. “Курчак чалбар ки”*(пауза- 3 секунд).* **Әйдәгез, курчакны киендерәбез. Кукла, надень платье. Курчак, күлмәк ки** *(пауза- 10 секунд).* **Курчак, чалбар ки** *(пауза- 10 секунд, хатын-кыз тавышы).*

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Курчак, чалбар ки *(ир-ат тавышы)*

- Курчак, чалбар ки *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакка чалбар кидерә).*

- Курчак, күлмәк ки *(хатын-кыз тавышы)*

- Курчак, күлмәк ки *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакка күлмәк кидерә).*

Тема: “Алия йокларга җыена”.

40 нче кисәк (41нче тема).

-Куклам пора спать. Поможем снять платье и брюки. Курчак, күлмәк сал *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакка күлмәген салдыра).* **Курчак, чалбар сал** *(хатын-кыз тавышы).*

41 нче кисәк (41нче тема).

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Курчак, чалбар сал *(ир-ат тавышы)*

- Курчак, чалбар сал *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакның чалбарын салдыра).*

- Курчак, күлмәк сал *(хатын-кыз тавышы)*

- Курчак, күлмәк сал *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакның күлмәген салдыра).*

42 нче кисәк (41 нче тема).

- Слушай!Повтори!Выполни! *(ир-ат тавышы)*

- **Тыңла!Кабатла!Үтә!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Курчак, күлмәк сал *(ир-ат тавышы, пауза-15 секунд, балалар кабатлый, таратма кәгазь курчакның күлмәген салдыралар).*

- Курчак, чалбар сал *(хатын-кыз тавышы, пауза-15 секунд, балалар кабатлый, таратма кәгазь курчакның чалбарын салдыралар).*

43 нче кисәк (41 нче тема).

Бишек җыры *(гадирәк сүзле булса, яхшы булыр иде)*

Тема: “Хәерле көн”

44 нче кисәк (43 нче тема).

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

-**Тыңла!** *(хатын-кыз тавышы)*

- Бу бит *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд, тәрбияче курчакның битен күрсәтә).*

- Бу бит *(хатын-кыз тавышы, пауза-3 секунд, тәрбияче курчакның битен күрсәтә).*

- Бу кул *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд, тәрбияче курчакның кулын күрсәтә).*

- Бу кул *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче курчакның кулын күрсәтә).*

45 нче кисәк (43 нче тема).

- Слушай! Покажи! Повтори! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! Күрсәт! Кабатла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Бу бит *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, балалар үзләренең битен күрсәтәләр, кабатлыйлар).*

- Бу кул*(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, балалар үзләренең кулын күрсәтәләр, кабатлыйлар).*

46 нчы кисәк (43 нче тема).

- Слушай! Покажи! Повтори! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! Күрсәт! Кабатла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Мә су, бит ю *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, балалар биремне имитация белән күрсәтәләр,кабатлыйлар).*

- Мә су, кул ю *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд, балалар биремне имитация белән күрсәтәләр,кабатлыйлар).*

47 нче кисәк (43 нче тема).

- Слушай! Покажи! Повтори! *(ир-ат тавышы)*

-Тыңла! Күрсәт! Кабатла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Бит чиста *(ир-ат тавышы, пауза -10 секунд, балалар кабатлыйлар, хәрәкәт белән күрсәтәләр).*

- Кул чиста *(хатын-кыз тавышы, пауза -10 секунд,балалар кабатлыйлар, хәрәкәт белән күрсәтәләр).*

48 нче кисәк (43, 44 нче тема).
-Слушай! Пой! *(ир-ат тавышы)*

-Тыңла! Җырла! *(хатын-кыз тавышы)*

Мә су,

Бит, кулны ю.

Чиста су, чиста су,

Ю, ю,ю.

Тема: Өстәл театры “Өч аю”.

49 нчы кисәк (46 нчы тема).

-Ребята, слушайте, сказку: “Три медведя”- “Өч аю”

Персонажлар: өч аю.

Күренеш: Урман. Урмандагы өйдә өч аю яши.

В избушке на краю леса жили три медведя. Большого медведя звали Михаил Иванович. Он говорил грубым голосом. Медведицу звали Настасья Петровна. А маленького медвежонка звали Мишутка. Он говорил тоненьким голоском.

После ужина медведи собрались за круглым столом и дружно вели беседу.

Михаил Иванович садился за стол и грубым голосом говорил: **“Бу өстәл”.** Настасья Петровна не так громко: **“Бу өстәл”.** Маленький Мишутка говорил тоненьким голоском: **“Бу өстәл”.**

А потом Михаил Иванович поудобнее садился на стул и говорил: **“Бу урындык”.** Настасья Петровна говорила: **“Бу урындык”.** А маленький Мишутка увидел свой сломанный стульчик и спросил: **“Бу урындык?”.**

После обеда медведи шли в другую горницу. Там стояли три кровати.

Михаил Иванович грубым голосом говорил: **“Бу караваt”.** Настасья Петровна говорила не так громко: **“Бу караваt”.** А Мишутка-шалунишка показал на свою кровать и сказал: “Бу диван”. Михаил Иванович и Настасья Петровна его поправили: **“Бу караваt”.**

Перед сном медведи желали друг-другу: “Спокойной ночи” и сладко засыпали.

Тема: “Уенчыклар иленә сәяхәт”.

50 нче кисәк (49 нчы тема).

-Мияу и Акбай приглашают нас в магазин игрушек *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Исәнме, Акбай. Хәлләр ничек?

Акбай: Исәнме, Мияу. Әйбәт. Нәрсә кирәк?

Мияу: Туп кирәк.

Акбай: Нинди туп?

Мияу: Зур, яшел, матур туп.

Акбай: Ничә туп?

Мияу: Бер туп.

Акбай: Мә, бер туп.

Мияу: Рәхмәт. Сау бул, Акбай.

Акбай: Сау бул, Мияу.

51 нче кисәк (49 нчы тема).

-Дети, игрушки тоже хотят с нами поиграть в игру “Карусель”. Давайте поиграем *(хатын-кыз тавышы).*

- Слушай! Пой! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! Җырла! *(хатын-кыз тавышы)*

Әллә-лә, әллә-лә,

Карусельләр әйләнә,

Матур курчак әйләнә.

Зур-зур аю әйләнә.

Тема: “Уенчыклар иленә сәяхәт”.

52 нче кисәк (50 нче тема).

- Слушай! Пой! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! Җырла! *(хатын-кыз тавышы)*

Алиянең туган көненә

Без пешердек ак ипи.

Менә шундый ипи зур,

Менә шундый кечкенә,

Менә шундый тәмле,

Менә шундый баллы.

Әйе шул, әйе шул,

Әйе шул ипи тәмле.

Тема: “Уйнарга яратам”.

53 нче кисәк (52 нче тема).

-Ребята, к нам пришел красивый зайчик. Я очень его люблю: “яратам”. Вы тоже обнимите зайчика и скажите: “люблю” - “яратам” *(хатын-кыз тавышы).*

54 нче кисәк (52 нче тема).

- Слушай! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Яратам *(ир-ат тавышы, пауза-5 секунд, тәрбияче нинди дә булса уенчыкны кочаклап күрсәтә).*

- Яратам *(хатын-кыз тавышы, пауза- 5 секунд, тәрбияче нинди дә булса уенчыкны кочаклап күрсәтә).*

55 нче кисәк (52 нче тема).

- Слушай!Повтори! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла!Кабатла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Яратам *(ир-ат тавышы, пауза-10 секунд, балалар әйтә, парлашып кочаклашалар).*

- Яратам *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд, балалар әйтә, парлашып кочаклашалар).*

56 нчы кисәк (52 нче тема).

- Слушай!Покажи!Повтори! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла!Күрсәт!Кабатла! *(хатын-кыз тавышы)*

- Мин алма яратам *(ир-ат тавышы, пауза-6 секунд, алманы күрсәтә, балалар әйтә).*

- Мин кыяр яратам *(хатын-кыз тавышы, пауза-6 секунд, кыярны күрсәтә, балалар әйтә).*

- Мин груша яратам *(хатын-кыз тавышы, пауза-6 секунд, грушаны күрсәтә, балалар әйтә).*

- Мин ипи яратам *(ир-ат тавышы, мандаринны күрсәтә, балалар әйтә).*

57 нче кисәк (52 нче тема).

- Слушай! Пой! *(ир-ат тавышы)*

- Тыңла! Җырла! *(хатын-кыз тавышы)*

Мин алма яратам,

Яратам, яратам.

Мин кыяр яратам,

Яратам, яратам.

Мин груша яратам,

Яратам, яратам.

Мин Коляны яратам,

Яратам, яратам.

Мин Оляны яратам.

Яратам, яратам.

Тема: “Син нәрсә яратасың?”.

58 нче кисәк (53 нче тема).

Җыр “Яратам”.

Яратам, яратам.

Курчак яратам.

Яратам, яратам.

Аю яратам.

Яратам, яратам.

Куян яратам.

Яратам, яратам.

Туп яратам.

Яратам, яратам.

Песи яратам.

Яратам, яратам.

Эт яратам.

Тема: “Уйный-уйный үсәбез”.

59 нчы кисәк (55 нче тема).

Әллә-лә, әллә-лә,

Карусельләр әйләнә.

Матур кызлар әйләнә,

Зур малайлар әйләнә.

Тема: “Нәрсә бар?”.

60 нчы кисәк (56 нчы тема).

- Әйт әле, әйт әле,

Кәрзиндә нәрсә бар? *(ир-ат тавышы)*

- Кәрзиндә алма бар,

Тәмле, тәмле алма бар.

Әйе шул, әйе шул,

Кызыл, кызыл алма бар *(хатын-кыз тавышы)*

- Әйт әле, әйт әле,

Кәрзиндә нәрсә бар? *(ир-ат тавышы)*

- Кәрзиндә кыяр бар,

Тәмле, тәмле кыяр бар.

Әйе шул, әйе шул,

Яшел, яшел кыяр бар *(хатын-кыз тавышы)*

- Әйт әле, әйт әле,

Кәрзиндә нәрсә бар? *(ир-ат тавышы)*

- Кәрзиндә кишер бар,

Тәмле, тәмле кишер бар.

Әйе шул, әйе шул,

Сары, сары кишер бар *(хатын-кыз тавышы)*

- Әйт әле, әйт әле,

Кәрзиндә нәрсә бар? *(ир-ат тавышы)*

- Кәрзиндә кәбестә бар,

Тәмле, тәмле кәбестә бар.

Әйе шул, әйе шул,

Зур, зур кәбестә бар *(хатын-кыз тавышы)*

Тема: “Сабантуйга әзерләнәбез”.

61 нче кисәк (58 нче тема).

- **Завтра праздник Сабантуй. Акбай и Мияу приглашают нас на праздник. Для праздника нужны подарки, призы. Предложите им свои игрушки** *(хатын-кыз тавышы, пауза-10 секунд))*

Балалар: *Исәнме, Мияу. Исәнме, Акбай.*

Акбай: Исәнмесез, балалар.

Мияу: Исәнмесез, балалар.

62 нчы кисәк (58 нче тема).

Җыр.

1.Карагыз, карагыз,

Сабантуйга барабыз.

Сабантуйга барабыз,

Уйнап бүләк алабыз.

2.Сабантуйга барабыз,

Сикерәбез, чабабыз.

Җырлап, биеп алабыз,

Уйнап бүләк алабыз.

Тема: “ Күңелле Сабантуйга уеннары”.

63 нче кисәк (59 нчы тема).

Балалар башкаруында “Сабантуй” җыры.

АУДИОЯЗМАЛАР.

(мәктәпкә әзерлек төркеме)

Тема: “Әйдәгез, танышабыз”.

1 нче кисәк (1 нче тема).

Ишек шакыган тавыш *(озын пауза-20 секунд).*

Тәрбияче: *Син кем? Не отвечает. Интересно, кто же это? Дети, помогите мне. Новерное, хочет, чтобы спросили все вместе.Син кем?*

Бергә: *Син кем?*

Тәрбияче: *Молчат. Давайте, спросим погромче. Син кем?*

Бергә: *Син кем?*

Мияу: Мин песи. Мин Мияу *(озын пауза-10 секунд).*

Тәрбияче: *А-а, это наш друг Мияу, давайте, позовём его.*

Бергә: *Мияу, кил монда!*

Ишек ачылган тавыш *(кыска пауза-4 секунд).*

Мияу керә: Исәнмесез *(кыска пауза-4 секунд).*

Балалар: *Исәнме, Мияу. Хәлләр ничек?*

Мияу: Әйбәт *(кыска пауза-3 секунд).*

Балалар: *Мияу, утыр.*

Мияу: Рәхмәт.

2 нче кисәк (1 нче тема).

- **Ребята, слушайте, как знакомятся Оля с Колей** *(ир-ат тавышы)*

- Исәнме *(кыз тавышы, кыска пауза)*

- Исәнме *(малай тавышы, кыска пауза)*

- Син кем? *(кыз тавышы, кыска пауза)*

- Мин Коля. Син кем? *(малай тавышы, кыска пауза)*

- Мин Оля *(кыз тавышы).*

Тема: "Хәерле көн".

3 нче кисәк (2 нче тема).

Ишек шакыган тавыш *(кыска пауза -5 секунд).*

Бергә: *Син кем?*

Акбай: Мин эт, Акбай. Һау-һау.

Мияу: Мин песи, Мияу. Мияу-Мияу *(озын пауза-10 секунд).*

Бергә: *Акбай, кил монда.*

Мияу, кил монда.

Акбай, Мияу: Исәнмесез, балалар *(кыска пауза -5 секунд).*

Балалар: *Исәнмесез, Акбай, Мияу.*

4 нче кисәк (2 нче тема) *(телефоннан сөйләшү)*

Акбай: Алло.

Мияу: Алло. Син кем?

Акбай: Мин Акбай.

Мияу: Исәнме, Акбай.

Акбай: Хәерле көн, Мияу. Хәлләр ничек?

Мияу: Әйбәт. Рәхмәт. Акбай, хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт. Рәхмәт. Сау бул, Мияу.

Мияу: Сау бул, Акбай.

5 нче кисәк (2 нче тема).

Җыр. “Хәерле көн”.

Хәерле көн, әти *(ир-ат тавышы).*

Хәерле көн, әни *(хатын-кыз тавышы).*

Хәерле көн, бабай *(ир-ат тавышы).*

Хәерле көн, әби *(хатын-кыз тавышы).*

Тема: “Син кем?”

6 нчы кисәк (4 нче тема).

- **Акбай и Мияу тоже хотят играть с нами в сказку «Репка». Они должны хорошо запомнить ваши имена. Давайте, проверим. Акбай отвернётся, а вы по очереди будете подходить, и здороваться с ним. Акбай будет угадывать, кто это** *(ир-ат тавышы).*

Мияу: Исәнме, Акбай.

Акбай: Син кем? Оля?

Мияу: Юк, мин Мияу.

Тема: “Шалкан” әкиятен сәхнәләштерү.

7 нче кисәк (5 нче тема).

Акбай: Бу кем?

Мияу: Бу әти.

Акбай: Әйе, әти. Бу кем?

Мияу: Бу әни.

Акбай: Юк. Бу кем?

Мияу: Бу кыз.

Акбай: Юк. Бу кем?

Мияу: Бу бабай.

Акбай: Әйе, бу бабай.

8 нче кисәк (5 нче тема).

- Ребята, слушайте. Спросите: Это кто?-Бу кем? *(ир-ат тавышы)*

- Исәнмесез *(әни тавышы, озын пауза-10 секунд)*

- *(балалар сорый) ... Бу кем?*

- Бу әни *(әни тавышы, кыска пауза-3 секунд).*

- Исәнмесез *(әти тавышы, озын пауза-6 секунд)*

- *(балалар сорый) ... Бу кем?*

- Бу әти *(әти тавышы, кыска пауза-3 секунд).*

- Хәерле көн, мыр-р-р...*(песи тавышы, озын пауза-6 секунд)*

- *(балалар сорый) ... Бу кем?*

- Бу песи *(песи тавышы)*

- Хәлләр ничек? Р-р-р...*(эт тавышы, озын пауза-6 секунд)*

- *(балалар сорый) ... Бу кем?*

- Бу эт *(эт тавышы, кыска пауза-3 секунд)*

- Чи, чи чи. Исәнмесез *(тычкан тавышы, озын пауза-6 секунд)*

- *(балалар сорый) ... Бу кем?*

- Бу тычкан *(тычкан тавышы).*

Тема: “Бу нәрсә?”

9 нчы кисәк (7 нче тема).

- Ребята, мы с вами хорошо потрудились, вырастили большую репку. Молодцы. Теперь можно поиграть. Акбай и Мияу принесли нам игрушки. Давайте, спросим: Это что? – Бу нәрсә? *(ир-ат тавышы).*

Акбай: Бу нәрсә?

Мияу: Бу тычкан.

Акбай: Нинди тычкан?

Мияу: Кечкенә тычкан.

10 нчы кисәк (7 нче тема).

Акбай белән Мияу сатучы-сатып алучы рольләрендә.

Акбай: Исәнме, Мияу.

Мияу: Исәнме, Акбай.

Акбай: Нәрсә кирәк?

Мияу: Туп кирәк.

Акбай: Нинди туп?

Мияу: Зур, матур туп.

Акбай: Мә, зур, матур туп.

Мияу: Рәхмәт. Саубул Акбай.

Акбай: Саубул, Мияу.

Тема: “Кем нишли?”

11 нче кисәк (8 нче тема).

- Ребята, слушайте вопрос, найдите соответствующую картинку и ответьте *(ир-ат тавышы).*

- Әти нишли? *(ир-ат тавышы, озын пауза -20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр: әти йоклый).*

- Әйе, әти йоклый *(хатын-кыз тавышы).*

- Әни нишли? *(ир-ат тавышы, озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр: әни юа).*

- Әйе, әни юа *(хатын-кыз тавышы).*

- Кыз нишли? *(ир-ат тавышы, озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр: кыз утыра).*

- Әйе, кыз утыра *(хатын-кыз тавышы).*

- Малай нишли? *(ир-ат тавышы, озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр: малай йоклый).*

- Әйе, малай йоклый *(хатын-кыз тавышы).*

- Әби нишли? *(ир-ат тавышы, озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр: әби юа).*

- Әйе, әби юа *(хатын-кыз тавышы).*

- Бабай нишли? *(ир-ат тавышы, озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр: бабай утыра).*

- Әйе, бабай утыра *(хатын-кыз тавышы).*

Тема: “Дусларны сыйлыйбыз”.

12 нче кисәк (10 нчы тема).

Җыр. “Нишли?”

Нишли? Нишли?

Йоклый, йоклый.

Нишли? Нишли?

Утыра, утыра.

Нишли? Нишли?

Ашый, ашый.

Нишли? Нишли?

Эчә, эчә.

Тема: “Нишлисең?”

13 нче кисәк (11 нче тема).

Ребята, Акбай и Мияу угощаются. Мияу спрашивает: Акбай, что делаешь? – Нишлисең? *(ир-ат тавышы)*

Мияу: Акбай, нишлисең?

Акбай: Кушаю. Ашыйм, ашыйм. Мияу, нишлисең?

Мияу: Пью. Эчәм, эчәм *(озын пауза)*

Тәрбияче: *Спросите, что делает Акбай?*

Бергә: *Акбай, нишлисең?*

Акбай: Ашыйм *(озын пауза).*

Тәрбияче: *Спросите, что делает Мияу?*

Бергә: *Мияу, нишлисең?*

Мияу: Эчәм.

Тема: “Нишлисең?” ***(телефоннан сөйләшү)***

14 нче кисәк (11 нче тема).

- Исәнме, хәерле көн, Оля *(малай тавышы).*

- Исәнме, хәерле көн. Син кем? *(кыз тавышы).*

- Мин Коля *(малай тавышы).*

- Хәлләр ничек, Коля? *(кыз тавышы).*

- Әйбәт. Хәлләр ничек, Оля? *(малай тавышы).*

- Әйбәт *(кыз тавышы).*

- Оля, нишлисең? *(малай тавышы).*

- Алма ашыйм. Коля, нишлисең? *(кыз тавышы).*

- Чәй эчәм *(малай тавышы).*

- Сау бул, Коля *(кыз тавышы).*

- Сау бул, Оля *(малай тавышы).*

Тема: "Әйдәгез, уйныйбыз".

15 нче кисәк (13 нче тема).

- Исәнме, Оля *(малай тавышы).*

- Исәнме, Коля *(кыз тавышы).*

- Хәерле көн *(малай тавышы).*

- Хәерле көн *(кыз тавышы).*

- Хәлләр ничек? *(малай тавышы).*

- Әйбәт. Коля, хәлләр ничек? *(кыз тавышы).*

- Әйбәт *(малай тавышы).*

- Коля, нишлисең? *(кыз тавышы).*

- Ботка ашыйм. Син нишлисең? *(малай тавышы).*

- Мин уйныйм *(кыз тавышы).*

- Сау бул, Оля *(малай тавышы).*

- Сау бул, Коля *(кыз тавышы).*

Тема: "Кунак килде".

16 нчы кисәк (14 нче тема).

Ишек шакыган тавыш *(озын пауза-10 секунд).*

Бергә: *Кем анда?*

Әби: Мин әби *(кыска пауза-4 секунд).*

Бергә: *Әби, кил монда.*

Ишек ачылган тавыш *(кыска пауза-3 секунд).*

Әби: Исәнмесез, балалар *(озын пауза-10 секунд).*

Бергә: *Исәнме, әби. Әби, хәлләр ничек?*

Әби: Әйбәт, рәхмәт*(кыска пауза-4 секунд).*

- **Предложите бабушке сесть на стул** *(хатын-кыз тавышы, кыска пауза-4 секунд).*

Бергә: *Әби, утыр.*

- Әби нишлисең? *(хатын-кыз тавышы).*

Әби: Сижу - утырам. Утырам.

17 нче кисәк (14 нче тема).

- Бабушка ты сидишь на стуле, как скажешь, что сидишь *(хатын-кыз тавышы).*

Әби: Утырам.

- Мияу, ты сидишь на стуле, как скажешь, что сидишь *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Утырам.

- Акбай, ты сидишь на стуле, как скажешь, что сидишь *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Утырам.

18 нче кисәк (14 нче тема).

Мияу: Әби, кил монда, утыр.

Әби: Рәхмәт.

Мияу: Әби, нишлисең?

Әби: Утырам.

Мияу: Әби, мә чәй, эч.

Әби: Рәхмәт, чәй тәмле.

Тема: “Кафега барабыз”.

19 нчы кисәк (16 нчы тема).

- Акбай и Мияу встретились по пути в кафе. Слушайте, как они разговаривали друг с другом *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Исәнме, Мияу.

Мияу: Исәнме, Акбай. Хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт. Хәлләр ничек?

Мияу: Әйбәт.

Акбай: Мияу, куда идешь? Кая барасың?

Мияу: Иду в кафе. Кафега барам. Акбай, кая барасың?

Акбай: Кафега барам.

Тема: “Без кафеда” *(телефоннан сөйләшү)*

20 нче кисәк (17 нче тема).

- Слушайте, как Коля угощается в кафе. Из кафе звонит Оле. *(ир-ат тавышы).*

- Исәнме, Оля *(малай тавышы).*

- Исәнме, Коля *(кыз тавышы).*

- Хәлләр ничек? *(малай тавышы).*

- Әйбәт. Коля, син нишлисең? *(кыз тавышы).*

- Мин бәрәңге ашыйм *(малай тавышы).*

- Бәрәңге тәмлеме? *(кыз тавышы).*

- Әйе, бәрәңге тәмле. Оля, син нишлисең? *(малай тавышы).*

- Мин уйныйм *(кыз тавышы).*

- Сау бул, Оля *(малай тавышы).*

- Сау бул, Коля *(кыз тавышы).*

Тема: “Күңелле уеннар”.

21 нче кисәк (20 нче тема).

- У меня тоже есть рисунки, давайте их посмотрим (*клоун,ир-ат тавышы).*

- Зайчик прыгает. Куян сикерә. Сикерә *(озын пауза-20 секунд).*

- Зайчик бежит. Куян йөгерә. Йөгерә.

22 нче кисәк (20 нче тема).

- Слушай. Найди соответствующий рисунок *(ир-ат тавышы)*

-Бу төлке. Төлке зур, матур. Төлке утыра *(озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

-Бу керпе. Керпе кечкенә, матур. Керпе уйный *(озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

-Бу аю. Аю зур, матур. Аю йоклый *(озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

-Бу песи. Песи кечкенә, матур. Песи сөт эчә *(озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

-Бу эт. Эт зур, матур. Эт ашый *(озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

-Бу кыз. Кыз кечкенә, матур. Кыз кул юа *(озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

-Бу куян. Куян кечкенә, матур. Куян сикерә *(озын пауза-20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

-Бу төлке. Төлке зур, матур. Төлке йөгерә *(балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

23 нче кисәк (20 нче тема).

Җырлы-биюле уен “Әйдәгез, биибез”.

1) Бар монда зур төлке.

Зур төлке, матур төлке.

Төлке, төлке кил әле,

Биеп-биеп кит әле (2 тапкыр).

2)Бар монда зур аю,

Зур аю, матур аю.

Аю, аю кил әле,

Биеп-биеп кит әле (2 тапкыр).

3)Бар кечкенә куян,

Кечкенә, матур куян.

Куян, куян кил әле,

Биеп-биеп кит әле (2 тапкыр).

4)Бар кечкенә керпе,

Кечкенә, матур керпе.

Керпе, керпе кил әле,

Биеп-биеп кит әле (2 тапкыр).

Тема: “Спорт бәйрәменә әзерләнәбез”.

24 нче кисәк (22 нче тема).

- Акбай и Мияу готовятся на спортивный праздник. Мияу, кая барасың? *(ир-ат тавышы)*

Мияу: Спорт бәйрәменә барам.

- Акбай, кая барасың? *(ир-ат тавышы).*

Акбай: Спорт бәйрәменә барам.

Мияу: Акбай, сикер! Акбай, син нишлисең?

Акбай: Мин сикерәм. Мияу, беги! Мияу, йөгер! Мияу, йөгер! Мияу, син нишлисең?

Мияу: Я бегу. Мин йөгерәм. Йөгерәм.

Тема: “Бәйрәмгә барабыз”.

25 нче кисәк (23 нче тема).

- Акбай и Мияу собрались в Казань. Покупают в кассе билет *(хатын-кыз тавышы)*

Мияу: Акбай, билет бир әле.

Акбай: Кая барасың?

Мияу: Казанга барам.

Акбай: Мә, билет.

Мияу: Рәхмәт.

- Мы с вами тоже поедем в город Казань. Спросите, у кассира билет *(хатын-кыз тавышы)*

26 нчы кисәк (23 нче тема).

- **Мы проезжаем заповедную зону. Тут обитают дикие животные, которые охраняются** *(кыска пауза, ир-ат тавышы)*

- **Ребята, скажите, кого вы видите? Что они делают?** *(ир-ат тавышы)*

27 нче кисәк (23 нче тема).

- Остановка для отдыха. Здесь можно поесть и попить *(кыска пауза, ир-ат тавышы)*

Акбай: Мин өчпочмак ашыйм. Син нишлисең?

Мияу: Мин чәк-чәк ашыйм.

28 нче кисәк (23 нче тема).

Җыр.

Мин барам, барам, барам,

Казанга барам, барам.

Әйе шул, әйе шул,

Казанга барам, барам.

Тема: “Казанда спорт бәйрәме”.

29 нчы кисәк (25 нче тема).

- **Исәнме, мин корреспондент. Син кем?** *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Исәнмесез. Мин Акбай.

- Сиңа ничә яшь? *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: 6 яшь.

- Син нишлисең? *(хатын-кыз тавышы)*.

Акбай: Мин сикерәм.

- Рәхмәт *(хатын-кыз тавышы).*

- **Исәнме, мин корреспондент. Син кем?** *(хатын-кыз тавышы)*.

Мияу: Исәнмесез. Мин Мияу.

- Сиңа ничә яшь? *(хатын-кыз тавышы)*.

Мияу: 6 яшь.

- Син нишлисең? *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Мин йөгерәм.

- Рәхмәт *(хатын-кыз тавышы)*.

30 нчы кисәк (25 нче тема).

(Физминутка үткәрер өчен дәртле музыкага җырланса, яхшы булыр иде)

Әй, нәниләр, нәниләр

Ардык без, дип әйтмиләр.

Аякларын күтәреп,

Матур итеп атлыйлар.

Хәзер барабыз алга

Егылмыйча, син атла.

1,2,3,4,5.

Хәзер барабыз артка

Егылмыйча, син атла.

6,7,8,9,10.

Егылмыйча, син атла.

1,2,3,4,5.

Хәзер барабыз артка

Егылмыйча, син атла.

6,7,8,9,10.

Тема: “Безнең дуслар”.

31 нче кисәк (28 нче тема).

- Ребята, к нам из цирка пришли домашние птицы. Давайте, с ними познакомимся *(хатын-кыз тавышы, кыска пауза).*

Әтәч тавышы: Кикрикүк. Әтәч. Әтәч. Әтәч *(озын пауза-6секунд).*

Бергә: *Әтәч. Әтәч. Әтәч.*

Тавык тавышы: Ко-ко-ко. Тавык. Тавык. Тавык *(озын пауза -6 секунд).*

Бергә: *Тавык. Тавык. Тавык.*

32 нче кисәк (28 нче тема).

Җыр.

1)Бар монда зур әтәч,

Зур әтәч, матур әтәч.

Әтәч, әтәч кил әле,

Биеп, биеп кит әле (2 тапкыр).

2)Бар кечкенә тавык,

Кечкенә, матур тавык.

Тавык, тавык кил әле,

Биеп, биеп кит әле (2 тапкыр).

Тема: “Үрдәк дусларын тапты”.

33 нче кисәк (29 нчы тема).

Ишек шакыган тавыш *(кыска пауза-6 секунд).*

Бергә: *Кем анда?*

Үрдәк: Бак-бак, мин *(кыска пауза-6 секунд).*

Бергә: *Кил монда.*

Ишек ачылган тавыш *(кыска пауза-3 секунд).*

Үрдәк: Исәнмесез *(кыска пауза-6 секунд).*

Бергә: *Исәнмесез. Син кем?*

Үрдәк: Мин үрдәк. Мин үрдәк. Үрдәк.

34 нче кисәк (29 нчы тема).

Үрдәк: Бак-бак. Хозяин цирка ищет своих зверей, птиц. Отправил меня за ними.

- Утка долго шла проголодалась, давайте, угостим. Үрдәк, кил монда, утыр. Мә, ботка аша *(хатын-кыз тавышы).*

Үрдәк: Бак-бак. Рәхмәт, ботка тәмле.

- Давайте, позовем зверей, птиц и угостим их тоже *(хатын-кыз тавышы).*

Тема: “Акбай чана шуа”.

35 нче кисәк (31 нче тема).

-**Слушайте, как будет санки по-татарски** *(ир-ат тавышы, кыска пауза-3 секунд).*

-**Бу чана** *(ир-ат тавышы, пауза-3 секунд, тәрбияче куянның чанасын күрсәтә)*

-**Бу чана** *(кыска пауза-3 секунд).* **Повторите** *(кыска пауза-3 секунд).* **Бу чана** *(ир-ат тавышы, пауза- 6 секунд, балалар кабатлый)*

-**Бу чана** *(ир-ат тавышы, пауза- 6 секунд, балалар кабатлый)*

-**Слушайте** *(кыска пауза-3 секунд).* **Заяц катается на санках** *(ир-ат тавышы, кыска пауза-3 секунд)*

-**Куян чана шуа** *(кыска пауза-3 секунд).* **Куян чана шуа** *(ир-ат тавышы).*

36 нчы кисәк (31 нче тема).

-Куян нишли? *(ир-ат тавышы).*

-Чана шуа *(хатын-кыз тавышы).*

-Төлке нишли? *(ир-ат тавышы).*

-Чана шуа *(хатын-кыз тавышы).*

-Бүре нишли? *(ир-ат тавышы).*

-Чана шуа *(хатын-кыз тавышы).*

-Аю нишли? *(ир-ат тавышы).*

-Чана шуа *(хатын-кыз тавышы).*

Тема: “Чана шуам”.

37 нче кисәк (32 нче тема).

Акбай белән Мияу җырлыйлар.

Мин Акбай, мин Акбай,

Зур Акбай, матур Акбай *(Акбай тавышы).*

Мин Мияу, мин Мияу,

Зур Мияу, матур Мияу *(Мияу тавышы).*

38 нче кисәк (32 нче тема).

Мияу: Акбай, бу нәрсә?

Акбай: Бу чана.

Мияу: Чана нинди?**.**

Акбай: Чана зур, кызыл.

Чана шуган тавыш ишетелә *(кыска пауза-3 секунд).*

Мияу: Акбай, нишлисең?

Акбай: Мин чана шуам. Мияу, кил монда. Утыр.

Мияу: Мин чана шуам.

Тема: “Әйдә, бие”.

39 нчы кисәк (34 нче тема).

“Зиләйлүк” татар халык көе ишетелә *(сүзләрне әйткәндә көй акрын гына ишетелә)*

- Ребята, слушайте, какая красивая, весёлая плясовая мелодия «Зиләйлүк». Так и хочется поплясать. Давайте вместе попросим: Акбай, танцуй. Акбай, бие. Мияу, танцуй. Мияу, бие *(хатын-кыз тавышы).*

40 нчы кисәк (34 нче тема).

<u>“Зиләйлүк” татар халык көе.</u>

Тема: “Без биибез”.

41 нче кисәк (35 нче тема).

<u>Татар халык бию көе.</u>

Тема: “Мияуның бүлмәсен бизибез”.

42 нче кисәк (37 нче тема).

Акбай: Скоро у Мияу день рождение. Я не приготовил ей подарок. А знаете почему? Зашёл в магазин, где продавались огромные воздушные шары. Но забыл, как назвать цвета по-татарски и стал показывать пальцами. Продавцы не захотели со мной разговаривать, с таким невежливым. Чтобы такого не повторилось, помогите мне вспомнить цвета по-татарски.

43 нче кисәк (37 нче тема)

Акбай *(җырлап әйтә)*: Если нравится тебе, то делай так. Әгәр сиңа ошый икән, син бие *(озын пауза-10секунд, Акбай бии, балалар кушыла).*

Акбай: Мин биим *(кыска пауза-4 секунд).*

Бергә: Мин биим.

Акбай *(җырлап әйтә)*: Әгәр сиңа ошый икән, син сикер *(пауза-4 секунд).*

Акбай: Мин сикерәм *(кыска пауза-4 секунд)*

Бергә: Мин сикерәм.

Акбай *(җырлап әйтә)*: Әгәр сиңа ошый икән, син йөгер *(пауза-4 секунд).*

Акбай: Мин йөгерәм *(кыска пауза-4 секунд)*

Бергә: Мин йөгерәм.

Акбай *(җырлап әйтә)*: Әгәр сиңа ошый икән, син уйна *(пауза-4 секунд).*

Акбай: Мин уйныйм *(кыска пауза-4 секунд)*

Бергә: Мин уйныйм.

Акбай *(җырлап әйтә)*: Әгәр сиңа ошый икән, син утыр *(пауза-4 секунд).*

Акбай: Мин утырам *(кыска пауза-4 секунд)*

Бергә: Мин утырам.

44 нче кисәк (37 нче тема).

Акбай: Я думаю, что день рождение Мияу будет интересным, если мы для неё выучим песню.

<u>Җыр “Туган көн”.</u>

Мияуның туган көненә

Без пешердек ак ипи.

Менә шундый ипи зур,

Менә шундый кечкенә.

Менә шундый тәмле,

Менә шундый баллы.

Әйе шул, әйе шул,

Әйе шул, ипи тәмле.

Тема: “Туган көнгә бүләк әзерлибез”.

45 нче кисәк (38 нче тема).

Акбай: На день рождение Мияу я приготовил в подарок песню.

Бергә: *Акбай, җырла.*

Акбай: Я люблю петь! Я пою – мин җырлыйм. Мин җырлыйм, җырлыйм (*җырлый:* лә-лә-лә).

Бергә: *Акбай, син нишлисең?*

Акбай: Мин җырлыйм. А вы любите петь?

46 нчы кисәк (38 нче тема).

Җыр.

1)Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,

Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,

Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

Лә-лә-лә-лә, лә-лә-лә-лә,

Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

2) Мин бием, бием, бием.

Мин матур бием, бием.

Мин бием, бием, бием,

Мин матур бием, бием.

Лә-лә-лә-лә, лә-лә-лә-лә,

Мин матур бием, бием.

Тема: “Мияуның туган көне”.

47 нче кисәк (40 нчы тема).

Җыр “Туган көн”.

Мияуның туган көненә

Без пешердек ак ипи.

Менә шундый ипи зур,

Менә шундый кечкенә.

Менә шундый тәмле,

Менә шундый баллы.

Әйе шул, әйе шул,

Әйе шул, ипи тәмле.

Мияу: Зур рәхмәт.

Акбай: Ребята, видите, Мияу не просто говорит спасибо, а “большое спасибо” – “зур рәхмәт”.

Мияу: Зур рәхмәт.

Акбай: Попросите Мияу, чтобы она станцевала *(кыска пауза-4 секунд).*

Бергә: *Мияу, әйдә, бие (пауза-6 секунд).*

Мияу татар бию көенә бии *(кыска пауза-4 секунд).*

Бергә: *Мияу матур бии.*

Мияу: Зур рәхмәт.

Тема: “Туган көн табынында”.

48 нче кисәк (41 нче тема).

- День рождения продолжается *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Я вам тоже приготовила сюрприз. Отгадайте мои загадки.

1)Мин зур, матур, әйбәт. Мин йөгерәм, сикерәм, утырам, җырлыйм: “Тяф-тяф”. Бел *(ир-ат тавышы, озын пауза).*

- Төлке *(хатын-кыз тавышы).*

2)Мин кара. Мин кечкенә, матур, әйбәт. Мин йөгерәм, сикерәм, биим, ашыйм, җырлыйм: “Чи-чи-чи”. Бел *(ир-ат тавышы, озын пауза).*

- Тычкан. *(хатын-кыз тавышы).*

3)Мин кызыл. Мин зур, матур, әйбәт. Мин ипи ашыйм, су эчәм, биим, җырлыйм: “Кикрикүк”. Бел. *(ир-ат тавышы, озын пауза).*

- Әтәч *(хатын-кыз тавышы).*

4)Мин ак. Мин кечкенә, матур, әйбәт. Мин ипи ашыйм, йөгерәм, җырлыйм: “Ко-ко-ко”. Бел. *(ир-ат тавышы, озын пауза).*

- Тавык *(хатын-кыз тавышы).*

49 нчы кисәк (41 нче тема).

Мияу: Әйдәгез, балалар, утырыгыз. Вы сидите за волшебным праздничным столом, будьте вежливы, угощайте друг-друга.

Мияу: Нәрсә кирәк?

Акбай: Алма кирәк.

Мияу: Нинди алма?

Акбай: Яшел, зур, тәмле алма.

Мияу: Мә, яшел, зур, тәмле алма.

Акбай: Зур рәхмәт.

Мияу: Акбай, син нишлисең?

Акбай: Мин алма ашыйм.

Мияу: Алма тәмлеме?

Акбай: Әйе, алма тәмле. Мин алма яратам.

Тема: “Күңелле сәяхәт”.

50 нче кисәк (43 нче тема).

- Малай китап укый *(пауза-3 секунд)*. Малай китап укый *(ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемен күрсәтә, пауза -4 секунд).*

- Кыз китап укый *(пауза-3 секунд)*. Кыз китап укый *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче рәсемен күрсәтә, пауза -4 секунд).*

- Куян китап укый *(пауза-3 секунд)*. Куян китап укый *(ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемен күрсәтә, пауза -4 секунд).*

- Төлке китап укый *(пауза-3 секунд)*. Төлке китап укый *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче рәсемен күрсәтә).*

Тема: “Күңелле сәяхәт”.

51 нче кисәк (44 нче тема).

Мияу: Перед нами лес. Ребята, смотрите, лесной компьютер, а в компьютере электронное письмо. Это письмо от волшебника. В нем написано, что волшебник рисует –рәсем ясый. Послушайте и повторите за ним. Если мы выполним задание лесного волшебника сможем идти дальше.

- Рәсем ясыйм. Алма ясыйм *(кыска пауза- 3секунд).* Алма ясыйм *(озын пауза-6 секунд, ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемне күрсәтеп кабатлый) – Рәсем ясыйм. Алма ясыйм.*

- Рәсем ясыйм. Туп ясыйм *(кыска пауза- 3секунд).* Туп ясыйм *(озын пауза-6 секунд, ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемне күрсәтеп кабатлый) – Рәсем ясыйм. Туп ясыйм.*

- Рәсем ясыйм. Шар ясыйм *(кыска пауза- 3секунд).* Шар ясыйм *(озын пауза-6 секунд, ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемне күрсәтеп кабатлый) – Рәсем ясыйм. Шар ясыйм.*

- Рәсем ясыйм. Китап ясыйм *(кыска пауза- 3секунд).* Китап ясыйм *(озын пауза-6 секунд, ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемне күрсәтеп кабатлый) – Рәсем ясыйм. Китап ясыйм.*

52 нче кисәк (44 нче тема).

Мияу: Ребята, я тоже люблю рисовать. Я рисую яблоко – мин алма ясыйм.

- Мин рәсем ясыйм. Мин алма ясыйм *(ир-ат тавышы, озын пауза-10 секунд, балалар рәсемне (һавада) "ясыйлар", җөмләне кабатлыйлар*) *– Мин рәсем ясыйм. Мин алма ясыйм.*

- Мин рәсем ясыйм. Мин туп ясыйм *(ир-ат тавышы, озын пауза-10 секунд, балалар рәсемне (һавада) "ясыйлар", җөмләне кабатлыйлар) – Мин рәсем ясыйм. Мин туп ясыйм.*

- Мин рәсем ясыйм. Мин шар ясыйм *(ир-ат тавышы, озын пауза-10 секунд, балалар рәсемне (һавада) "ясыйлар", җөмләне кабатлыйлар) – Мин рәсем ясыйм. Мин шар ясыйм.*

- Мин рәсем ясыйм *(ир-ат тавышы) – Мин рәсем ясыйм.*

53 нче кисәк (44 нче тема) *(телефоннан сөйләшү)*.

Мияу(шалтырата): .... (пауза) *Хәерле көн.*

Тылсымчы: Исәнмесез.

Мияу: ... (пауза) *Хәлләр ничек?*

Тылсымчы: Әйбәт. Син нишлисең?

Мияу: .... (пауза) *Мин рәсем ясыйм.*

Тылсымчы: Нинди рәсем?

Мияу: ... (пауза) *Алма, туп, шар, китап.*

Тылсымчы: Әйбәт, килегез мәктәпкә. Приходите в школу.

Мияу: ... (пауза) *Мәктәпкә?*

Тылсымчы: Әйе, мәктәпкә.

Мияу: ... (пауза) *Рәхмәт. Сау булыгыз.*

Тылсымчы: Сау булыгыз.

54 нче кисәк (46 нчы тема).

Мияу: Ребята, лесной волшебник приглашает нас в волшебную страну, где говорят только на татарском языке. Возьмите телефон, расскажите друг-другу, что вы поете, танцуете, рисуете, читаете.

55 нче кисәк (46 нчы тема).

Мияу: Молодцы ребята. Мы теперь точно попадем в волшебную страну “Школа”- “Мәктәп”.

56 нчы кисәк (46 нчы тема).

Акбай: Ребята, мы можем продолжить путь, ведь лесной волшебник пригласил нас в страну, которая называется “Школа” – “Мәктәп”. Путешествие продолжается. Но что это? На нашем пути высокая гора, чтобы пройти гору нужно прочитать пиктограммы. Если мы поймем, что написано, гора даст нам продолжить дорогу.

Мияу *(пиктограмма күрсәтеп):* Кем укый?

Акбай: Мин укыйм.

Акбай *укый:* Малай рәсем ясый.

Мияу *(пиктограмма күрсәтеп):* Кем укый?

57 нче кисәк (46 нчы тема).

Мияу: Трудное было задание, но мы справились. Дорога свободна. Нас ждут удивительные приключения в следующий раз.

58 нче кисәк (47 нче тема).

Җыр.

1)Мин барам, барам, барам,

Мәктәпкә барам, барам.

Китап, карандаш алам,

Мәктәпкә барам, барам.

2)Мин барам, барам, барам,

Мәктәпкә барам, барам.

Китап укыйм, рәсем ясыйм,

4-ле, 5-леләр алам.

59 нчы кисәк (47 нче тема).

Мияу: Ребята, вот мы с вами дошли в волшебную страну “Школа” – “Мәктәп”. В школу зайдет тот, кто скажет, что нарисовано на пригласительных билетах.

60 нчы кисәк (47 нче тема).

Акбай: Исәнмесез, балалар *(кыска пауза-4 секунд)*

Бергә: *Исәнме, Акбай.*

Акбай: Хәлләр ничек? *(кыска пауза-4 секунд)*

Бергә: *Әйбәт.*

Акбай: Вы очень быстро прошли препятствия. Я вас поздравляю, возьмите подарки.

Тема: “Мәктәптә”.

61 нче кисәк (49 нчы тема).

Мияу: Нәрсә кирәк?

Акбай: Аш кирәк.

Мияу: Мә аш, аша.

Акбай: Рәхмәт.

Мияу: Акбай, нишлисең?

Акбай: Мин аш ашыйм.

Мияу: Аш нинди?

Акбай: Аш тәмле. Бик тәмле. Мин аш яратам.

Тема: “Уку бүлмәсе”.

62 нче кисәк (50 нче тема).

Акбай: Ребята, продолжим путешествие по волшебной стране “Мәктәп”.

63 нче кисәк (50 нче тема).

Акбай: Бу нәрсә?

Мияу: Белмим.

Акбай: Бу дәфтәр. Дәфтәр.

Мияу: Дәфтәр. Дәфтәр.

Акбай: Нинди дәфтәр?

Мияу: Чиста, матур, зур дәфтәр.

Акбай: Ничә дәфтәр?

Мияу: Бер дәфтәр.

Тема: “Өстәл театры “Теремкәй” әкияте”.

64 нче кисәк (52 нче тема)

- Сегодня я вам расскажу сказку “Теремок”.

Терем-терем, теремкәй,

Зур түгел, кечкенә *(хатын-кыз тавышы)*

Ишек шакыган тавыш.

- Теремкәйдә кем яши? Юк, яшәми.

Теремкәйгә тычкан килә *(хатын-кыз тавышы)*

Тычкан (ишек шакый): Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши? *(кыска пауза).*

Тычкан: Юк, яшәми. Мин яшим.

-Терем-терем, теремкәй,

Зур түгел, кечкенә.

Теремкәйдә тычкан яши

Теремкәйгә куян килә *(хатын-кыз тавышы)*

Куян (ишек шакый): Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши?

Тычкан: Мин тычкан. Син кем?

Куян: Мин куян. Матур куян.

Тычкан: Әйдә, кил монда.

Куян (керә): Мин сикерәм. Әйдәгез, сикерәбез *(озын пауза, балалар сикерәләр).*

- Терем-терем, теремкәй,

Зур түгел, кечкенә.

Теремкәйдә тычкан яши.

Теремкәйдә куян яши.

Теремкәйгә бүре килә *(хатын-кыз тавышы)*

Бүре (ишек шакый): Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши?

Тычкан: Мин тычкан.

Куян: Мин куян.

Тычкан, куян: Син кем?

Бүре: Мин бүре. Мин зур, кара бүре.

Тычкан, куян: Әйдә, кил монда.

Бүре (керә): Мин йөгерәм. Әйдәгез, йөгерәбез *(озын пауза, балалар йөгерәләр).*

- Терем-терем, теремкәй,

Зур түгел, кечкенә.

Теремкәйдә тычкан яши.

Теремкәйдә куян яши.

Теремкәйдә бүре яши.

Теремкәйгә төлке килә *(хатын-кыз тавышы)*

Төлке (ишек шакый): Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши?

Тычкан: Мин тычкан.

Куян: Мин куян.

Бүре: Мин бүре.

Тычкан, куян, бүре: Син кем?

Төлке: Мин төлке. Мин зур, матур төлке.

Тычкан, куян, бүре: Әйдә, кил монда.

Төлке (керә): Мин биим. Әйдәгез, биибез *(озын пауза, балалар бииләр).*

- Терем-терем, теремкәй,

Зур түгел, кечкенә.

Теремкәйдә тычкан яши.

Теремкәйдә куян яши.

Теремкәйдә бүре яши.

Теремкәйгә төлке яши *(хатын-кыз тавышы).*

Теремкәйгә җырлый-җырлый аю килә.

Аю (ишек шакый): Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши?

Тычкан: Мин тычкан.

Куян: Мин куян.

Бүре: Мин бүре.

Төлке: Мин төлке.

Тычкан, куян, бүре, төлке: Син кем?

Аю: Мин аю. Мин зур, матур аю.

Тычкан, куян, бүре, төлке: Әйдә, кил монда.

Аю (керә): Мин җырлыйм. Әйдәгез, җырлыйбыз *(озын пауза, балалар кушылып җырлый).*

Музыка. Балалар белән бергә җырлыйлар.

Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,

Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,

Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

Лә-лә-лә-лә, лә-лә-лә-лә,

Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

- Терем-терем, теремкәй,

Зур түгел, кечкенә,

Теремкәйдә тычкан яши, пи-пи-пи.

Теремкәйдә куян яши. Мин куян.

Теремкәйдә бүре яши. Мин бүре.

Теремкәйдә төлке яши. Мин төлке.

Теремкәйдә аю яши. Мин аю.

Алар бик дус *(хатын-кыз тавышы).*

Күңелле музыка. Бииләр.

Тема: Өстәл театры “Кем нәрсә ярата?”

65 нче кисәк (55 нче тема).

- Я вам расскажу сказку «Кто что любит» -«Кем нәрсә ярата?» *(хатын-кыз тавышы).*

Кошлар сайраган тавышлар ишетелә. Әтәч канат кагып кычкыра.

Әтәч: Кикри-күк, кикри-күк *(кыска пауза)* Ко-ко-ко.

Песи киерелеп: Мияу-мияу-мияу.

Песи: Хәерле көн, әтәч.

Әтәч: Хәерле көн, песи.

Песи: Хәлләр ничек, әтәч?

Әтәч: Әйбәт. Рәхмәт. Ә синең хәлләрең ничек?

Эт йөгереп килә: Һау-һау-һау. Исәнме, әтәч. Исәнме, песи.

Әтәч белән песи: Исәнме, эт.

Эт: Кәҗә кая?

Әтәч белән песи: Әнә, кәҗә кәбестә ашый. Кәҗә кәбестә ярата.

Эт: Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың?

Песи: Мин сөт яратам. Сөт тәмле. Әтәч, син нәрсә яратасың?

Әтәч: Мин ботка яратам. Ботка тәмле.

Кәҗә: Исәнмесез. Хәерле көн. Хәлләр ничек?

Бергә: Әйбәт.

Кәҗә: Мин кәбестә ашыйм. Кәбестә бик тәмле. Акбай, мә кәбестә, аша. Кәбестә тәмле.

Акбай: Юк, мин ипи яратам. Син кәбестә аша. Ипи кирәк.

Кәҗә: Мә, ипи, аша.

Акбай: Рәхмәт. Ипи тәмле.

Песи: Мин сөт яратам. Сөт юк.

Кәҗә: Сөт бар. Песи, кил монда. Сөт ал, эч.

Песи сөт эчә: Мин сөт эчәм. Сөт тәмле. Әтәч, кил монда, сөт эч.

Әтәч: Юк, мин сөт яратмыйм. Мин ботка яратам. Ботка юк.

Кәҗә: Ботка бар, кәрзиндә. Әтәч, кил монда. Мә ботка, аша.

Әтәч: Зур рәхмәт. Ботка бик тәмле. Мә, кәҗә, ботка аша.

Кәҗә: Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.

Әтәч: Юк, ботка тәмле.

Песи: Юк, сөт тәмле.

Эт: Юк, ипи тәмле.

Кыз килеп чыга: Ипи тәмле, сөт тәмле, ботка тәмле, кәбестә тәмле. Мин ипи, ботка, кәбестә яратам.

Бергә җырлап, бииләр.

Ипи тәмле,

Сөт тәмле,

Ботка тәмле,

Кәбестә тәмле.

Тема: “Кем нәрсә ярата?” әкиятен сәхнәләштерү.

66 нчы кисәк (56 нчы тема).

Җыр.

Ипи тәмле,

Сөт тәмле,

Ботка тәмле,

Кәбестә тәмле.

Тема: “Белем иленә сәяхәт”.

67 нче кисәк (58 нче тема).

- Какая красивая книга. Ребята, эта книга волшебная. В каждой ее страничке таится секрет. волшебство. Давайте, посмотрим вместе, какая тайна спрятано в этой волшебной книге *(ир-ат тавышы).*

68 нче кисәк (58 нче тема).

Акбай: Бу әни. Әни матур, әйбәт, зур. Бу ипи. Әни ипи ашый. Ипи тәмле. Әни ипи ярата.

Мияу: Бу әти. Әти зур, матур, әйбәт. Бу сөт. Әти сөт эчә. Сөт тәмле. Әти сөт ярата.

69 нчы кисәк (58 нче тема).

Җыр.

Мин куян, мин куян,

Зур куян, матур куян.

Мин тычкан, мин тычкан,

Кечкенә, матур тычкан.

Тема: “Могҗизалар кыры”.

70 нче кисәк (59 нчы тема).

Хат.

- Дорогие ребята! Я Вас приглашаю на выпускной бал, который состоится в моем королевстве «Знаний». Но для этого вы должны выполнить все мои задания. Мои задания в этом волшебном сундучке. Если все задания выполните успешно, вы непременно попадете в мое королевство, где говорят на красивом – татарском языке. Желаю Вам удачи, и с нетерпением жду Вас у себя» *(хатын-кыз тавышы).*

71 нче кисәк (59 нчы тема).

-Ребята, молодцы. Вы выполнили все мои задания. Добро пожаловать в мое королевство “Знаний”, где говорят на красивом татарском языке. Желаю вам удачи! *(хатын-кыз тавышы).*

МЕТОДИК КИҢӘШЛӘР.

Методик кулланмаларда 60 ар белем бирү эшчәнлегенең конспектлары бирелгән. Ел дәвамында, тәрбияче үзе иҗади якын килеп, укыту методик кулланмада бирелгән тематик планга таянып, мультфильмнар, анимацион сюжетлар, “Әкият илендә” тапшыруын кулланып, индивидуаль эшне дә кертеп, көндәлек план төзи.

Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлеге алына. Ул системалы рәвештә план буенча үткәрелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүзтезмәләр, диалоглар эшчәнлектән тыш уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла.

Яңа сүзләрне, сүзтезмәләрне, ситуацияләрне балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә сөйли.

Пиктограммалар мәктәпкә әзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигыльләр) белән беренче тапкыр таныштырганда гына кулланыла.

Балаларга темадан тыш артык сүзләр, уеннар, җырлар, шигырьләр бирелергә тиеш түгел.

Бала татар телендә сүзне дөрес әйтмәгән очракта, тәрбияче баланы тыңлап сүзнең дөрес үрнәген бирә. Балалардан авазларның дөрес әйтелешен катгый таләп итмәскә кирәк.

Тәрбияче сөйләмендә акцент, җирле диалект, аваз кимчелекләре булмаска тиеш.

Тәрбияче сүзлек белән эшләгәндә татар һәм рус телләре өчен уртак сүзләргә таяна ала.

Тәрбияче үзенең эшенә иҗади якын килергә, төрле алымнар, чаралар эзләп, аларны кулланырга тиеш.

Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар кертү, баету хуплана.

Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы, режим моментларында, уен эшчәнлеге аша (ситуатив күнегүләр,сюжетлы рольле уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) ныгытыла.

Рус телле балаларны татарча сөйләшергә өйрәткәндә балалар бакчасы коллективы һәм әти-әниләрнең бердәм позициядә булуы уңай нәтиҗә бирә.

Сүзлек белән эшләү.

Балаларны татар телендә сөйләшергә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана.

Яңа сүзләр үзләштерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеше һәм характеры ягыннан лексик күнегүләрне икегә бүлеп карыйлар: әзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре.

Әзерлек күнегүләре балаларны яңа сүзләрне файдаланып сөйләргә әзерли. Бу күнегүләр лексик берәмлекләрне хәтердә калдырырга ярдәм итәләр.

Сөйләм күнегүләре лексик күнегүләрнең бер төре буларак, үзләштерелгән лексик берәмлекләр җирлегендә ситуацияләргә бәйле сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр.

Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:

-яңа сүз тәрбияче тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә әйтелә;

-аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;

-ишеткән сүзне бала рәсемннән табып күрсәтә һәм әйтә;

-сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәрҗемәсе бирелә;

-төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтеп) өйрәтелә;

-уеннар кулланып ("Ватык телефон", "Кайтаваз"...) ныгытыла;

-яңа сүз, таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла, мәсәлән: зур туп, чиста туп;

-аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләрне, конструкцияләрне бары аралашуда аңлап куллана).

-бала теге яки бу сүзне аның төгәл мәгънәсен аңлап үзләштереп калсын өчен телдән мондый күнегүләрне үткәрергә мөмкин: *-Бу туп? - Әйе, бу туп.*

-Бу песи? (туп күрсәтелә) - Юк, бу песи.

-өйрәнелгән сүзләрне хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырырга була: “Исемен әйтсәң бирәм”, “Мин күрсәтәм, син әйт”, “Сорап ал”, “Серле кәрзин” һ.б..

Баланың сөйләмен оештыру өчен исемнең алмашлык (мин, син, бу), сан (1 дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчке сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү грамматик конструкцияләре кулланыла.

Фигыль белән таныштыру боерык фигыльләрдән башлана (бар, сикер, аша һ.б.).

Уртанчылар төркемендә балаларга боерык фигыльләрне аңлап үтәүләрен таләп ителә.

Зурлар төркемендә балалар кайбер боерыкларны үзләре бирә (сикер, аша, уйна) һәм аңлап үтиләр.

Мәктәпкә әзерлек төркемнәрендә балалар үзлектән Нишли? Син нишлисең? сорауларын бирәләр һәм аңлап җавап кайтаралар.

Укыту методик комплектының төп асылы булып аралашуга чыгу тора. Аралашуга чыгу өчен диалогик сөйләмнең әһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә гадидән катлаулыга дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай.

Диалогик сөйләмдә иң отышлы алым – сорау-җавап рәвешендә (сорау-информация алу бирәмлеге) һәм теләк белдерә торган: теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык төсмере булырга мөмкин. Еш кына сораудан соң, әңгәмәдәшнең җавап репликасы; килә: *Бу кем?- Бу әти;* раслау рәвешендә: *Бу әти?- Әти;* инкарь рәвешендә: *Бу әни?- Юк, бу әти.*Реплика- җавап сорау рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди әти?* Бу вакытта әңгәмәдәшнең җавабы тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур әти;* яисә: *Матур.*

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларга ситуатив - тематик принцип нигезендә, диалогик сөйләмне үстерү буенча түбәндәге типтагы күнегүләр тәкъдим итәргә мөмкин:

- уен ситуацияләрендә катнашу;

- тәкъдим ителгән үрнәк буенча кечкенә диалоглар төзү;

- тематик диалоглар төзү;

- сәхнәләштерүдә катнашу;

- рольләргә бүлеп сөйләү.

Диалоглар белән эшләү коммуникатив юнәлештә алып барылырга тиеш. Тәрбияче аларның балалар сөйләменә кирәклек кирәкле формаларын эшләргә һәм төрле шартларда куллану мөмкинлеген исәпкә алырга тиеш. Тәрбияче, сөйләмгә эмоциональ бизәлеш өстәү өчен, төрле формаларны кулланырга; эш эчтәлегенә туры килә торган интонация, ишарәләр, мимикалардан файдаланырга һ.б. өйрәтергә тиеш.

Шул ук вакытта, диалогны сорау бирү һәм аңа җавап алу дип кенә уйларга ярамый. Балаларны диалогик сөйләмгә хас булган башка (сорау һәм җаваплардан тыш) ситуацияләр, репликалар, көндәлек аралашу формаларына да өйрәтергә кирәк.

Диалог үрнәкләре:

Исәнләшү: *Исәнме, Оля! – Исәнме Коля.*

Саубуллашу: *Сау бул, Оля. – Сау бул Коля.*

Танышу: *Мин Оля. – Мин Коля.*

Чакыру: *Оля, кил монда.*

Рәхмәт белдерү: *Мә, курчак. – Рәхмәт*.

Сорау- уңай җавап: *Син малай? – Әйе, мин малай*.

Сорау – кире җавап: *Син малай? – Юк, мин кыз.*

Ачыклый торган сорау: *Мин кафега барам. – Нинди кафега?*

Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар тора.

Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска җырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында куллану өчен төзелде. Аларны һәр эшчәнлектә куллану мөһим түгел.

Эш дәфтәрләре эшчәнлектә өйрәнелгән материалны ныгытуны күздә тотып төзелде. Дәфтәрләр белән эшләгәндә балалар кабатлыйлар, бер-берсенә сораулар бирәләр, тәрбияче белән аралашалар. Балалар үзләренең эш дәфтәрләрен өйгә алып кайтып өйрәнелгән материалны кабатлый алалар. Бу дәфтәрләр белән әти-әниләр дә, төркем тәрбиячеләре дә эшли ала, чөнки биремнәр рус телендә язылды.

Дәфтәрдәге эшнең нәтиҗәсе уртанчылар төркемендә сүзне ишетеп, аңлап, предметларны табып, парлаштырып, чагыштырып, аларның сыйфатын, санын билгеләүгә китерсә, зурлар төркемендә балаларны үзара аралашуга этәрә һәм бу мәктәпкә әзерлек төркемнәрендә дәвам итә. Иң катлаулы биремнәр мәктәпкә әзерлек төркеме өчен төзелгән. Бу төркемдә хәрәкәтне белдерүче сүзләр, яки фигыльләр күп кулланыла. Балаларны ситуацияләргә куеп, сораулар биреп диалогка этәрәбез. Берүк вакытта, фигыльләр боерык формада (утыр, уйна һ.б.), 2-нче зат алмашлыгына тәңгәл формада (яки утыра, укый, шуа, ашый һ.б.), һәм дә инде үзе турында 1-нче зат алмашлыгын кулланып өйрәтелә (уйныйм, утырам, барам, эчәм һ.б.). Балалар бер-берсенә, өлкәннәргә сораулар бирергә өйрәнәләр: бу нәрсә, нишли, син нишлисең, нәрсә кирәк, нинди һ.б. Җөмләләр төзү баланың уйлавын таләп итә, чөнки алар 3-4 сүздән торалар. Мәсәлән: Аю караватта йоклый. Куян чана шуа. Песи бит юа һ.б.. Мәктәпкә әзерлек төркемендә өченче бирем җыр формасында бирелә.Бу биремнәрне интерактив такта һәм экраннарда эшләп була.

Анимацион сюжетлар балаларның белгән сүз байлыгына, яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелде. Сюжетны караганнан соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

“Татарча сөйләшәбез” укыту методик комплектына нигезләнеп эшләнгән “Әкият илендә” телевизион тапшыруын балаларны татар теленә өйрәткәндә карарга тәкъдим ителә.

МӘКТӘПКӘЧӘ ЯШЬТӘГЕ БАЛАЛАРНЫҢ ТАТАР ТЕЛЕНДӘ СӨЙЛӘШӘ (АРАЛАША) БЕЛҮ КҮНЕКМӘЛӘРЕН ТИКШЕРҮ.

Тикшерү үткәрү буенча киңәшләр.

Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы башында (октябрь ае) һәм уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә. Уртанчылар төркеме балалары белән тикшерү уку елы ахырында үткәрелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, январь) үткәререгә мөмкин.

Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1 – 2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлеге булганда барлык балалар белән бергә дә үткәрергә була. Тикшерү вакыты 10-15 минутан артмаска тиеш.

Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә.Тикшерүче балаларның җавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса җавапны дөресләп, бала әйтә алмаганда булышырга тиеш.

Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада уеннар кулланып үткәрергә дә була.

Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан әзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп гомуми нәтиҗә ясала.

Уку елы ахырында уртанчылар, уку елы башында зурлар төркеме балаларының

“Минем өем” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	**Биремнәр**					**Нәтиҗә**	
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**баллар**	**дәрәҗә**
		“Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча дүрт – биш рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”)	Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч)	Тирә - юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь иү, раслау)		
1.	Коля							
2.	Оля							
Нәтиҗәләрне билгеләү								

Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, аралашуда бик үк актив түгел.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәҗәсен тикшергәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр.

1. “**Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.**

1. ***Дидактик уен. "Бу кем?"*** *(I вариант)*

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай)

Уен эчтәлеге: Өй рәсеме. Өй тирәсендә гаилә әгъзалары рәсемнәре (комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр). Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: Бу кем? ("Әни"...).

2. ***Дидиктик уен "Кем юк?"*** *(II вариант)*

(Лексика шул ук).Уен шул ук рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче бер рәсемне алып куя. Баладан сорый: "Кем юк?" ("Әби"...)

Уенны интерактив тактада да, бала белән бала арасында диалог формасында да үткәрергә була)

3. ***Дидактик уен "Кәрзиндә нәрсә бар?"***

(Лексика: ипи, алма, сөт, чәй)

Уен эчтәлеге: Мияу кәрзин белән ашамлыклар алып килгән. Мияу ашамлык муляжларына күрсәтә, исемен сорый: "Бу нәрсә?" ("Алма"...)

4. ***Дидактик уен "Нәрсә юк?"***

Мияу бер ашамлык муляжын яшереп куя: "Нәрсә юк?". Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. ("Алма"...) Уенны рәсемнәр кулланып та үткәреп була.

5. Дидактик уен "Мин әйтәм, син күрсәт һәм әйт"

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай; куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи, ипи, алма, сөт, чәй).

Уен эчтәлеге: Балага уенчык яисә уенчык рәсемнәре бирелә. Бала, тәрбияче әйткән уенчыкны яисә уенчык рәсемен табып күсәтергә һәм исемен кабатлап әйтергә тиеш.

6. Дидактик уен "Исемен әйтсәң бирәм"

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Уен эчтәлеге: Тәрбияче өстәлендә уенчыклар яисә рәсемнәр. Тәрбияче балага уенчыкны(рәсемне) күрсәтә, сорый: "Бу нәрсә?"- "Алма"... ; "Бу кем?"-"Әти"... Бала уенчык исемен дөрес әйтсә аңа уенчыклар, яисә таратма рәсемнәр бирелә.

7. Дидактик уен "Серле янчык"

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Уен эчтәлеге: Балага уенчыклар күрсәтелә, исемнәрен әйтеп янчыкка салына. Бала янчыктагы уенчыкны капшап исемен әйтә, алып күрсәтә.

8. Дидактик уен "Әйе-юк"

Сүзнең дөрес үзләштерелүен тикшерү йөзеннән (аңлап яки аңламыйча әйтү) төрле вариантта сораулар бирелә: "Бу нәрсә?" - "Аю"...; "Бу аю?" - "Әйе, аю"...; "Бу куян?" - "Юк, песи"...

Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы җитәрлек, уенчык, әйберләрне үзлектән, аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә.

Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”).

Ситуатив күнегүләр:

а) Ситуатив күнегү “Куян аюга кунакка килә”. Ул ишектән кергәндә аюга нәрсә әйтә? (Ничек исәнләшә?), "Исәнме аю".

б) Ситуатив күнегү “Куян аюда кунакта булды”. Ишектән чыгып киткәндә куян аю белән ничек саубуллаша? (Нәрсә әйтә?) "Сау бул, аю".

в) Уен ситуациясе "Кунак сыйлау". Акбайда (Мияуда) кунакта.

Тәрбияче Акбай (Мияу) ролендә. Ул баланы, ашамлык, җиләк-җимеш (алма, груша, банан һ.б.) муляжлары белән "сыйлый". Тәрбияче баланың "рәхмәт" әйтә белүен билгели.

г) Уен ситуациясе "Дустыңны сыйла". Балаларны парлаштырып бер-берсен сыйларга тәкъдим итү. Рәхмәт әйтә белүләрен билгеләү.

д) Ситуатив күнегү "Акбайга ("Мияуга", "Курчакка", "Дустына") уенчык бүләк ит".

Югары балл (2,7-3) - бала ситуацияләрдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Уртача балл (2-2.6) - тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән (1-2) - аңлый, сорауга җавапны русча әйтә.

3. Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч).

1. Сүзле уен "Мин әйтәм - син эшлә" ("Командир").

2. Сүзле уен "Шаян уенчыклар" (Уен баланың боерыкларны аңлы рәвештә үтәвен тикшерү өчен бирелә. Уенның эчтәлеге: Тәрбияче уенчыкка боерык бирә, мәсәлән: Утыр! Ә уенчык "ашый" башлый. Бала боерыкны дөрес итеп үтәп күрсәтә).

Югары дәрәҗә (2,7-3) - бала боерыкны аңлап, дөрес үти.

Уртача дәрәҗә (2-2,6) - ялгыша.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - татарча аңламый, боерыкларны үтәми.

4.Тирә-юньдәге предметларның сыйфат билгеләрен, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану.

1. ***Дидактик уен "Уенчык нинди?" (зур, кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур).***

Уен эчтәлеге: зур-кечкенә уенчыклар күрсәтелә. Тәрбияченең "Нинди?" соравына бала уенчыкның исемен сыйфат билгесе белән әйтергә тиеш.

-Нинди курчак? - Зур (кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур) курчак.

Эш дәфтәрендәге 11 нче биремне кулланып була.

2. ***Дидактик уен "Тап, күрсәт һәм әйт" (чиста, пычрак).***

Комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче әйткән рәсемне бала табып күрсәтә, әйтә.("Чиста туп", "Пычрак аю"...).

Эш дәфтәрендәге 13 нче биремне кулланып була.

3. ***Дидактик уен "Курчакка бүләк".***

Тәрбияче зур курчакка- зур туп, кечкенә курчакка- кечкенә туп бүләк итәргә куша. “ Мә, зур туп ", “Мә, кечкенә туп".

4. ***Дидактик уен "Дөрес сана".***

Санау күнекмәләрен билгеләү (1-5 кадәр). Тәрбияче уенчыклар, муляжлар санарга тәкъдим итә. Төркемдәге балаларны да санарга була. "Ничә малай?", "Ничә кыз?".

5. ***Дидактик уен "Ничә?".***

Санау күнекмәләрен тикшерү өчен шулай ук, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне дә кулланып була.

- Ничә туп? - Биш туп.

Югары дәрәҗә (2,7-3) - әйберләрнең сыйфат билгеләрен, күләмен исем белән кушып дөрес әйтә.

Уртача дәрәҗә (2-2.6) - 1-2 билгесен әйтә.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - әйберләрнең билгеләрен, күләмен рус телендә әйтә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау).

1. ***Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".***

"Син кем?" соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә. К нам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться: - Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля (Коля). -Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай (әйе, мин кыз).

2. ***Уен ситуациясе "Кунак каршылыйбыз ".***

а) Тәрбияче: К нам идут гости.

Спроси. "Кто там?". "Кем анда?" - Мин әби (бабай).

"Позови бабушку (дедушку)". - Әби (бабай) кил монда.

"Поздоровайся с бабушкой (дедушкой)" - Исәнме, әби (бабай).

"Спроси у бабушки (дедушки) как дела?" - Әби (бабай) хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт.

"Предложи бабушке (дедушке) сесть". - Әби (бабай) утыр.

"Предложи бабушке (дедушке) пить чай" - Мә, чәй, эч.

Скажи: "До свидания!" Сау бул, әби! (бабай).

б) Балага "кунак" белән исәнләшергә, хәлен сорарга, чакырып утыртырга, сыйларга ("аша,эч") һәм саубуллашырга тәкъдим ителә.

Эш дәфтәрендәге 3 нче биремне кулланып була***.***

1. ***Уен ситуациясе "Кунакларны сыйла".***

Угости Акбай хлебом, Мияу молоком.

-Мә, Акбай ипи, аша. - Рәхмәт.

-Мә, Мияу сөт, эч. - Рәхмәт.

Эш дәфтәрендәге 16 нчы биремне кулланып була.

2. ***<u>Уен ситуациясе "Бер - береңне сыйла ".</u>***

(Ашамлык муляжлары кулланып)

"Угости яблоком".

- Мә, алма, аша. - Рәхмәт.

"Спроси, яблоко вкусное?"

- Алма тәмле? - Әйе, тәмле.

Эш дәфтәрендәге 6 нчы биремне кулланып була.

3. ***<u>Уен ситуациясе "Уенчыклар илендә"</u>***

1 . Ты пришел в магазин игрушек. Попроси игрушку, которая тебе нравится.

-Куян бир (әле).- Рәхмәт.

2. Предложи поиграть с игрушкой.

- Мә, туп, уйна. - Рәхмәт.

3. Позови друга, предложи помыть игрушку.

-Коля, кил монда. - Мә, туп, ю.

4. Поменяйтесь игрушками. Попроси у друга игрушку, предложи ему свою .

- Коля, туп бир - Мә, туп.

- Рәхмәт.

Югары дәрәҗә (2,7-3) - аралаша, сөйләм күнекмәләрен актив куллана.

Уртача дәрәҗә (2-2,6) - тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

Уку елы ахырында зурлар, уку елы башында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының

№	Баланың исеме, фамилиясе	**Биремнәр**					**Нәтиҗә**	
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**баллар**	**дәрәҗә**

		“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”. “исәнмесез”, “ сау булыгыз”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)		
1.	Коля							
2.	Оля...							

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

“Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

1.“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.

(Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. ***Дидактик уен “Бу нәрсә?”***

(Лексика: аш, ботка, сөт, кашык, тәлинкә, чынаяк).

Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

- Бу нәрсә? (“Аш”...)

2. ***Дидактик уен “Кәрзиндә нәрсә бар?”***

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Уен эчтәлеге: Куян кәрзин белән яшелчәләр һәм җиләк-җимеш алып килгән. Куян сорый: “Нәрсә бар?” (“Кәбестә”...)

3. ***Дидактик уен “Нәрсә юк?”.***

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Куян бер яшелчә муляжын яшереп куя: “Нәрсә юк?”. Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4. ***Дидактик уен “Дөресен әйт”.***

(Лексика: күлмәк, чалбар, сарафан, өстәл, урындык, караватъ).

Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрнең исемен атый һәм күрсәтә.

Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы җитәрлек, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары атамаларын аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә һәм куелган сорауларга җавап бирә.

Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Сау бул”, “Рәхмәт”, “Исәнмесез”, “ Сау булыгыз”).

Ситуатив күнегүләр (уртанчылар төркемендәге ягымлы сүзләр бүлеген кара):

а) Поздоровайся с Акбаем.

б) Спроси как дела у Акбая.

в) Скажи спасибо Акбаю. Спроси как дела.

г) Попрощайся с Акбаем.

д) Поздоровайся с воспитателем, Мияу и Акбай.

е) Попрощайся с воспитателем, Мияу и Акбай.

Югары балл (2.7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Уртача балл (2-2,6) – уен ситуацияләрен тәрбияче ярдәмендә төзи.

Уртачадан түбән балл (1-2) – аңлый, җавап бирә алмый.

3. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал).

Балаларның боерыкларны бирә белү күнекмәләрен тикшерү. Балалар бер-берсенә боерык бирәләр. Саша, аша! – Саша ашау хәрәкәтләре күрсәтә. Алга таба Саша үзе башка балага боерык бирә һәм шундый тәртиптә дәвам ителә.

(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал).

Югары балл (2,7-3) – 8-9 сүз.

Уртача балл (2-2.6) – 5-6 сүз.

Уртачадан түбән (1-2) – 1-2 сүз.

4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

1. ***Сюжетлы-рольле уен “Кибет”***

Балаларга рус телендә кибет уены уткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куя белүләрен максат итеп куясың. Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары рәсемнәре кулланып уткәрелә.

(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

2. ***Дидактик уен “Нинди?”.***

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та уткәрергә була.

Әйберләрне билгесен ачыклау өчен бирелә торган сораугa аңлап җавап бирү һәм ул сорауларны үзлектән куя белү.

(Лексика: нинди? кызыл, сары, яшел, зәңгәр).

3. ***Дидактик уен “Ничә?”.***

Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).

4. ***Дидактик уен “Дөрес сана”.***

Тәрбияче уенчыклар, муляжлар, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне санарга тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә сорау бирәләр һәм җавап бирәләр. Шулай ук, сорауны тәрбияче үзе дә бирә ала. *“Ничә...?”.*

Югары балл (2,7-3) – диалогта 3 сорауны да аңлап куллана.

<u>Уртача балл (2-2.6)</u> – диалогта 2 сорауны аңлап куллана**.**

<u>Уртачадан түбән (1-2)</u> – диалогта 1 сорауны аңлап куллана**.**

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау).

1. ***<u>Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”.</u>***

“Син кем?” соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә.

К вам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться:

- Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля яки Коля).
- Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай).

2. ***<u>Уен ситуациясе “Кунак каршылыйбыз”.</u>***

а)Тәрбияче:

- К нам идут гости. Спроси. “Кто там?”. “Кем анда?”
- Мин Акбай.
- Позови Акбая.
- Акбай, кил монда.

б)У Акбая сегодня день рождение. Подари свою игрушку

- Акбай, мә кызыл туп.
- Рәхмәт.

в) Угости гостей супом или кашей.

- Мә, аш (ботка) (аша).

г)Что бы сьесть угощение попроси ложку.

- Кашык бир.
- Нинди кашык?
- Зур, матур, зәңгәр кашык.
- Рәхмәт.

3. ***Уен ситуациясе "Кибеттә".***

Бала белән бала аралашуы тикшерелә.

- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Аю бир.
- Нинди аю?
- Зур аю, чиста аю, матур аю.
- Ничә?
- Ике аю.
- Мә, ике аю.
- Рәхмәт.
- Сау бул.

Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.

<u>Уртача балл (2-2.6)</u> – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.

<u>Уртачадан түбән (1-2)</u> – аңлый, русча җавап бирә.

Уку елы ахырында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	**Биремнәр**					**Нәтиҗә**	
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**баллар**	**дәрәҗә**

		“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “исәнмесез”, “сау бул”, “сау булыгыз”, “рәхмәт”, “зур рәхмәт”, “хәерле көн”, “хәллар	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал, бие, җырла, йөгер, йокла)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь иү, раслау)		
1.	Коля							
2.	Оля							

Нәтиҗәләрне билгеләү

Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

1.“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.

(Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. ***<u>Дидактик уен “Бу нәрсә?”</u>***

(Лексика: тычкан, бүре, төлке, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, аю).

Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

- Бу нәрсә? (“бүре”...)

2. ***<u>Дидактик уен “Портфельдә нәрсә бар?”</u>***

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, мәктәп).

Уен эчтәлеге: Тәрбияче портфельдән рәсемнәр яки предмет алып күрсәтә, исемен сорый:

-Портфельдә нәрсә бар?- (“Дәфтәр бар”...)

3. ***Дидактик уен “Портфельдә нәрсә юк?”***

Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4. ***Дидактик уен “Дөресен әйт”***

(Лексика: чәк- чәк, өчпочмак, бәрәңге, аш, ботка, су).

Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрне атый.

Югары балл (2.7-3) — 10-14 сүз.

Уртача балл (2-2,6) – 7-9 сүз.

Уртачадан түбән балл (1-2) – 1-6 сүз.

2. Ягымлы сүзләр куллану

(“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Зур рәхмәт”,

“Хәерле көн”,“Хәлләр ничек?”, “Әйбәт”)

Ситуатив күнегү:

Телефоннан сөйләшү.

Эш дәфтәрендәге 1 нче биремне кулланып була.

Югары балл (2,7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Уртача балл (2-2,6) – тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-2) – аңлый, сорауларга җавапны русча бирә.

3. Боерыкны бирә белү.

(Лексика: кил монда, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла).

Дидактик уен: "Командир"

Эш дәфтәрендәге 9 нчы биремне кулланып була.

Бер бала икенче балага боерык бирә. Мәсәлән:

-Коля, сикер! (Коля сикереп күрсәтә).

-Коля, син нишлисең?(Колядан сорый) – Мин сикерәм.

-Коля нишли? (Башка баладан сорый) – Коля сикерә.

Югары балл (2,7-3) — 11-13 сүз белән боерык бирә, син нишлисең, нишли сорауларын бирә белә.

Уртача балл (2-2,6) – бары боерык бирә, сорауларны куя алмый.

Уртачадан түбән балл (1-2) – 1-5 сүз белән боерык бирә, сорауларны русча әйтә.

4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү.

(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)

1. Уен ситуацияләре:

а) “Кибет” (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)

б) “Телефоннан сөйләшү” (Кая барасың? Син нишлисең?)

в) “Танышу” (Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли?)

2. Сюжетлы-рольле уен “Кибет”

Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куллана белүләре тикшерелә.Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары, йорт кошлары, уенчык рәсемнәре кулланып үткәрелә.

(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

2. ***Дидактик уен “Нинди?”.***

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.

(Лексика: кызыл, сары, яшел, зәңгәр, ак, кара).

3. ***Дидактик уен “Сана”.***

Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).

Югары балл (2,7-3) – сорауларны аңлап куллана**.**

Уртача балл (2-2,6) – аңлый, тәрбияче ярдәме белән куллана**.**

Уртачадан түбән (1-2) – русча җавап бирә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)

1. ***Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”***

- Исәнмесез. Син кем? - (Мин Оля яки Коля).
- Мин кыз. Син кыз? - (Юк, мин малай).
- Сиңа ничә яшь?- (6 (7) яшь).

2. ***Уен ситуациясе “Телефоннан сөйләшү”.(диалогны сан, сыйфат, күләм берәмлеге кертеп баетырга була)***

- Исәнме. Хәлләр ничек?
- Әйбәт.
- Нишлисең?
- Мин уйныйм. Син нишлисең?
- Мин ашыйм.
- Нәрсә?
- Алма ашыйм.
- Алма тәмле(ме)?
- Әйе, алма тәмле.
- Сау бул.

3. ***Уен ситуациясе “Кая барасың?”*** (*мәктәп, кафе, цирк һ.б.*)

- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Кая барасың?
- Кафега барам.
- Кафеда нәрсә бар?
- (ашамлыклар атарга мөмкин)
- Саша нишли?

- Саша бәрәңге ашый.

4.***<u>Ситуатив күнегү.</u>***

а) Син нишлисең?

- Мин биим (утырам, сикерәм, ашыйм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, җырлыйм, йоклыйм).

<u>Югары балл (2,7-3)</u> – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.

<u>Уртача балл (2-2.6)</u> – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.

<u>Уртачадан түбән (1-2)</u> – аңлый, русча җавап бирә.

Файдаланылган әдәбият:

Борһанова Р. А., Юсупов Ф. Ф. Балалар бакчасында татар теле өйрәтү программасы. Татарстан Республикасы Мәгариф министрлыгы тарафыннан расланган. – Казан: РИЦ «Школа», 2004.

Иванова Л. Ф. Программа обучения английскому языку в дошкольном образовательном учреждении Республики Татарстан “First Steps in English”. – Казань, 2011.

Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов,

Е. А. Пассов “Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению”. - Москва, 1989.

Балалар бакчасында татар балаларына

ана теле өйрәтү программасы.

Аңлатма язуы

«Татарстан Республикасы халыклары телләре турында» Татарстан Республикасы Законында һәм «Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләр саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасы»нда мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. Бу - республикабызда эшләп килә торган милли балалар бакчалары өчен кадрлар әзерләү, аларның белемен күтәрү һәм методик ярдәм күрсәтү мәсьәләләре. Әлеге проблемаларның бер өлеше “Туган телдә сөйләшәбез” өйрәтү-методик комплектлары ярдәмендә чишелә. Тәкъдим ителгән әсбап – татар балаларын туган телгә өйрәтү, аларның сөйләмен үстерү буенча методик кулланма. Аның төп максаты ана телендә балаларның дөрес һәм яхшы телдән сөйләмен формалаштыру. Кече яшьтән үк баланың сөйләмен үстерү аның аралашу, танып белү, әхлакый һәм рухи юнәлешләр нигезен билгели.

Ул 2010-2015 елларга мәгариф системасын үстерү Стратегиясе кысаларында балалар бакчаларында балаларга туган тел өйрәтү, сөйләм үстерү юнәлешен тормышка ашыру максатыннан төзелгән һәм “Туган телдә сөйләшәбез” дип аталган методик әсбап балалар бакчасында беренче кече яшьтәге балалар белән эшләүче тәрбиячеләргә кулланма буларак тәкъдим ителә. “Туган телдә сөйләшәбез” дип исемләнгән методик комплект икенче кече яшьтәгеләр, уртанчылар, зурлар, мәктәпкә хәзерлек төркемнәре өчен дә әзерләнә. Бу комплектның төп максаты балаларны ана телендә дөрес һәм яхшы итеп сөйләшергә өйрәтү булса, төп үзенчәлеге – тел системасының фонетик, лексик, грамматик

төзелеше дәрәҗәләрен формалаштыру, бәйләнешле сөйләм үстерү, тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау (тоемлау) сәләте булдыру.

Туган телдә сөйләшергә өйрәтү гаиләдә башлана һәм мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә дәвам итә. Ул балаларга ана телендә тәрбия һәм белем бирү өчен мөмкинлекләр тудыру, халкыбызның рухи байлыгына, мәдәниятенә якынайту шартларында алып барыла. Мәктәпкәчә учреждениеләр, мәгариф системасының беренче баскычы буларак, нәниләрне туган телгә өйрәтүдә башлангыч роль уйный.

Беренче кече яшьтәге балаларның сөйләм эшчәнлеген оештыру системасы мәктәпкәчә яшьтәге балаларның сөйләм эшчәнлеген оештыру системасыннан аерыла. Балаларны туган телгә өйрәтү һәм сөйләм үстерү әйләнә-тирә белән таныштыру процессында бара. Шушы үзенчәлекләрне исәпкә алып, кече яшьтәге балаларның сөйләм эшчәнлеге эчтәлеген төзегәндә әйләнә-тирә предметларны һәм күренешләрне танып белүдә нәрсә чыганак булып торуы игътибар үзәгенә алына. Балаларның сөйләмен үстерү “Кроха” программасында (Г.Г. Григорьева, Н.П. Кочетова, Д.В. Сергеева һ.б.) күрсәтелгән түбәндәге эшчәнлек төрләренә нигезләнеп төзелә:

I. Табигый шартларда табигать һәм социаль тирәлек белән турыдан туры таныштыру.

1. Табигатьне (күренешләрне һәм объектларны) күзәтү.

2. Предметлы дөнья белән таныштыру: предметлар һәм кораллар (исеме, сыйфаты, үзлекләре, эш-хәрәкәтләре).

3. Социаль күренешләр (үзең, якын кешеләр, өлкәннәр хезмәт турында күзаллаулар) белән таныштыру.

II. Образлы уенчыклар, пластик художестволы образлар аша тирә-юнь белән белән таныштыру

1. Уенчыклар карау.

2. “Тылсымлы капчык”, “Бу өйдә кем (нәрсә) яши?” дидактик уеннары, курчак белән дидактик уеннар.

3. Уеннар, күңел ачулар, уен-көлкеләр.

4. Йомыш кушулар (индивидуаль һәм кечерәк төркемнәргә бүлеп).

III. Художестволы картиналары аша (живописный, графический художественный образ) (буяулар һәм буяусыз ясалган образлар (графика) әйләнә-тирә белән таныштыру.

1. Өстәлгә куела торган кечкенә картиналарны, китаптагы иллюстрацияләрне, стенадагы картиналарны карау.

2. “Җанлы” кечкенә картиналар белән эшчәнлек.

IV. Нәфис сүз аша әйләнә-тирә белән таныштыру.

1. Матур әдәбият, юаткычлар, шигырьләр, әкиятләр, хикәяләр уку.

2. Тәрбияче белән бергә кыска гади әкиятләрнең эчтәлеген сөйләү.

V. Күрсәтмәлелектән башка тирә-юнь белән таныштыру һәм сөйләм үстерү.

1. Күрсәтмәлелектән башка һәм ситуциядән тыш тәрбияченең сөйләве.

2. Балалар белән әңгәмәләр һәм сөйләшүләр (тәҗрибәдән чыгып, күзәтүләрдән соң).

Методик әсбапта танып белү, коммуникация, матур әдәбият белән таныштыру кебек өч белем бирү өлкәсе карала. Нәниләр эшчәнлеген оештыру комплекслы-тематик планлаштыру нигезендә бара. План ел дәверендә төрле темалар үзләштерүне күздә тота. Болар - “Балалар бакчасы”, “Көз”, “Мин дөньяның бер кешесе”, “Минем әйләнә-тирәм”, “Кыш”, “Яңа ел бәйрәме”, “Әтиләр һәм әниләр, бабайлар һәм әбиләр”, “Халык иҗаты”, “Яз”, “Җәй”. Елга ике тапкыр диагностик методикалар ярдәмендә мониторинг үткәрелә. Мониторинг нәтиҗәләре балаларның персональ карточкаларына языла.

Туган телне өйрәнүгә юнәлдерелгән эшчәнлек конспектлары Н.Е.Веракса, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясендә чыккан “Туганнан алып мәктәпкә кадәр. Мәктәпкәчә мәгарифнең якынча төп белем бирү программасы” нигезендә төзелгән. Авторлар эшчәнлек конспектлары язганда үстерелешле өйрәтү, өйрәтү барышында тәрбияләү, фәннилек, эзлеклелек һәм системалылык, аңлаешлылык, балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алу, гуманлылык, күрсәтмәлелек һ.б. төп педагогик принципларга таяналар. Өйрәтү-тәрбия процессы балаларның “якындагы үсеш зонасында” (Л.С. Выготский) бара. Бу процессны әйдәп баручылар - тәрбиячеләр.

Өченче яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала. Эшчәнлек төрләрендә сөйләм үсешенең *сүзлек эше, сөйләмнең грамматик төзелеше өстендә эш, аваз культурасы тәрбияләү, бәйләнешле сөйләм үстерү, матур әдәбият һәм халык иҗаты белән таныштыру* бурычлары хәл ителә.

Балалар белән эшләү процессында *сүзлек эше* зур урын ала. Сүзлек эше- бәйләнешле сөйләм нигезе. Балалар бакчасында сүзлек эшенең өч бурычы чишелә:

1. Иң беренче чиратта, гомуми кулланылыштагы лексика хисабына (предметларны, аларның төп билгеләрен, сыйфатларын, алар белән эш-хәрәкәтләрен атау) сүзлекне баету.

2. Сүзлеккә төгәллек кертү. Балаларга сүзне әйтү үрнәген бирү, аны һәр бала белән күп тапкыр кабатлау.

3. Сүзлекне активлаштыру.

Сөйләмнең грамматик төзелешен формалаштыруның төп шарты – тәрбиячёнең, өлкәннәрнең грамоталы сөйләме һәм сөйләмнең морфологик, синтаксик ягын, сүзъясалу ысулларын үзләштерү буенча үткәрелә торган күнегүләр.

Аваз культурасы тәрбияләү буенча эш аның сөйләм сулышы, ишетеп кабул итү, артикуляция аппаратын үстерү һ. б. шундый компонентларны үз эченә ала.

Бәйләнешле сөйләм үстерү сөйләмнең ике формасын - диалоглы һәм монологлы сөйләм үстерүне күздә тота. Диалоглы сөйләм үстерүдә сорау-җавап формасы, балаларның үзләренең сорау бирә, бер-берсенә мөрәҗәгать итә белүе – иң отышлы формалар. Балаларның кечкенә хикәяләрне мөстәкыйль төзи белүе монологлы сөйләм барлыкка килүдә мөһим күрсәткеч булып тора.

Балаларны *матур әдәбият һәм халык иҗаты белән таныштыру* – сөйләм үсешенең әһәмиятле бурычы һәм чарасы. Матур әдәбият һәм халык иҗаты белән таныштыру түбәндәге бурычларны чишкәндә тормышка ашырыла:

1. Дөньяны бербөтен итеп кабул итүне, күзаллауларны формалаштыру.

2. Әдәби сөйләмне үстерү.

3.Эстетик зәвыкны, әдәби әсәрне кабул итүне үстерү.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары кулланыла. Шундый чараларның берсе булып, бармак уеннары тора. Хәрәкәтләнү активлыгы югарырак булган саен, балаларның сөйләме тизрәк һәм яхшырак үсеш ала, сөйләм сыйфаты, төрлелеге белән аерылып тора. Бармак уеннары баш мие эшчәнлегенә, интеллект үсешенә уңай йогынты ясый. Чыннан да, физиологлар, психологлар үткәргән тикшеренүләр (Л.С. Выготский, И.П. Павлов, А.Р. Лурия, А.А. Леонтьев һ.б.) хәрәкәтләнү һәм сөйләм моторикасының үзара бәйле булуын исбатлыйлар.

Балалар белән эшләү дәверендә төрле предметлар тотып биюләр, уеннар киң кулланыла. Нәниләр уенчыкларны яшерәләр, эзлиләр, табалар. Мондый уеннар балаларда зур кызыксыну уята, тәрбияче күрсәткән хәрәкәтләрне балалар тырышып кабатлыйлар, “куян булып сикерәләр”, “кошлар булып очалар”, җим чүплиләр”, “аю кебек алпан-тилпән йөриләр”, “әтәч булып кычкыралар” һ.б. Бу уеннарда музыка әсәрләрен куллану балаларның фонематик ишетү сәләтен, ритмикасын, эмоциональ сферасын да баета, үстерә.

Нәниләр белән эшләгәндә “Җанлы картиналар” куллану зур урын алып тора. “Җанлы картиналар” - тышкы кыяфәтләрен көтмәгәндә үзгәртәләр һәм шуның белән балаларның игътибарын җәлеп итәләр. Алар эчтәлеге буенча ике-өч төрле эшчәнлек өчен кулланыла ала. Мондый очракта эшчәнлекнең аерым эпизодларын үзгәртергә кирәк. Мәсәлән, катнашучыларның санын кыскартырга яки арттырырга, яңа элементлар кертергә мөмкин. “Җанлы картиналар”ны темалар буенча сайлау мөһим: урам, йорт һәм кыргый хайваннар, кошлар, кибет һ.б. белән таныштыру.

Балаларның игътибарын туплау, эшчәнлеккә карата кызыксыну уяту, ял иттерү (релаксация) максаты белән шигъри әсәрләргә зур игътибар бирелә. Бу әсәрләрне укыганда балалар эчтәлегенә туры китереп хәрәкәтләр ясыйлар: “яфраклар, кар бөртекләре кебек очалар”, “кер юалар, чайкыйлар, сыгалар”, “кояшны сәламлиләр”, “кояш нурлары ясыйлар” һ.б.

Матур әдәбият, халык иҗаты, күрсәтмәлелек, предметлар белән уен хәрәкәтләре, кошларның, җәнлекләрнең образларын имитацияләү - болар барысы да нәниләрне туган телгә өйрәтүдә, аларның сөйләмен үстерүдә зур әһәмияткә ия. Балалар белән үткәрелә торган эшчәнлек конспектлары тулы, күләмле итеп язылды. Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә иҗади якын килү мөмкинлеге бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзегәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якынча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә күрсәтелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, иҗек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтә. Кабатлауның төрле вариантлары бар: тәрбияче артыннан, балалар артыннан, тәрбияче белән бергә, күмәк, индивидуаль.

Балаларны активлаштыру балаларның җавапларын конкретлаштыру, аерым сүзләрне, фразаларны, хәрәкәтләрне кабатлату максаты белән эшләнә.

Тәрбияче балаларга гомуми сораулар белән мөрәҗәгать итә, барлык балаларга да бирелгән сорауны кечкенә бала үзенә бирелгән дип кабул итми, шуңа күрә тәрбиячегә соравын конкретлаштырырга кирәк (- Балалар, алма нинди төстә?

– Әмир, алма нинди төстә? – Гүзәл, алма нинди төстә? - Балалар, минем янга килегез әле. – Марат, син дә кил әле. – Алсу, син дә кил.).

Без, авторлар коллективы, өйрәтү-методик комплектта тәкъдим ителгән материаллар балаларга туган телне өйрәтүдә һәм аларның сөйләмен үстерүдә тәрбиячеләргә ныклы ярдәмлек булыр дип ышанып калабыз. Әлеге методик әсбап милли балалар бакчасында эшләүче педагогларга, тәрбиячеләргә, әти-әниләргә, педагогик уку-укыту йортларында белем алучы студентларга адреслана. Алардан киңәшләр, тәкъдимнәр көтеп калабыз.

Өченче яшьтәге балаларның сөйләм үсеше үзенчәлекләре

Өченче яшьтәге балаларның сөйләм үсешендә мөһим үзгәрешләр бара. Танып белү сферасы камилләшә, сөйләм функцияләре арта. Сөйләм зурлар белән генә түгел, ә балаларның бер-берсе белән аралашу чарасы да булып тора.

Сөйләмне үзләштереп, бала предметларны гына түгел, ә сүзләргә, фразаларга да игътибар итә башлый. Ул зурларның инструкциясен, кушкан, катлаулырак йомышларны да ишетә, кабул итә һәм үти ала. Бу яшьтә сүзлек коммуникатив функциясе белән берлектә гомумиләштерү функциясенең дә камилләшүе дәвам итә. Балаларның сөйләмен формалаштыруда кабул итүнең әһәмияте зур. Бу яшьтә әйләнә-тирә дөньяны сенсор танып белү өстенлекле урын алып тора. Баланың күзаллаулар запасы арта һәм һәр нәрсәне бала сүзләр белән белдерә башлый. Бу үз чиратында сүзлек күләме артуга китерә. 2 яшьтә бала сүзлегендә 270-300 сүз 2,5 яшьтә 400-500 сүз булса, 3 яшьтә 1000-1500 сүзгә җитә. Балалар яңа сүзләрне генә түгел, ә сөйләм әйләнмәләрен дә бик тиз отып алалар һәм кабатлый башлыйлар.

Балалар сөйләмендә бәйлек сүзләр дә очрый, сыйфат һәм рәвешләрнең саны арта. Ел ахырына балалар үз сөйләмнәрендә сыйфат фигыльдән һәм хәл фигыльдән башка барлык сүз төркемнәрен дә кулланалар. Болар барысы да балага үз фикерен формалаштырырга һәм җөмләләрдә белдерергә булышлык итәләр. Балалар кушма җәенке

җөмләләрдән дә файдаланалар. Кече яшьтәге балалар нәрсә кирәген, нәрсә күргәннәрен һәм ишеткәннәрен әйләнә-тирәдәгеләргә ачык итеп аңлата беләләр. Булган тәҗрибәләренә нигезләнеп, өлкәннәр әйткән фразадагы һәр аерым сүзне аңлый һәм хәтерендә калдыра.

Сөйләмнең коммуникатив функциясе камилләшә. Бала диалоглы сөйләмне үзләштерә башлый. Кече мәктәпкәчә яшь чорында диалоглы сөйләм сөйләмдә аралашуның төп формасы булып тора. Үз фикерләрен теләп белдерергә өйрәнә. Өченче яшь ахырына балалар күп сораулар белән мөрәҗәгать итәләр, бу аларның сөйләм һәм фикерләү үсеше турында әйтә. Ике яшьтән соң баланың яшьтәшләре белән аралашу теләге арта. Фонетик яктан караганда әле баланың сөйләме камил түгел. Өч яшькә туган телнең барлык авазларын кабул итсә дә, аларны бик дөрес итеп әйтә алмыйлар.

Өченче яшьтәге бала аның белән аралашканда зурларның нәрсә турында сөйләвен яхшы аңлыйлар. Алар белән үткән һәм киләчәк турында да сөйләшергә була. Сөйләмнең актив булмаган формасы барлыкка килә. Балалар әдәби әсәрләрне, әкиятләрне, зурлар сөйләгәнне тыңлыйлар һәм аңлыйлар.

Кабул иткән нәрсәләрен бала үз теләге белән сөйләмдә чагылдырырга омтыла (сөйли, эчтәлеген сөйли). Тасвирый сөйләм һәм монологлы сөйләм формалаша. Болар барысы да баланың күзаллаулары киңәюе, аның мөстәкыйльлеге һәм хыял итүе үсеше белән бәйле. Бу яшь чоры сүз иҗаты үсеше өчен башлангыч булып тора. Ул баланың хисләрен, кичерешләрен ачык чагылдыра.

Баланың сөйләмендә үзенең төрле хисләрен, кичерешләрен ачык итеп чагылдыра белүе нигезендә ел ахырына сөйләм тагын сәнгатьлерәк була башлый. Болар барысы да аның шәхес үсешенә зур йогынты ясый. Сүзлек эше, сөйләмнең грамматик ягы, аваз культурасы, бәйләнешле сөйләм үстерү, матур әдәбият һәм халык иҗаты белән таныштыру өстендә эшләү кебек бурычларны максатчан чишкәндә генә баланың сөйләм үсешендә уңышларга ирешергә мөмкин.

Беренче кече яшьтәге балаларның сөйләм эшчәнлеген оештыру системасы мәктәпкәчә яшьтәге балаларның сөйләм эшчәнлеген оештыру системасыннан аерылып тора. Балаларны туган телгә өйрәтү һәм сөйләм үстерү әйләнә-тирә белән

таныштыру барышында алып барыла. Шушы үзенчәлекләрне исәпкә алып, кече яшьтәге балаларның сөйләм эшчәнлеге эчтәлеген төзегәндә әйләнә-тирә предметларны һәм күренешләрне танып белүдә нәрсә чыганак булып торуы игътибар үзәгендә торды.   Балаларның сөйләмен үстерү эше “Кроха” программасында күрсәтелгән түбәндәге эшчәнлек төрләренә нигезләнеп төзелде:

1. Табигый шартларда табигать һәм социаль тирәлек белән турыдан туры таныштыру.

1). Табигатьне (күренешләрне һәм объектларны) күзәтү.

2). Предметлы дөнья белән таныштыру: предметлар һәм кораллар (исеме, сыйфаты, үзлекләре, эш-хәрәкәтләре).

3). Социаль күренешләр (үзең, якын кешеләр, олылар хезмәт турында күзаллаулар) белән таныштыру.

2. Образлы уенчыклар, пластик художество образлары аша тирә-юнь белән белән таныштыру

1). Уенчыклар карау.

2). “Тылсымлы капчык”, “Бу өйдә кем (нәрсә) яши? дидактик уеннары, курчак белән дидактик уеннар.

3). Уеннар, күңел ачулар, уен-көлкеләр.

4). Йомыш кушулар (индивидуаль һәм кечерәк төркемнәргә бүлеп).

3. Художество картиналары аша (буяу һәм буяусыз ясалган образлар (графика) әйләнә-тирә белән таныштыру.

1). Өстәлгә куела торган кечкенә картиналарны, китаптагы иллюстрацияләрне, стена картиналарын карау, “җанлы” кечкенә картиналар белән эшчәнлек.

4. Нәфис сүз аша әйләнә-тирә белән таныштыру.

5. Күрсәтмәлелектән башка тирә-юнь белән таныштыру һәм сөйләм үстерү.

Белем бирү эшчәнлеге планнары

Үткәрү вакыты	**Бүлекләр**	**Тема**	**Бурычлар**
01.09.-10.09	**Безнең бакча**	“Чишенү бүлмәсен карау”	Балаларны чишенү бүлмәсе, аның билгеләнеше, андагы җиһазлар белән таныштырырга, группадагы бүлмәләрдә ориентирлашу тәҗрибәсе тупларга. Балаларның кабул итүләрен, игътибарын, диалогта катнашу теләген үстерергә. Җиһазларга сакчыл караш тәрбияләргә.
		Йомшаккай бездә кунакта	Балаларның группадагы уенчыклар турындагы белемнәрен киңәйтергә, тәрбияче сорауларына җавап бирү осталыгы формалаштырырга, уенчык исемнәре һәм аларның эш-хәрәкәтен белдерә торган сүзләр хисабына сүзлек запасын киңәйтергә. Тыңлау һәм сорауларга җавап бирү теләге үстерергә. Сөйләм этикетының гади формулаларын (исәнләшү, саубуллашу) куллана белү гадәте, уенчыкларга сакчыл караш тәрбияләргә.

		Йомшаккай тагын бездә кунакта.	Балаларны уенчыкларны карарга һәм аларның аерым өлешләрен билгеләргә өйрәтергә; уенчыкларның өлешләре исемнәрен, төсен, хәрәкәтен белдерә торган сүзләрне актив сүзлеккә кертергә. Тәрбияче соравына кычкырып җавап бирү осталыгын үстерергә. Сөйләм этикетының гади формулаларын (исәнләшү, саубуллашу) куллана белү гадәте, көлкеле уенчыклар белән уйнаудан канәгатьләнү, шатлану хисләре тәрбияләргә.
		Е.Батуринаның "Тупны коткарабыз" картинасын карау.	Картинаның эчтәлеген аңларга ярдәм итәргә; аның эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирергә өйрәтергә. Балаларның кабул итүләрен, игътибарын, тәрбияче артыннан аерым сүзләрне һәм фразаларны актив кабатлауларын үстерергә. Башкаларга ярдәм итү теләге тәрбияләргә.
		Юыну бүлмәсен карау.	Балаларның юыну бүлмәсендәге предметларның (сабын, сөлге, кран, су, теш щеткасы, теш пастасы) функциональ билгеләнеше турындагы күзаллауларын ачыкларга. Сүзләрне (сабын, сабынны, сабын белән һ.б.)төрле грамматик формаларда куллану осталыгын, сөйләм активлыгын, инициативасын үстерергә. Балаларда сөйләм этикетының гади формулаларын (исәнләшү, саубуллашу) куллана белү гадәте, пөхтәлек, чисталык, башкаларга ярдәм итү теләге тәрбияләргә.
11.09.-30.09	**Көз**	Көзге табигать.	Көз турында балаларның элементар күзаллауларын (табигатьтәге сезонлы үзгәрешләр, кешеләр киеме) формалаштырырга.

			Балаларның күзәтүчәнлеген, игътибарын, тәрбиячене тыңлый белү осталыгын үстерегә. Көзге табигатькә соклану хисләре тәрбияләргә.
		Җиләк-җимешләр.	Тышкы билгеләре һәм тәме буенча җиләк-җимешләр аерырга өйрәтергә; җиләк-җимешләр һәм аларның уңышын җыеп алу турында күзаллауларын киңәйтергә, җиләк-җимешләрнең исемнәре һәм аларнын билгеләрен белдерә торган сүзләр хисабына балаларның сүзлеген баетырга. Балаларның кабул итүләрен, игътибарын, сенсор сәләтләрен, сорауларга җавап бирү осталыгын үстерергә. Балаларда сөйләм этикетының гади формулаларын (исәнләшү, саубуллашу) куллана белү гадәте, әйләнә-тирә табигать объектларына кызыксыну тәрбияләргә.
		“Безнең Алсу” сериясеннән картина карау.	Картинадагы предметларны аера һәм атый, картинаның эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирергә белергә өйрәтергә, сүзлекне активлаштырырга. Балаларның игътибарын, хәтерен, тәрбияче күрсәтмәләрен ишетә һәм үти белүләрен үстерергә. Картинаны кызыксынып карау теләге тәрбияләргә.
		Помидор, кыяр, кишер белән таныштыру	Балаларның помидор, кыяр, кишер турындагы белемнәрен ныгытырга; помидор, кыяр, кишернең форма, төс, тәм үзенчәлекләре (кызыл, йомшак, шома, тәмле, сусыл, хуш исле помидор, помидор шар формасында; яшел, каты, шома, кытыршы кыяр; шома, кызыл, тәмле, каты кишер) белән таныштырырга. Балаларның сенсор тоемлауларын, тәрбиячене ишетү һәм сорауларга җавап

			бирә белү осталыкларын үстерергә. Балаларда сөйләм этикетының гади формулаларын (исәнләшү, саубуллашу) куллана белү гадәте**,** зурлар хезмәтенә хөрмәт, сәламәт тормыш алып бару теләге тәрбияләргә.
		Картинкадагы кошларны карау.	Балаларда күгәрчен, саескан турында гомуми күзаллаулар булдырырга; аларның кызыклы гадәтләрен күрергә өйрәтергә. Балаларның кабул итүләрен, игътибарын, күзәтүчәнлеген, сүзлек запасын үстерергә. Кошларга карата йомшак караш, дустанә мөнәсәбәт тәрбияләргә.
		Көз (йомгаклау чарасы).	Балаларның көз турындагы белемнәрен (яфраклар саргая, сары яфраклар, яфраклар коела, яңгырлар күп ява, кешеләр җылы киемнәрен кияләр) ныгытырга. Тәрбияче сорауларына дөрес җавап бирергә, рәсем ясаганда буяуны кәгазь битенә дөрес һәм тигез төшерергә өйрәтергә. Төсләрне ныгытырга. Балаларның актив сөйләмен, ишетеп кабул итүне, игътибарны, күзәтүчәнлекне үстерергә. Балаларда рәсем ясауга кызыксыну уятырга. Көзге табигать белән соклану хисләре, пөхтәлек тәрбияләргә.
1.10.-15.10.	**Мин дөньяның бер кешесе**	Минем исемем бар	Баланы үзенең һәм иптәшләренең исемен әйтергә өйрәтергә, иптәшләренең исемен истә калдырырга, оялчанлыкларын җиңәргә ярдәм итәргә. Тәрбияче әйткәнне ишетүдә һәм аңлауда, кайбер фразаларны (Минем исемем Алсу) кабатлауда күнектерергә. Балаларның хәтерен, игътибарын үстерергә.

			Балаларда үзләренә һәм яшьтәшләренә карата ягымлылык, дустанә мөнәсәбәт тәрбияләргә.
		Бу - мин.	Организм һәм аның өлешләре турында балаларда күзаллау формалаштырырга, балага үзен бербөтен итеп кабул итәргә өйрәтергә, гәүдә өлешләре турында белемнәрне ачыкларга һәм ныгытырга. Гәүдә өлешләренең атамалары (баш, күзләр, колаклар, борын, авыз, тешләр, чәчләр, куллар, аяклар) хисабына балаларның сүзлеген активлаштырырга. Үзеңне, үзеңнең гәүдә өлешләрен ярату һәм сакчыл караш тәрбияләргә, культура-гигиена күнекмәләрен үтәү теләге тудырырга.
16.10.-04.11	**Минем әйләнә-тирәм**	Яраткан уен бүлмәбез.	Балаларны балалар бакчасы шартларына ияләндерүне дәвам иттерергә, уен (группа) бүлмәсе һәм алдагы почмаклар белән таныштырырга, һәр әйбернең үз урыны дигән күзаллауны балаларның аңына җиткерергә. Сүзләрне һәм кыска фразаларны ачык әйтүләрен үстерергә, сүзлекне активлаштырырга. Җиһазларга сакчыл караш һәм яшьтәшләренә карата ягымлылык тәрбияләргә.
		“КамАЗ” машинасы.	Балаларны “КамАЗ” машинасын һәм аның өлешләрен таный, атый белергә өйрәтергә, уенның сүзләренә туры китереп хәрәкәтләр ясау осталыгы булдырырга. Балаларның күзәтүчәнлеген, игътибарын, хәтерен, сөйләмен, эмоциональ сферасын үстерергә. Балаларда йөк транспортына, өлкәннәр хезмәтенә кызыксыну тәрбияләргә.
		“Минем	Балаларны урам һәм аның объектлары белән таныштырырга. аларга карата

		урамым” “җанлы картинка”сын карау.	кызыксыну тудырырга. Балаларның күзәтүчәнлеген, игътибарын, сүзлеген үстерергә. Урамга соклану хисе тәрбияләргә.
15.11.-31.12	**Яңа** **ел бәйрәме**	Электр лампасы белән таныштыру.	Электр турында балаларга элементар төшенчә (электр тогы электр чыбыкларында яши; утны яндыру өчен өзгечкә (выключатель) басарга кирәк, шуннан соң электр чыбыкларыннан ток йөри башлый) бирергә. Электр, ток, чыбык, өзгеч (выключатель) сүзләре хисабына сүзлекне киңәйтергә һәм активлаштырырга. Балаларның игътибарын, хәтерен, кабул итүләрен үстерергә. Ток белән бәйләнешле булган куркынычсызлык кагыйдәләрен балаларга җиткерергә. Сакчыллык тәрбияләргә.
		Гирлянда.	Балаларга гирлянда турында элементар белемнәр бирергә, электр тогы турындагы күзаллауларын ныгытырга, кызыл, яшел, сары төсләрне таный һәм аера белүдә күнектерергә. Балаларның игътибарын, кызыксынучанлыгын, сүзлеген һәм шатлану хисләрен үстерергә. Бергә шөгыльләнү теләге тәрбияләргә.
		Яшел чыршы. .	Балаларны чыршыны карарга өйрәтергә, Яңа ел бәйрәме турындагы күзаллауларына төгәллек кертергә һәм баетырга. Балаларның “Яңа ел бәйрәме” темасы буенча сүзлекләрен активлаштырырга, тәрбияче соравына җавап бирү осталыкларын, игътибарын, күзәтүчәнлеген, сенсор сәләтләрен үстерергә.

			Матурлыкны күрә һәм соклана белү хисләре, чыршы уенчыкларына карата сакчыл караш тәрбияләргә.
		Чыршы бизибез. .	Балаларның Яңа ел бәйрәме турындагы күзаллауларын баетуны дәвам итәргә. Балаларның “Яңа ел бәйрәме” темасы буенча сүзлекләрен активлаштырырга, тәрбияче соравына җавап бирү осталыкларын, игътибарын, күзәтүчәнлеген, сенсор сәләтләрен үстерергә. Чыршы уенчыкларына карата сакчыл караш тәрбияләргә
		Без музыка залында.	Чыршы бәйрәменә әзерләнү уңаеннан балаларны музыка залының бизәлеше, чыршы уенчыклары белән таныштырырга (материалы, төсе, формасы); чыршы уенчыклары, йомры, пыяла, шома, ялтырый сүзләре хисабына балалар сүзлеген активлаштыруны дәвам итәргә. Балаларның кабул итүләрен, күзәтүчәнлеген, игътибарын, сорауларга җавап бирү осталыгын үстерергә. Балаларда эстетик хисләр тәрбияләргә.
10.01.-31.01	**Кыш**	Ап-ак кар ява.	Балаларны кар һәм аның сыйфаты (ап-ак, эри, йомшак, салкын, җиңел) белән таныштырырга, тәрбияче сорауларына җавап бирүдә күнектерергә. Балаларның сүзлек запасын, игътибарын, күзәтүчәнлеген үстерергә. Кышкы табигатькә соклану хисе, бергәләп уйнау теләге тәрбияләргә.
		Алсуны урамга киендерәбез.	Балаларның кышкы киемнәр турындагы белемнәренә төгәллек кертергә; прогулкага киендерү эзлеклелеген һәм киемнәрнең билгеләнешен истә калдырырга өйрәтергә, тәрбияче сорауларына җавап бирүдә күнектерергә.

			Балаларның игътибарын, хәтерен, фикерләвен, сүзлек запасын үстерергә. Башкаларга ярдәм итү теләге, киемнәргә сак караш тәрбияләргә.
		Ләйлә суыктан курыкмый. (О.И.Соловьева картинасы буенча).	Картинада ясалган предметларны дөрес танып һәм атап, картинаны карарга өйрәтергә; предметларны, эш-хәрәкәтне, төсне белдерә торган сүзләр ярдәмендә сүзлекне активлаштырырга, картинаның эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирүдә күнектерергә. Кабул итүне, игътибарны, хәтерне үстерергә. Сюжетлы картинкалар карау теләге тәрбияләргә.
		Күгәрченнәр, чыпчыклар – безнең нәни кошчыклар	Табигать объектларына булган кызыксынуларын стимуллаштырырга; мәйданчыкка килгән кошлар белән таныштырырга; “гөр-гөр”, “чырык-чырык”, “кар-кар” аваз ияртемнәрен ачык әйтүдә күнектерергә; томшык, сикерә, гөрлиләр, җим, чүплиләр, чырылдый, җитез, өлгер сүзләре хисабына сүзлекне баетырга. Балаларның игътибарын, күзәтүчәнлеген, сорауларга җавап бирү осталыгын үстерергә. Кошлар турында кайгырту, аларга ярдәм итү, аларны тукландыру теләге тәрбияләргә.
01.02.-08.03	**Әтиләр** **һәм** **әниләр, бабайлар**	Безнең әтиләр. (Сюжетлы картинкалар карау).	Балаларны әтиләр һөнәренә кагылышлы булган сюжетлы кечкенә картинкаларны карарга, аларның эчтәлеген аңларга өйрәтергә; эш гамәлләрен белдерә торган сүзләр хисабына балаларның сүзлеген активлаштырырга. Балаларның игътибарын, хәтерен, фикерләвен, куелган сорауларга кыска җөмлә белән җавап бирү осталыгын, сүзлек запасын үстерергә. Төрле профессия кешеләренә һәм әтиләр хезмәтенә карата кызыксыну

	һәм әбиләр		тәрбияләргә.
		Безнең апа. (Тәрбияче ярдәмчесенең хезмәтен күзәтү).	Тәрбияче ярдәмчесе хезмәте белән бәйле эш хәрәкәтләрен таный һәм атый белергә өйрәтергә (савыт-саба юа, ашарга алып килә, сөлгеләрне алмаштыра, бүлмәне җыештыра һ.б.); сүзлекне активлаштырырга, аны яңа сүзләр белән баетырга. Уенчыкларны зурлыгы буенча классификацияләргә өйрәтергә. Балаларның игътибарын, күзәтәчәнлекне, тәрбиячене ишетә һәм сорауларга җавап бирү, катлаулы булмаган биремнәрне үти белү осталыгын үстерергә Әйләнә-тирәдәге кешеләр хезмәтенә кызыксыну һәм тыңлаучанлык тәрбияләргә.
		“Алсу бәйрәмгә җыена” дидактик уены.	Якын тирәлектәге предметлар (киемнәр, аларның төсе һәм материалы) белән таныштыруны дәвам итәргә; сүзлекне активлаштырырга, ефәк, ак төстә кебек яңа сүзләр кертергә. Балаларның игътибарын, хәтерен, сорауларны ишетә һәм аларга бер сүз яки кыска җөмлә белән җавап бирү осталыгын үстерергә. Курчак белән уйнарга теләк һәм курчакларга сакчыл караш тәрбияләргә.
		Безнең әниләр. (Сюжетлы картинкалар карау).	Балаларны әниләр һөнәренә кагылышлы булган сюжетлы кечкенә картинкаларның эчтәлеген аңларга өйрәтергә; эш-хәрәкәтне белдерә торган сүзләр хисабына балаларның сүзлеген активлаштырырга. Балаларның кабул итүләрен. куелган сорауларга кыска җөмлә белән җавап бирү осталыгын, игътибарын үстерергә. Төрле һөнәр кешеләренә һәм әниләр хезмәтенә карата кызыксыну, хөрмәт тәрбияләргә..
09.03.-20.03	**Халык иҗаты**	Матрёшкалар.	Балаларны, халык уенчыклары буларак, матрёшкалар белән таныштыруны дәвам итәргә; матрёшканы ачарга һәм дөрес итеп җыярга өйрәтергә; сүзлек запасын киңәйтергә һәм активлаштырырга; балаларны үзләренә әйтелгән (мөрәҗәгать ителгән) сүзләрне тыңлый белүдә күнектерергә; матрёшкага карата уңай эмоцияләр формалаштырырга. Игътибарны, хәтерне, сенсор сәләтләрне, сорауларга җавап бирү

			осталыгын үстерергә Халык иҗатына кызыксыну тәрбияләргә.
		Матрёшкалар.	Халык уенчыкларын дөрес атауда, төсендә һәм размерында булган аермалыкларны күрә белүдә күнектерергә; сүзлекне (зур, кечкенә, сарафан, яулык) активлаштырырга. Балаларның игътибарын, күзәтүчәнлеген, сорауларга җавап бирү осталыгын үстерергә. Балаларда халык уенчыкларына кызыксыну тәрбияләргә.
01.04.-29.04	**Яз**	Яз, яз килә...	Балаларга язгы күренешләр турындагы элементар белемнәр (кар эри, тамчы тама, кояш җылыта, сулар җыела) бирергә. Сүзлек запасын киңәйтергә һәм активлаштырырга. Балаларның күзәтүчәнлеген, игътибарын үстерергә. Язгы күренешләргә кызыксыну, табигатьтә барган үзгәрешләргә шатлана белүләрен тәрбияләргә.
		Җәнлекләр урманда яшиләр.	Җәнлекләр турында балаларның белемнәрен киңәйтергә һәм ныгытырга, җәнлекләрне таный һәм атый белергә өйрәтергә. Балаларның диалоглы сөйләмен активлаштырырга, фикерләүне, мөстәкыйльлекләрен үстерергә. Җәнлекләргә карата кызыксыну тәрбияләргә.
		Сыерчыклар, карлыгачлар килде (картинкалар карау).	Балаларны кошларны картинкада таныргa һәм атарга өйрәтергә. Балаларның сүзлеген активлаштырырга, сүзлеккә сыерчык, сыерчык оясы, карлыгач сүзләрен кертергә. Игътибарны, күзәтүчәнлекне, тәрбияче белән аралашу, сорауларга җавап бирү

			осталыгын үстерергә. Кошларга һәм табигатнең башка объектларына кызыксыну, кошларга карата сакчыл караш, кайгыртучанлык хисләре тәрбияләргә.
		Песиле тал бөреләрен карау.	Балаларны песиле тал, аның өлешләре (ботаклар, бөреләр) белән таныштырырга; табигатьтәге язгы күренешләр турында белемнәр формалаштыруны дәвам итәргә; сүзлек запасын киңәйтергә һәм сүзлекне активлаштырырга (песиле тал, ботак, бөре, йомшак, хуш исле). Балаларның кабул итүен, игътибарын күзәтүчәнлекләрен, хәтерен, сорауларга җавап бирү осталыгын үстерергә. Табигать объектына карата сак караш, кызыксыну, табигатьтәге матурлыкны күрә белүләрен тәрбияләргә.
01.05.-31.05	**Җәй**	Тузганак чәчәген карау.	Балалрны үсемлекләр белән таныштыруны дәвам итәргә; тузганак чәчәге турында белемнәр бирергә, аны танырга, атарга, төзелеше (чәчәге, сабагы, яфраклары) буенча аера белергә өйрәтергә; сүзлек запасын киңәйтергә; тузганак, чәчәк, сабак сүзләрен сөйләмдә активлаштырырга. Балаларның сенсор сәләтләрен, кабул итүләрен, игътибарын, күзәтүчәнлеген үстерергә. Табигать белән турыдан-туры аралашудан шатлык хисләре уятырга; матурлыкны күрә белүне, үсемлекләргә сакчыл караш тәрбияләргә.
		Йорт хайваннары.	Балаларның йорт хайваннары (сыер, ат, песи, эт) турындагы белемнәрен (кайда яшиләр, нәрсә ашыйлар) киңәйтергә. Хайваннарның исемнәрен, хәрәкәтләрен

			атауда күнектерергә. Сүзлекне баетырга, тәрбияченең сорауларына җавап бирү, мөстәкыйльлек һәм активлык күрсәтү теләге үстерергә. Йорт хайваннарына кызыксыну тәрбияләргә.
		“Балалар тавыкны һәм чебиләрне ашаталар” (авторлары В. Езикеева, Е. Радина) картинасын карау.	Балаларны картинаны карарга, эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирергә, тәрбияченең һәм иптәшләреңнең аңлатмаларын тыңларга өйрәтүне дәвам итәргә. Сөйләмне томшык, тавык, чебиләр, табак кебек сүзләр хисабына баетырга, игътибарны, хәтерне, образлы фикерләүне үстерергә. Йорт кошларына карата сак караш тәрбияләргә.
		Ком үзлекләре.	Балаларны комны тикшерү ысулларына (комны учка алып, йомарларга һәм сибәргә), төсе буенча комның дымлылыгын билгеләргә өйрәтергә. Коры, дымлы, юеш, сибелүчән, сибелә, әвәләү сүзләре хисабына балаларның сүзлеген активлаштырырга, игътибарны, сенсор сәләтләрне үстерергә. Ком белән уйнауга кызыксыну тәрбияләргә.

3. Матур әдәбият

Үткәрү вакыты	**Бүлекләр**	**Тема**	**Бурычлар**
01.09.-10.09.	**Безнең бакча**	“Үчтеки,	Фольклор әсәрләренә кызыксыну уятырга; шигъри әсәрнең эчтәлеген аңларга

		үчтеки" такмагын уку	өйрәтергә. Балаларның эмоциональ сферасын үстерергә. Нәфис сүзгә мәхәббәт тәрбияләргә
		Ә.Бикчәнтәеваның "Туп-туп-тубыбыз" шигырен уку	Балаларга шигырьнең эчтәлеген аңларга ярдәм итәргә, таныш предметларны таный һәм атый белергә өйрәтергә, шигырьне укыганда, шигырьнең аерым сүзләрен әйтергә мөмкинлек бирергә, тупның төсләрен ныгытырга. Балаларның эмоциональ сферасын үстерергә. Уңай эмоциональ атмосфера тудырырга, уенчыкларга сакчыл караш тәрбияләргә.
		С.Сөләйм133ованың "Ике" шигырен уку	Балаларда шигъри әсәргә кызыксыну уятырга, поэтик әсәрнең эчтәлеген аңларга өйрәтергә, баланың үзе турында күзаллауларын формалаштыруны дәвам итәргә, "кул", "аяк", "колак", "күз", сүзләре хисабына сүзлекне киңәйтергә һәм активлаштырырга. Һәр әгъзаның яшәү өчен әһәмияткә ия булуын һәм кирәклеген тоемлауларын үстерергә. Культура-гигиеник күнекмәләр тәрбияләргә.
11.09.-30.09.	**Күз**	Хайваннарны чакыру эндәшен уку	Эндәшнең эчтәлеген аңларга өйрәтергә, фольклорның бу төр жанрына кызыксыну уятырга, текстның эчтәлеге буенча аваз ияртемнәрен, ымлыклар әйтүдә күнектерергә, тәрбияченең сорауларына аңлап җавап бирүләрен ныгытырга. Балаларның игътибарын, күзәтүчәнлеген үстерергә.

			Хайваннарны ярату теләге тәрбияләргә.
		Д.Гарифулинның “Йә, алар кемнәр икән” шигырен уку.	Шигъри әсәрне аңлап кабул итәргә өйрәтүне дәвам итәргә, “бак-бак”, “Мә-мә”, “Кар-кар” аваз иямтемнәрен кабатларга. Балаларны шигырьдә бирелгән диалогка җәлеп итәргә; сүзлекне үстерергә һәм активлаштырырга. Кошларга, хайваннарга карата мәрхәмәтлелек тәрбияләргә.
		Б.Рәхмәтнең “Су” шигырен уку.	Текстка туры китереп, хәрәкәтләр ясарга өйрәтергә, шигъри әсәрнең эчтәлеген аңларга ярдәм итәргә, [ю] авазын ачык итеп әйтүдә күнектерергә, шигырьнең эчтәлегенә эмоциональ җавап бирүләренә булышлык итәргә. Сүзлекне үстерергә һәм активлаштырырга. Культура-гигиена күнекмәләрен тәрбияләүне дәвам итәргә
1.10.-15.10.	**Мин дөньяның бер кешесе**	Г.Тукайның “Гали белән кәҗә” шигырен уку.	Шигъри әсәрне аңларга өйрәтергә; балаларга дөньянын бер кешесе дигән күзаллауны бирергә. Кәҗәне таныргa өйрәтүне дәвам итәргә. Кәҗә, чирәм, сакал сүзләре хисабына сүзлек запасын киңәйтергә, хәрәкәтләрне үстерергә. Бер-беренә карата һәм хайваннарга карата кайгыртучанлык тәрбияләргә.
		З.Туфайлованың “Ул зу-у-у-ур үскән” шигырен уку	Шигъри әсәрне кабул итәргә һәм хезмәтнең нәтиҗәсен күрә белергә өйрәтергә, утырткан, сипкән, үскән кебек эш-хәрәкәтне белдерә торган фигыльләр хисабына сүзлекне киңәйтергә, активлаштырырга; шигырьне истә калдыруларына булышлык итәргә; сүз төркемнәрен дөрес кулланып диалоглы сөйләмне баетырга.

			Уңай эмоциональ халәтне үстерергә. Гөлләргә карата сакчыл караш, гөлнең матурлыгына соклана белүләрен тәрбияләргә.
		“Песи-нечкәбил” бишек җырын уку.	Шигъри әсәрнең эчтәлеген аңлатырга, бишек җырын сәхнәләштерергә һәм текстка туры китереп хәрәкәтләр башкара белергә өйрәтергә. Балаларның игътибарын үстерергә. Фольклор әсәрләренә кызыксыну тәрбияләргә.
18.10.-04.11.	**Минем әйләнә-тирә.**	М.Җәлилнең “Маэмай” шигырен уку.	Шигъри әсәр белән таныштырырга, аңлап кабул итәргә өйрәтергә, бармак театры элементларын куллануны дәвам итәргә. Сүзлек запасын киңәйтергә (маэмай, борын, йөгерә, өрә, ишетә, күрә). Йорт хайваннарына кызыксыну тәрбияләргә.
		М. Җәлилнең “ Әтәч” шигырен уку.	Күрсәтмәлек кулланмыйча әдәби әсәрне тыңлый һәм кабул итү күнекмәләрен формалаштырырга, кычкырганда барлыкка килгән тавышлары буенча йорт кошларын таный һәм атый белергә өйрәтергә, [к] авазының әйтелешен ныгытырга. Шигырьне бармаклар театры ярдәмендә сәхнәләштерү күнекмәләрен үстерергә. Йорт кошларына карата мәхәббәт тәрбияләргә.
		Җ.Тәрҗемановның “Маэмай”	Шигъри әсәрне аңларга өйрәтүне дәвам итәргә, аерым сүзләрне (Акбаем, маэмаем, өрә) һәм зур булмаган фразаларны (“ташлар ыргытмагыз!”, “Мине котыртмагыз!”) кабатларга өндәргә.

		шигырен уку	Балаларның игътибарын үстерергә. Эткә карата миһербанлылык тәрбияләргә.
15.11.-31.12.	**Яңа ел бәйрәме**	Ә.Бикчәнтәеваның “Беренче адым” шигырен уку.	Балаларга шигырьнең эчтәлеген аңларга ярдәм итәргә; кайбер сүзләрне әйтергә өндәргә; бирелгән сорауларга җавап бирергә өйрәтергә. Игътибарын үстерергә. Күмәк эшчәнлек күнекмәләре тәрбияләргә.
		“Карга әйтә...” эндәшен уку.	Шигъри әсәрне кабул итәргә өйрәтергә, кошлар турында балаларның белемнәрен ныгытырга һәм киңәйтергә; аларның тышкы кыяфәтенә игътибар итәргә, сүзлекне баетырга; [к] авазының дөрес әйтелешен булдырырга. Балаларның игътибарын үстерергә. кошларга карата кызыксыну тәрбияләргә.
10.01.-31.01.	**Кыш**	Ә.Ерикәйнең “Беренче кар” шигырен уку	Шигъри әсәрне аңлап кабул итәргә өйрәтергә дәвам итәргә; әсәр аша табигать дөньясына җәлеп итәргә, кышкы күренешләр турында белемнәрен формалаштырырга; “йомшак”, “ап-ак” сыйфатлары хисабына сүзлек запасын киңәйтергә һәм активлаштырырга. Катлаулырак сорауларга җавап бирә белүләрен, хәтерен, уңай эмоцияләрен үстерергә. Табигатькә мәхәббәт, туган телне өйрәнүгә кызыксыну тәрбияләргә.
		Җ.Тәрҗемановның “Йокы бабай” әкиятен сөйләү.	Хикәянең эчтәлеген балаларга аңларга ярдәм итәргә. Игътибар белән тыңлауларын үстерергә.

			Бирелгән сорауларга җавап бирү теләге тәрбияләргә.
		С. Летованың “Кар бабай” хикәясен уку.	Күләме буенча зур булмаган әдәби әсәрне (хикәяне) күрсәтмәлелектән башка гына тыңларга һәм сорауларга аңлаешлы итеп җавап бирергә өйрәтүне дәвам итәргә, балаларның әңгәмәдә җиңел һәм иркен аралашуларына ирешергә, сүзлек запасын киңәйтергә (яхшы күңел, йомшак күңел, киң күңел). Балаларның игътибарын, бергәләп тыңлау күнекмәсе үстерергә. Сүз сәнгатенә кызыксыну тәрбияләргә.
01.02.-08.03.	**Әтиләр** **һәм** **әниләр, бабайлар** **һәм әбиләр**	Ш.Маннурның “Яратам” шигырен уку.	Балаларга шигырьнең эчтәлеген аңларга ярдәм итәргә; шигырьне тыңлау теләге уятырга, сорауларга аңлап җавап бирүдә, [ә] авазын ачык итеп әйтүдә күнектерергә. Балаларның игътибарын, кабул итүен үстерергә. Әти-әниләргә, туганнарга мәхәббәт тәрбияләргә.
		“Кәккүк-чыпчык” уены.	[Ч] һәм [к] авазларын дөрес һәм ачык итеп әйтергә өйрәтергә, сүзлекне активлаштырырга. Балаларның эмоциональ сферасын үстерергә. Фольклор әсәрләренә кызыксыну тәрбияләүне дәвам иттерергә.
		Г.Таһированың “Йокла, курчак”	Балаларга шигырьнең эчтәлеген аңларга ярдәм итәргә; шигырьне тыңлау теләген уятырга, [ә], [ү] авазларын ачык итеп әйтүдә күнектерергә. Балаларның игътибарын үстерергә.

		шигырен уку.	Курчакка карата кайгыртучанлык тәрбияләргә.
		Ә.Кариның “Тавык” шигырен уку.	Шигъри әсәрне тыңларга өйрәтүне дәвам итәргә; фланелеграфта шигырь эчтәлегенә туры килгән рәсемнәр яки уенчыклар күрсәтергә; тавыкны рәсемнәрдә һәм уенчыкларда танырга өйрәтергә. Тәрбияче артыннан кайбер фразаларны кабатларга өндәп, балаларның сөйләмен активлаштырырга. Балаларның игътибарын, кабул итүләрен, сорауларга җавап бирү осталыкларын үстерергә. Әбиләргә карата ихтирам, игътибар, ярату хисләре тәрбияләү.
		Э.Шәрифуллинаның “Иң матур әни” шигырен уку.	Шигъри әсәрне тыңларга өйрәтүне дәвам итәргә. Тәрбияче артыннан кайбер фразаларны кабатларга өндәп, балаларның сөйләмен активлаштырырга. Балаларның игътибарын, кабул итүләрен, сорауларга җавап бирү осталыкларын үстерергә. Әниләргә карата ихтирам, игътибар, ярату хисләре тәрбияләү.
09.03.-18.03.	**Халык иҗаты**	“Камыр малай” әкиятен уку (рус халык әкияте).	Балаларны “Камыр малай” әкияте белән таныштырырга, әкиятнең эчтәлеген аңларга ярдәм итәргә. Шар әвәләү (камыр кисәген түгәрәкләү хәрәкәтләре ясап кулларда тәгәрәтү) күнекмәсен ныгытырга. Сорауларга җавап бирү осталыгын үстерергә. Әкиятләрне тыңлау, аңа карата кызыксыну тәрбияләргә.
		“Камыр малай” әкиятен кабатлау.	Әкиятне тәрбияче белән бергә сөйләргә өйрәтергә, аерым фразалар әйтү хисабына балаларның сүзлеген активлаштырырга.

			Балаларның игътибарын, кабул итүен үстерергә. Әкият геройларына карата кызыксынучанлык тәрбияләргә.
		“Теремкәй” рус халык әкиятен уку.	Балаларны яңа әсәр белән таныштырырга; әкиятне игътибар белән тыңларга өйрәтергә. Балаларның игътибарын үстерергә. Халык иҗатына кызыксыну тәрбияләргә.
		“Теремкәй” әкиятен сәхнәләштерү.	Әкият белән таныштыруны дәвам итәргә. Аваз иялтемнәрен ачык кабатларга өйрәтергә. Сәхнәләштерүгә кызыксыну уятырга; уен барышында фразаларны дөрес әйтү осталыгын үстерергә. Халык әкиятләренә кызыксыну тәрбияләргә.
01.04.-29.04.	**Яз**	Ш.Галиевнең “Яз” шигырен уку	Балаларның шигъри әсәрне аңлап кабул итүләренә ирешергә, шигырь ярдәмендә яз турындагы белемнәрен киңәйтергә, [т] авазын, “тып” аваз иялтемен ачык итеп әйтүдә күнектерергә; сүзлек запасын киңәйтергә һәм активлаштырырга. Балаларның кабул итүләрен, игътибарын, кызыксынучанлыгын үстерергә. Язгы табигать күренешләренә соклану хисе тәрбияләргә.
		“Тор-тор, тургай”	Такмакның эчтәлеге белән таныштырырга; [т] авазын ачык итеп әйтүдә күнектерергә. Аваз иялтемнәрен әйтү хисабына балаларның сүзлекләрен үстерергә.

		(баланы уятканда) такмагын уку.	Фольклор әсәрләренә кызыксыну тәрбияләргә кошларга карата кызыксыну тәрбияләргә.
		“Тук, тук, тукран...” эндәшен уку.	Шигъри текстны тыңлый белү осталыгы формалаштырырга, кошлар (тукран белән) таныштыруны дәвам иттерергә, аваз иартемнәрен ачык кабатларга, [т], [к] авазлары әйтелешен кабатларга. Балаларның игътибарын үстерергә. Кошларга карата сакчыл караш тәрбияләргә.
		“Кояш, чык,чык...” эндәшен уку.	Балаларга эндәшнең эчтәлеген аңларга, сюжетның эзлеклелеген истә калдырырга ярдәм итәргә. Тыңлый белү сәләтен, эмоциональ сферасын үстерергә. Күмәк эшкә кызыксыну тәрбияләргә .
		Р.Батулланың “Нурбәк” әкиятен уку.	Әкиятне игътибар белән аңлап тыңларга өйрәтүне дәвам итәргә; [а], [у], [ә] сузык авазларын һәм аваз иартемнәрен ачык итеп әйтүдә күнектерергә; әкият персонажларын уенчыкларда танырга һәм атарга өйрәтергә. Балаларның игътибарын үстерергә. Әкият геройларына карата кызыксыну тәрбияләргә.
		К.Д.Ушинскийнын “Казлар” хикәясен	Казларны һәм үрдәкләрне аера белергә өйрәтергә, матур әдәбият әсәре - хикәяне күрсәтмәлелек кулланмыйча тыңлый белүләренә ирешергә; аваз иартемнәрен аермачык әйтүдә, күплек һәм берлек сандагы исемнәрне аера белүдә һәм дөрес

		уку.	кулланыуда күнектерергә. Балаларның кабул итүләрен, игътибарын, хәтерен, тәрбияченең күрсәтмәләрен үти алу осталыкларын үстерергә. Йорт кошларына карата кызыксыну тәрбияләргә.
05.05.-31.05.	**Җәй**	Ә.Кариның “Чебиләр” шигырен уку**.**	Күрсәтмәлелек кулланмыйча шигъри әсәрне тыңларга өйрәтергә; кайбер фразаларны тәрбияче артыннан кабатларга өндәргә, [ч] авазын, аваз ияртемнәрен дөрес әйтүдә күнектерергә. Эмоциональ сфераны үстерергә. Йорт кошларына карата кайгыртучанлык тәрбияләргә.
		С.Сөләймәнованың “Кызыл әтәч” шигырен уку.	Шигъри әсәрне тыңларга өйрәтергә; гади сорауларга җавап бирү теләге уятырга, “кикри-күк” аваз иярткемен кабатлауда күнектерергә. Балаларның кабул итүләрен, игътибарын, хәтерен, тәрбияченең күрсәтмәләрен үти алу осталыкларын, эмоциональ сферасын үстерергә. Йорт кошларына карата мәрхәмәтлелек тәрбияләргә.
		Д. Гарифуллинның “Мыраубикә” шигырен уку.	Шигырь ярдәмендә песи белән таныштыруны дәвам итәргә, песи турындагы белемнәрен ныгытырга һәм киңәйтергә, “мыр-мыр”, “гыр-гыр” аваз иярткемнәрен ачык итеп кабатлауда күнектерергә. Сорауларга җавап бирү теләге үстерергә. Песиләргә карата кайгыртучанлык тәрбияләргә.

Беренче кече яшьтәгеләр төркемендә сөйләм телен үзләштерү дәрәҗәләренә диагностика

Диагностик биремнәр (5-14 ноябрь)

1. Баланың сүзлек запасы

1). Дидактик уен “Бу нәрсә?”

Материал: уенчыклар, җиләк-җимеш, яшелчәләр сурәтләнгән предметлы картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

Тәрбияче балага уенчыклар (машина, курчак, туп) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы уенчыкларны атарга куша: - Бу нәрсә? Аннары предметларның өлешләрен күрсәтергә тәкъдим итә. Мәсәлән: машинаның кабинасын күрсәт. – Кузовын күрсәт. - Тәгәрмәчләрен күрсәт.

Тәрбияче балага җиләк-җимешләр (алма, груша, слива) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы җиләк-җимешләрне атарга куша: - Бу нәрсә? Балаларга җиләк-җимешләрнең төсләрен (кызыл, яшел, сары) атарга тәкъдим итәләр.

Тәрбияче балага яшелчәләр (кишер, кыяр, помидор) сүрәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы яшелчәләрне: - Бу нәрсә? Балаларга яшелчәләрнең төсләрен (кызыл, яшел, кызыл) атарга тәкъдим итәләр.

2). Дидактик күнегү “Син кем?”

Диагностик биремнең эчтәлеге:

Тәрбияче баланы үзе янына чакыра, аңа сораулар бирә: - Синең исемең ничек? - Ә минем исемем ничек? - Мин кыз, ә син кем? – Башыңны күрсәт әле. – Кая синең борының (күзләрең, колакларың, кулларың, аякларың)?

Бәяләү критерийлары

1 балл – предметларның исемен атаганда, төсләрен билгеләгәндә хаталар җибәрә. Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый.

2 балл – предметларның исемен дөрес атый, төсләрен билгеләгәндә хаталар җибәрә. Тәрбияченең сорауларына өстәмә сораулар ярдәмендә генә җавап бирә.

3 балл – предметларның исемен дөрес атый, төсләрне дөрес билгели. Тәрбияченең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.

2. Сөйләмнең грамматик ягы

1). Дидактик уен "Кем нәрсә эшли?"

Материал: табибә, шофёр, сатучы сурәтләнгән сюжетлы картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

Тәрбияче балага табибә төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Табибә). Ул нәрсә эшли? (Тыңлый). Ул кемне дәвалый? (Малайны дәвалый).

Тәрбияче балага шофёр төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Шофёр). Шофёр кайда утыра? (Кабинада утыра). Ул нәрсә эшли? (Машина йөртә).

Тәрбияче балага сатучы төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Сатучы). Сатучы кайда эшли? (Кибеттә (магазинда). Ул нәрсә эшли? (Ул әйбер сата).

Бәяләү критерийлары

1 балл – бала биремнәрне үти алмый. Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый. Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә бала хаталар ясый.

2 балл – бала биремнәрне үтәргә тырыша, тәрбияченең сорауларына бер сүз белән генә җавап бирә.

3 балл – бала биремнәрне дөрес үти. Тәрбияченең сорауларына җавап биргәндә исем белән фигыльне, алмашлык белән фигыльне яраклаштыра ала. Тәрбияченең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.

3. Сөйләмнең аваз культурасы

1). Дидактик уен “Бу нәрсә? Ул ничек кычкыра?”

Материал: песи, эт, әтәч, сыер, күгәрчен, чыпчык сурәтләнгән картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

Тәрбияче балага песи (эт, әтәч, сыер, күгәрчен, чыпчык) төшерелгән картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: - Бу нәрсә? (Эт). Эт ничек өрә? (Һау-һау). - Бу нәрсә? (Песи). Песи ничек кычкыра? (Мияу-мияу). - Бу нәрсә? (Әтәч). Әтәч ничек кычкыра? (Кикрикүк). - Бу нәрсә? (Сыер). Сыер ничек мөгри? (Му-у). - Бу нәрсә? (Күгәрчен). Күгәрчен ничек гөрли? (Гөр-гөр). - Бу нәрсә? (Чыпчык). Чыпчык ничек чыркылдый? (Чырык-чырык).

Бәяләү критерийлары

1 балл – бала 1-2 биремне генә үти ала.

2 балл – бала биремнәрне тәрбияче ярдәме белән башкара, аның артыннан кабатлый.

3 балл – бала биремнәрне теләп башкара. Аваз ияртемнәрен дөрес һәм ачык итеп әйтә.

4. Бәйләнешле сөйләм

1). Сюжетлы картина буенча әңгәмә

Материал: уйнаучы балалар сурәтләнгән сюжетлы картинка.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

- Карагыз әле, Йомшаккай бик матур бер картинка ясаган. – Бу картинкада кем ясалган? – Балалар нәрсә эшлиләр? - Картинка сиңа ошыймы?

Бәяләү критерийлары

1 балл – бала сорауларга ишарәләр яки бер сүз белән генә җавап бирә.

2 балл – бала җавап биргәндә 2-3 сүздән торган гади җөмләләргә өстенлек бирә.

3 балл – бала гади (кем? нәрсә?) һәм катлаулы (кемгә? нинди? кайчан? кайда? кая?) сорауларга җавап бирә. Үзенең инициативасы яки тәрбияченең үтенече буенча картинада сурәтләнгәнне сөйли ала.

Югары дәрәҗә - 10-12 балл.

Уртача дәрәҗә - 6-9 балл.

Түбән дәрәҗә - 3-5 балл.

Диагностик биремнәр

1. Баланың сүзлек запасы

1). Дидактик уен “Бу нәрсә?”

Материал: савыт-саба, йорт җиһазлары, йорт хайваннары, кыргый хайваннар, киемнәр сурәтләнгән предметлы картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

Тәрбияче балага савыт саба (тәлинкә, чынаяк, чәй тәлинкәсе, табак) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Савыт-саба).

Тәрбияче балага йорт җиһазлары (караватं, өстәл, урындык, шкаф) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Йорт җиһазлары).

Тәрбияче балага йорт хайваннары (эт, песи, сыер, кәҗә) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу хайваннарны бер сүз белән ничек атарга була? (Йорт хайваннары).

Тәрбияче балага кыргый хайваннар (куян, төлке, аю) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм андагы хайваннарны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу хайваннарны бер сүз белән ничек атарга була? (Кыргый хайваннар).

Тәрбияче балага киемнәр (күлмәк, куртка, башлык) сурәтләнгән картинкалар күрсәтә һәм предметларны атарга куша: - Бу нәрсә? - Бу предметларны бер сүз белән ничек атарга була? (Киемнәр).

Бәяләү критерийлары

1 балл – предметларның исемен атаганда авырлыклар кичерә, гомумиләштерүче сүзләрне куллана алмый.

2 балл – предметларның исемен дөрес атый, гомумиләштерүче сүзләрне белдергәндә хаталар җибәрә.

3 балл – предметларның исемен дөрес атый, гомумиләштерүче сүзләрне дөрес билгели.

2. Сөйләмнең грамматик ягы

1). Дидактик уен “Кем нәрсә эшли?”

Материал: китап укучы әни, өрә торган эт, уйный торган малай, рәсем ясаучы кыз сурәтләнгән сюжетлы картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

Тәрбияче балага китап укучы әни төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Әни). Әни нәрсә эшли? (Укый). Әни нәрсә укый? (Әни китап укый).

Тәрбияче балага өрә торган эт төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу нәрсә? (Эт). Эт нәрсә эшли? (Эт өрә). Ул ничек өрә? (Эт һау-һау дип өрә).

Тәрбияче балага уйный торган малай төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Малай). Малайның исеме ничек? (Бала малайга исем биреп карый). Малай нәрсә эшли? (Малай уйный). Ул нәрсә белән уйный? (Ул машина белән уйный).

Тәрбияче балага рәсем ясаучы кыз төшерелгән сюжетлы картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: Бу кем? (Кыз). Кызның исеме ничек? (Бала кызга исем биреп карый). Кыз нәрсә эшли? (Кыз рәсем ясый). Ул нәрсә белән рәсем ясый? (Ул карандаш белән рәсем ясый). Кыз нәрсә рәсеме ясый? (Кыз кояш рәсеме ясый).

Бәяләү критерийлары

1 балл – бала биремнәрне үти алмый. Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый. Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә бала хаталар ясый.

2 балл – бала биремнәрне үтәргә тырыша, тәрбияченең сорауларына бер сүз белән генә җавап бирә.

3 балл – бала биремнәрне дөрес үти. Тәрбияченең сорауларына җавап биргәндә җөмләләрне грамматик яктан дөрес төзи. Җөмләләрнең иясе һәм хәбәре бар. Тәрбияченең сорауларына теләп, ышанычлы итеп җавап бирә.

3. Сөйләмнең аваз культурасы

1). Дидактик уен “Бу нәрсә? Ул ничек кычкыра?”

Материал: ат, кәҗә, тавык, каз, карга сурәтләнгән картинкалар.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

Тәрбияче балага ат (кәҗә, тавык, каз, карга) төшерелгән картинка күрсәтә һәм сораулар бирә: - Бу нәрсә? (Ат). Ат ничек кешни? (Их-ха-ха). - Бу нәрсә? (Кәҗә). Кәҗә ничек кычкыра? (Ме-е-е). - Бу нәрсә? (Тавык). Тавык ничек кыткылдый? (Кыт-кыт). - Бу нәрсә? (Каз). Каз ничек каңгылдый? (Ка-ка-ка). - Бу нәрсә? (Карга). Карга ничек каркылдый ? (Кар-кар).

Бәяләү критерийлары

1 балл – бала 1-2 биремне генә үти ала.

2 балл – бала биремнәрне тәрбияче ярдәме белән башкара, аның артыннан кабатлый.

3 балл – бала биремнәрне теләп башкара. Аваз ияртемнәрен дөрес һәм ачык итеп әйтә.

4. Бәйләнешле сөйләм

1). Сюжетлы картина буенча әңгәмә

Материал: кар бабай ясаучы балалар сурәтләнгән сюжетлы картинка.

Диагностик биремнең эчтәлеге:

- Карагыз әле, Йомшаккай бик матур бер картинка ясаган. – Бу картинкада кем ясалган? – Балалар нәрсә эшлиләр? - Картинка сиңа ошыймы?

2). “Камыр малай” әкиятен сәхнәләштерү.

Тәрбияче өстәл театры фигуралары куллана, балаларга сәхнәләштерүдә катнашырга тәкъдим ясый.

Бәяләү критерийлары

1 балл – бала сорауларга ишарәләр яки бер сүз белән генә җавап бирә. Әкиятне сәхнәләштерүдә авырлыклар кичерә. Тәрбияче артыннан аерым сүзләрне генә кабатлый.

Тәрбияче: - Балалар, камыр малайны пешергәннәр әби белән

Бала: Бабай.

Тәрбияче: - Камыр малайны тәрәзә төбенә

Бала: Куйганнар.

Тәрбияче: Камыр-курчак кипкәч, тәрәзәдән

Бала: Сикереп төшә.

Тәрбияче: Камыр малай йөгереп китә, йөгерә-йөгерә урманга

Бала: Җитә.

2 балл – бала җавап биргәндә 2-3 сүздән торган гади җөмләләргә өстенлек бирә. Тәрбияче ярдәм иткәндә таныш әкиятне сәхнәләштерүдә катнаша.

Тәрбияче: - Балалар, камыр малайны пешергәннәр

Бала: әби белән бабай.

Тәрбияче: - Камыр малайны

Бала: Тәрәзә төбенә куйганнар.

Тәрбияче: Камыр-курчак кипкәч,

Бала: Тәрәзәдән сикереп төшә.

Тәрбияче: Камыр малай йөгереп китә, йөгерә-йөгерә

Бала: Урманга җитә.

3 балл – бала гади (кем? нәрсә?) һәм катлаулы (кемгә? нинди? кайчан? кайда? кая?) сорауларга җавап бирә. Үзенең инициативасы яки тәрбияченең үтенече буенча картинада сурәтләнгәнне сөйли ала. Әкиятнең эчтәлеген сөйләгәндә эзлеклелекне саклап сәхнәләштерүдә теләп катнаша.

Югары дәрәҗә - 10-12 балл.

Уртача дәрәҗә - 6-9 балл.

Түбән дәрәҗә - 3-5 балл.

“Туган телгә өйрәтү һәм сөйләм үстерү” буенча баланың персональ картасы

Баланың исеме фамилиясе	Баланың сүзлек запасы	Сөйләмнең грамматик ягы	Сөйләмнең аваз культурасы	Бәйләнешле сөйләм	Гомуми үсеш дәрәҗәсе	Индивидуаль эш өчен тәкъдимнәр

Аңлатма язуы.

“Туган телдә сөйләшәбез” укыту –методик комплекты Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының (23.11. 2009)655 нче номерлы боерык нигезендә расланган “Мәктәпкәчә мәгарифнең төп гомуми белем бирү программасы структурасына федераль дәүләт таләпләре” (алга таба ФДТ.-авт.),Татарстан республикасының 2010-2015

елларга мәгариф системасын үстерү стратегиясе кысаларында балалар бакчаларында балаларга туган телне өйрәтүне, сөйләм үстерү, әдәби телдә сөйләшү күнекмәләре булдыру юнәлешен тормышка ашыру максатын күздә тотып төзелде. Ул түбәндәге бурычларны билгели:

- Балаларны ана телендә дөрес һәм яхшы итеп сөйләшергә өйрәтү;
- Тел системасының фонетик, лексик, грамматик төзелеше дәрәҗәләрен формалаштыру;
- Бәйләнешле сөйләм үстерү;
- Тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау(тоемлау) сәләте булдыру.

ФДТ дә билгеләнгән "Танып белү - сөйләм үсеше юнәлешенә нигезләнеп,

комплекслы - тематик план төзелде. Ул зурлар төркемендә 36 проектны, мәктәпкә әзерлек төркемендә 31 проектны һәм шул проектлар буенча төзелгән, зурлар төркемендә 98, мәктәпкә әзерлек төркемендә 100 эшчәнлек конспектларын үз эченә ала.

"Минем бакчам", "Мин яратам сине, Татарстан", "Саулык -зур байлык", "Исеменә күрә-җисеме", "Кунак булсаң-тыйнак бул", "Исәнме мәктәп", "Кояш системасы", "Дуслык белән көчле без", "Китап кайдан килә" һәм башка күп проектлар балалар һәм өлкәннәр тормышын чагылдыра, ана телен камил белергә, аның нечкәлекләренә төшенергә ярдәм итә, башка милләт халыклары белән дустанә мөнәсәбәттә яшәргә өйрәтә, экологик тәрбия күнекмәләре бирә, балаларда әхлакый сыйфатлар формалаштыра.

Бу укыту-методик комплектында ФДТ күрсәткән өч белем бирү өлкәсе карала:

-"Танып белү " белем бирү өлкәсе балаларның туган як табигате, өлкәннәр хезмәте, ел фасыллары турындагы белемнәрен тирәнәйтүне, экологик бәйләнешләрне күрә белү мөмкинлекләрен үстерүне максат итеп куя. Шушы максатларны тормышка ашыруга ярдәм итүче зурлар төркемендә 31 эшчәнлек, мәктәпкә әзерлек төркемендә 33 эшчәнлек каралган. Балалар белән эшчәнлек сәяхәт, күзәтү, тәҗрибәләр уздыру, төрле уеннар формасында уздырыла.

- **“Аралашу” белем бирү** өлкәсе туган телнең нечкәлекләрен, тирәнлеген өйрәнү, сүзнең мәгънәсенә төшенү, логик фикерләү сәләтен үстерү, матур әдәбият әсәрләре белән кызыксыну, аваз культурасы, бәйләнешле һәм кара- каршы сөйләшә белү (диалогик сөйләм) күнекмәләрен камилләштерү, сәнгатьле сөйләмне үстерү бурычларын гамәлгә ашыра. Бу белем бирү өлкәсенә туры килгән, зурлар төркемендә 35 эшчәнлек, мәктәпкә әзерлек төркемендә 36 эшчәнлек тәкъдим ителә. Авазларны кабатлау, калын һәм нечкә авазларның дифференцациясе һәр эшчәнлеккә өлеш итеп кертелде. Бу өлкәдәге эшчәнлек әңгәмә, үстерелешле диалог(балалар сорау бирә, сорауларга җавап кайтара), сәхнәләштерү, өстәл театры карау, рәсемнәр карау, алар буенча хикәя төзү, уен-викториналар; тасвирлау, үз тәҗрибәсеннән чыгып хикәя төзү, хикәяне дәвам итеп сөйләү кебек эш формаларын күздә тота.

- **“Матур әдәбият”белем бирү** өлкәсе балаларыбызны мәрхәмәтле, әдәпле, инсафлы булырга өйрәтүче, рухи сафлыкка, хезмәт сөючәнлеккә, ярдәмчеллеккә өндәүче, яшь үзенчәлекләрен искә алып сайланган шигырьләр, хикәяләр, әкиятләр белән таныштыруны, әдәби телдә сөйләшергә өйрәтүне максат итеп куя. Бу белем бирү өлкәсе зурлар төркемендә 32 эшчәнлекне, мәктәпкә әзерлек төркемендә 31 эшчәнлекне үз эченә ала. Эшчәнлек матур әдәбият әсәрләрен уку, эчтәлеген сөйләү, ятлау кебек эш формаларын кулланып оештырыла. .

Укыту-методик комплектыФДТ дә күрсәтелгән 10 белем бирү өлкәсе: (“Сәламәтлек”, “Физик культура”, Социальләштерү”, “Хезмәт”, “Куркынычсызлык”, “Танып – белү”, “Аралашу”, “Матур әдәбият уку”, “Иҗат”, “Музыка”) буенча куелган бурычларны күздә тотып эшләндеҺәм алар турыдан-туры бердәм белем бирү эшчәнлеге стуктурасында интегральләштереп бирелде.

Укыту-методик комплектында тупланган материал балалар бакчасы педагогларына балаларның сөйләмен үстерү,тирә - юнь, матур әдәбият әсәрләре белән таныштыру максатында гына түгел рәсем ясау, әвәләү, кул хезмәте, конструкцияләү, эксперимент эшләре, кисеп ябыштыру, музыка, физкультура эшчәнлекләрендә, иртән балаларны кабул итү, саф һавада булу, табигатьне күзәтү вакытында, әти-әниләр белән бердәм эшчәнлектә иҗади якын килеп кулланылыр һәм ныгытылыр дип өметләнәбез.

“Туган телдә сөйләшәбез” - балаларга телебезнең матурлыгын, байлыгын аңларга, аны тоемларга, туган телебезгә карата ярату хисләре, эти-әниләргә, өлкәннәргә карата хөрмәт тәрбияләргә, үзләрендә күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итәр дип ышанасы килә.

Шушы җирдән, шушы туфрактан без.

Китә калсак үзгә бер якка,

Өянкеләр җырлап, таллар елап,

Сандугачлар моңы озата. – дип шагыйрә К.Булатованың шигырен

укыганда, балаларга туган җир, туган туфрак, туган телнең изгелеген, өянкеләрнең кайчан җырлаганын, талларның ничек итеп итеп елаганын, сандугачларның моңы ничек итеп күңелне кузгатканынаңлата алсак, без үз максатыбызга ирешкән булырбыз.

Тәрбиячегә ярдәмлек йөзеннән сөйләм үстерү методикасы бирелә.

М**атур әдәбият әсәрләрен уку методикасы:**

1Әдәби әсәрне сәнгатьле итеп уку.

2Әдәби әсәрне максат куеп уку.

3Әдәби әсәр эчтәлеге буенча әңгәмә уздыру.

4 Әдәби әсәрне кабатлап уку.

Матур әдәбият әсәрләренең эчтәлеген сөйләү методикасы:

1Әдәби әсәрне сәнгатьле итеп уку.

2 Аңлашылмаган сүзләрне аңлату.

3Әдәби әсәрне максат куеп уку.

4 Эчтәлеге буенча әңгәмә уздыру.

5Әдәби әсәрне кабатлап уку.

6 Балалар тарафыннан әсәрнең эчтәлеген сөйләү.(5-6 бала)

Шигырь ятлау методикасы.

1Шигырьне сәнгатьле итеп уку.

2Шигырьне максат куеп уку.

3Шигырь эчтәлеге буенча әңгәмә.

4 Шигырьне кабатлап уку.

5 Балалар тарафыннан шигырьне яттан сөйләү.(5-6 бала)

Тасвирлау хикәяләре төзү планы:

1Бу нәрсә?(Кем?)

2 Нинди өлешләрдән тора?

3Нәрсәдән ясалган? (нинди материал)

4Ни өчен кирәк?

Рәсем буенча хикәя төзеп сөйләү .(Мурашковская И.Н. методикасы **)**

1 адым-“бүл.” (Рәсемдә кем нәрсә күрә, һәрбер бала аерым –аерым әйтә, тәрбияче схематик рәвештә балалар күргән һәм әйткән рәсемнәрне түгәрәккә алып тактага ясый)

2 адым – “әйдә.” (Балаларга эчтәлеге белән туры килгән ике рәсемне кушарга тәкъдим ителә һәм ни өчен дигән сорауга тулы җөмлә белән җавап бирүләре сорала.)

3 адым – “нинди тавышлар ишетәсең.” (Уй белән рәсем эченә керү, сорауга җавап бирү)

4 адым – “нинди исләр тоясың.” (Уй белән рәсем эченә керү, сорауга җавап бирү)

5адым –“рәсемдәге әйберләрнең сыйфатларын әйтү.” (Уй белән рәсем эченә керү, сорауга җавап бирү.)

6 адым – Хикәя төзү**. (**Биш адымны берләштерү.)

Комплекслы - тематик план.

Зурлар төркеме.

Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	эшчәнлек саны
1.Минем бакчам.	Балалар бакчасы буйлап сәяхәт. Рәсем карау һәм хикәя төзү. -“Балалар бакчасында.” Шигырь ятлау -М .Фәйзуллина. “Өлкән группага күчкәч.”	1 1 1
2.Мин яратам сине, Татарстан.	Әңгәмә – “Туган ил кайдан башлана?” “ Башкалабыз- Казан.”	1 1

	Шигырь уку- Р.Рәкыйпов. “Мин яратам сине, Татарстан.”	1
3.Яхшы сүз - җан азыгы.	Өстәл театры - “Өч кыз” татар халык әкияте. Хикәянең эчтәлеген сөйләү.-Ә.Бикчәнтәева. “Тәмле сүз.”	1 1
4.Абдулла Алиш иҗаты.	“А. Алиш- балалар язучысы.” Хикәя уку. -А.Алиш.“Каз белән аккош.”	1 1
5. Хуш киләсең, ямьле көз!	Бакча тирәли сәяхәт- “Җәйләр үтте, көзләр җитте.” Рәсем буенча хикәя төзү. - “Көзге табигать.” Шигырь ятлау -Х.Халиков. “Көз.”	1 1 1
6. Көз күчтәнәчләре.	Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт- “Көзге могҗиза.” Сәхнәләштерү -В.Хәйруллина. “Яшелчәләр бәхәсе.” Шигырь ятлау- Х.Гарданов. “Түтәлләрдә үсте яшелчә.”	1 1 1
7. Икмәк – яшәү терәге.	“Игенче хезмәте белән танышу.” Әңгәмә -“Икмәк –тормышның нигезе.” Әкият уку -“Икмәк”-төрекмән халык әкияте.	1 1 1
8. Минем гаиләм , өем, йорт җиһазлары	Үз тәҗрибәсеннән чыгып хикәя төзү. - “Безнең гаилә.” “Әби-бабайларны хөрмәтлик.” Шигырь ятлау - Ә.Бикчәнтәева. “Дәү әнием.” “Һәркемнең үз йорты бар.” Әңгәмә- “Йорт җиһазлары.” Шигырь уку- Ә.Ерикәй. “Әти йорт төзи.”	1 1 1 1 1 1
9. Табын янында.	Савыт-саба кибетенә сәяхәт.	1

	Чагыштырма хикәя төзү- “Чәйнек белән самавыр.” Әңгәмә.- “Мин кунак яратам.” Хикәя сөйләү.- “Тәлинкәнең төбе нинди.”	1 1 1
10. Киемнәр дә безне бизиләр.	Кием – салым кибетенә сәяхәт. Әңгәмә.- “Милли киемнәр.”	1 1
11. Саулык –зур байлык.	“Су, һава һәм кояш-безнең белән гел юлдаш!” Сәхнәләштерү.- “А.Алиш. “Куян кызы” әкияте. Шигырь ятлау. -Ә.Ерикәй. “Чисталык сөябез.”	1 1 1
12. Исеменә күрә-җисеме	Әңгәмә. -“Исемең матур, кемнәр куйган.” “Без дә хокуклы.”	1 1
13. Салкын кыш.Кышкы уеннар.	Әңгәмә - “Без суыктан курыкмыйбыз.” Тәҗрибә – “Бер хәлнең икенче хәлгә күчүе.” Рәсем буенча хикәя төзү. -“Кышкы уеннар.” Хикәя уку- К.Ушинский. “Кыш әбинең шуклыгы.”	1 1 1 1
14. Бездә кышлаучы кошлар.	Балалар бакчасы тирәли экскурсия -“Җимнәр сибәм кошларга.” Рәсем карау- “Кошлар килгән җимлеккә.” Шигырь ятлау.-Д.Гарифуллин. “Песнәк.” яки Шигырь уку.- Г.Лотфи.”Балалар ярдәм итә.”	1 1 1 1
15. Кыргый хайваннар.	Төркемдә уен оештыру.- “Зоопаркка сәяхәт.” Рәсем буенча хикәя төзү. -“Куяннар.” Әкият уку,сәхнәләштерү.- “Төлке белән бүре.” Татар халык әкияте. Әкият уку. - “Бүре аларны нигә ашаган.” Болгар халык әкияте.	1 1 1 1

16. Йорт хайваннары һәм кошлары.	Үз тәҗрибәсеннән чыгып хикәя төзү.- “Ишегалдында.” Рәсем карау. -“Песи һәм песи балалары.” Хикәянең эчтәлеген дәвам итеп сөйләү.-Г.Мөхәмматшин.”Ак песи.”	1 1 1
17. Транспорт.	“Җир өсте, һава, су транспорты.” Чагыштырып тасвирлау хикәясе төзү. - “Йөк машинасы һәм җиңел машина.” Хикәя уку. - И. Дәүләтшин. “Алпамыш шәһәргә килде.”	1 1 1
18. Юл йөрү кагыйдәләре.	“Машина йөртүче һәм җәяүлене кисәтүче куркынычсызлык билгеләре.” Әңгәмә - “Велосипед- минем дустым.” Шигырь ятлау. - Ш.Галиев. “Светофорның өч күзе.”	1 1 1
19. Хезмәт төбе – хәзинә.	Төзелеш булган җиргә сәяхәт яки рәсем карау. “Хезмәткә хөрмәт.” Әңгәмә. - “Кем булырга.” Хикәя уку.- К.Ушинский. “Иртәнге нурлар.”	1 1 1
20. Кунак булсаң-тыйнак бул!	Әңгәмә.- “Сүз эчендә энҗе бар.” Шигырь уку.- В.Хәйруллина. “Табын кагыйдәләре.”	1 1
21.Рәсәй –зур дәүләт	“Татарча да яхшы бел, русча да яхшы бел...” Әңгәмә. – “Теле барның-иле бар.”	1 1
22. Батырлыкта –матурлык.	“Җирне, күкне һәм диңгезне саклаучылар.” Шигырь уку. - Җ.Дәрзаман. “Солдат булдым.”	1 1
23. Заманча әкиятләр.	“Винни - пух кунакка бара”-минем яраткан мультфильмым.”	1
24. Кояш гомере телим мин,	Әңгәмә.- “Әни кирәк.”	1

әнием сиңа!	Шигырь ятлау.-Н.Гайсин. “Әни гөлләре”.	1
25. Без язны яратабыз.	Балалар бакчасы тирәли максатчыл күзәтү. Рәсем буенча хикәя төзү.- “Яз.” Татар халык иҗаты аша язны тасвирлау. Шигырь ятлау.- М.Мазунов. “Яз килә.” Тәҗрибә үткәрү.- “Суган утырту”	1 1 1 1 1
26. Безнең канатлы дусларыбыз.	Терәк сораулар буенча рәсемгә карап чагыштырма хикәя төзү. “Сыерчык белән карга, яз килүгә шатлана.” Уен - викторина. “Кошлар - безнең дусларыбыз!” Шигырь уку- Г.Тукай. “Карлыгач.”	1 1 1
27. Хәрәкәттә-бәрәкәт.	“Минем яраткан спорт төре.” Шигырь уку. - В.Хайруллина. “Туплар.”	1 1
28. Су яшәү чыганагы.	Әңгәмә. - “Яңгыркаем яу, яу!” Тәҗрибә.- “Суның үзенчәлекләре.”	1 1
29. Уттан саклан!	Әңгәмә.- “Янгын куркынычсызлыгы!” Шигырь уку.- Г.Гыйльманов. “Ярый әле.”	1 1
30. Бүлмә гөлләре.	“Хуш исле нәфис гөлләр. “ Тәҗрибә. - “Кояш, су һәм һаваның үсемлекләр өчен әһәмияте.”	1 1
31. Галәм киңлекләре	Уен “Планетарийга сәяхәт.”	1
32. Г. Тукай иҗаты.	“Г.Тукайның тормышы һәм иҗаты.” Сәхнәләштерү.-Г.Тукай. “Бала белән күбәләк.” Шигырь ятлау.- З.Туфайлова. “Тукай абый.”	1 1 1

33 Урман- җиребезнең матурлыгы, байлыгы.	Урман почмагына экскурсия. “Камканы күзәтү.” “Кызыл китап нәрсә ул?” Әкият эчтәлеген сөйләү.- Ф.Зариф. “Татлы җәй.”	1 1 1 1
34. Җиңү алып килде май.	Сугыш ветераннары белән очрашу. “Бөек җиңү.” Шигырь уку.- Э. Шарифуллина. “Минем бабай.”	1 1
35. Чәчәкләр – тормыш яме.	Уен-викторина.- “Чәчәкләр - тормыш яме.”	1
36. Алдакчы, саран булма.	Хикәя уку.-Н.Фәттах. “Велосипедлы Мөнир.”	1
37	Хуш киләсең, ямьле җәй!	

Комплекслы - тематик план.

Мәктәпкә әзерлек төркеме.

Проект темалары.	Эшчәнлек төрләре.	эшчәнлек саны
1. Белем бәйрәме.	Мәктәпкә экскурсия.- “Исәнме, мәктәп!” Әңгәмә. -“Белем бәйрәме.” Хикәя уку.- М .Хәсәнов. “Сара мәктәпкә бара.”	1 1 1
2. Аралашу әдәбе.	Әңгәмә. -“Тәмле сүз-җан азыгы.” Хикәя эчтәлеген сөйләү.- В. Осеева. “Тылсымлы сүз.”	1 1
3. Туган ягым –яшел бишек.	“Минем туган җирем.” Әңгәмә. -“Минем гүзәл халкым.” “Туган ягым язучылары.” “Татарстан буйлап сәяхәт.”	1 1 1 1

	Әңгәмә.- “Чал тарихлы Казаным.” Шигырь уку.- Ә. Синегулов. “Татарстан җирләре.”	1 1
4.Абдулла Алиш иҗаты.	А. Алиш иҗаты белән танышу. Әкиятнең эчтәлеген сөйләү.- “Сертотмас үрдәк.”	1 1
5. Алтын көз!	Урман почмагына экскурсия. Рәсем буенча хикәя төзү.- “Алтын көз.” Шигырь ятлау. - М. Җәлил. “Көз җитте.”	1 1 1
6. Яшелчә, җиләк-җимеш.	“Бакчада көзге эшләр.” Үз тәҗрибәсеннән чыгып хикәя төзү.- “Мин уңыш җыйдым.” Шигырь уку. -Х. Халиков. “Дәү әнием-бакчачы.” “Көз күчтәнәчләре.” Рәсем буенча хикәя төзү.- “Көзге эшләр.” Шигырь уку.- Н. Мадьяров. “Балан.”	1 1 1 1 1 1
7. Икмәк – яшәү терәге.	“Игенченең тырышлыгы кырларыннан күренә.” Картина карау.- И. Шишкин. “Арыш басуы.” Шигырь уку.- Р. Вәлиева. “Ашлар солтаны.”	1 1 1
8. Гаилә һәм йорт җиһазлары.	“Минем өем, өй җиһазлары.” Әңгәмә.- “Нәрсә ул электр һәм электр җиһазлары?” Иҗади хикәя төзү. -“Тату гаилә.” Шигырь уку. -З. Туфайлова. “Минем гаиләм.”	1 1 1 1
9.Ашамлыклар һәм савыт-саба.	Ашханәгә экскурсия. Әңгәмә.- “Кунак чакырдык.”	1 1

	Хикәянең эчтәлеген сөйләү.- С.Сәүбәнова. “Ботка нигә тәмле.”	1
10. Милли киемнәр.	Танышу уены.- “Әбиемнең серле сандыгы.” Чагыштырып хикәя төзү.- “Кием кешене бизи.” Шигырь уку. -Р. Вәлиева. “Кәләпүшем, кәләпүш.”	1 1 1
11. Кыш. Кышкы уеннар.	Паркка экскурсия. - “Килеп җитте матур кыш.” Әңгәмә.- “Паркта минем күргәннәрем.” Шигырь ятлау.- Г. Латыйп. “Кыш килде.” “Боз һәм бозлыклар.” Иҗади хикәя төзү.- “Кышкы уеннар.” Язма сөйләм.- “Кыш бабайга хат.”	1 1 1 1 1 1
12.Кыргый хайваннар.	“Кайда, ничек кышлыйлар.” Рәсем буенча хикәя төзү.- “Кыш. Тиеннәр.”	1 1
13. Кышлаучы кошлар.	Кошларны күзәтү. -“Безнең канатлы дусларыбыз.” “Кошларга ярдәм итик.” Калмык халык әкиятен уку.- “Күңелле чыпчык белән күңелсез карга.”	1 1 1
14. Йорт хайваннары һәм кошлары.	“Авылда ишегалды.” Картина буенча хикәя төзү.- “Йорт хайваннары. Ат белән колын.” Әкиятнең эчтәлеген сөйләү.- “Үрдәк беренчелекне алган.”	1 1 1
15.Транспорт, юл йөрү кагыйдәләре.	“Транспорт төрләре белән танышу.” Әңгәмә.- “Юл йөрү кагыйдәләре кирәк безгә һәркөнне.” Шигырь ятлау.- Г. Юнысова. “Светофор.”	1 1 1
16. Һөнәрләр.	Балалар бакчасы буйлап сәяхәт. “Безне җырларга кем өйрәтә.”	1

	Әңгәмә. -“Әти-әниләр һөнәре.” Шигырь уку.- Э. Мөэминова. “Фокусчы.” Укытучы хезмәте белән таныштыру. “Укытучы.”	1 1 1
17.Мультфильмда кунакта.	Әкиятне дәвам итеп сөйләү.- “Күчтәнәч”тә кунакта.” Әңгәмә.- “Әкиятләр иленә сәяхәт.”	1 1
18. Мин дөньяның бер кешесе.	Әңгәмә. -“Мин бәхетле-мин хокуклы.” “Тигез хокук белән яшик бу җирдә.”	1 1
19.Мин һәм минем сәламәтлегем.	Шифаханәгә (шәфкать туташы бүлмәсенә) экскурсия. “Шәфкать туташы.” Фикер алышу.- “Сәламәтлек – зур байлык.” Хикәянең эчтәлеген сөйләү.- В. Монасыйпов “Шифалы табиблар.”	1 1 1
20. Муса Җәлил. Ил сакчылары.	“Кемнәр алар ил сакчылары.” “Муса Җәлил – бөек шагыйребез”. (Сәхнәләштерү. М.Җәлил “Карак песи.”) Шигырь уку.- Р. Корбан “ Җәлил турында җыр.”	1 1 1
21. Халыкара телләр көне.	Фикер алышу. -“Дуслык бөек көч.” Әңгәмә. - “Россия – безнең илебез.” Шигырь ятлау. -Х.Халиков. “Сөйләшсәләр безнеңчә.”	1 1 1
22. Бүлмә гөлләре.	Тәҗрибә үткәрү.- “Ни өчен орлыкларны, үсемлекләрне балчыкка утырталар.” Хикәя төзү. -“Кактус белән фикус гөлен чагыштыру.” Шигырь уку. Ә.Габиди. “Минем гөлләрем.”	1 1 1
23. Ямьле яз.	Паркка экскурсия.- “Туган якка яз килде.” Эчтәлекле рәсемнәр сериясе буенча хикәя төзү.-“Яз. Сыерчыклар.” Шигырь уку.- Н. Мәдьяров. “Көләч яз.”	1 1 1

	Күзәтү. -“Ак болытлар ага зәңгәр күктә.”	1
24.Исәнмесез, кошкайлар.	“Күчмә кошлар безгә яз алып килде.” Шигырь ятлау.- Г. Юнысова. “Кара.”	1 1
25. Урман. Кызыл китап.	“Нәрсә ул кызыл китап.” Әңгәмә. -“Урман безнең байлыгыбыз.” Хикәянең эчтәлеген сөйләү.- Р. Төхвәтуллин. “Шомырт нигә елый.”яки Хикәянең эчтәлеген сөйләү. - Пришвин.”Алтын болын.”	1 1 1 1
26.Китап кайдан килә.	Китапханәгә экскурсия. Бирелгән сүзләрдән хикәя төзү.- “Китап кибете.” Шигырь уку.- Х. Халиков. “Китап докторы.”	1 1 1
27. Космос.	“Нәрсә ул кояш системасы?” Әңгәмә.- “Космонавтика көне.” Шигырь уку.- Йолдыз. “Сәлам, галәм.”	1 1 1
28. Спорт.	“Казанда Универсиада.” Рәсем буенча хикәя төзү.- “Спорт мәйданчыгында.” Шигырь ятлау.- Г.Юнысова. “Зарядкага бас.”	1 1 1
29. Г. Тукай иҗаты.	Әдәби викторина.- “Мультфильмда кунакта.” Сәхнәләштерү.- Г. Тукай. “Кызыклы шәкерт.” Шигырь уку. - Г. Тукай. “Эш беткәч, уйнарга ярый.” “Г. Тукай һәм балалар.”	1 1 1 1
30. 9 нчы май-Җиңү көне.	Ветераннар белән очрашу.- “Алар безгә җиңү бүләк итте.” Хикәянең эчтәлеген сөйләү. -Л. Кассиль. “Күңелләрдә мәңге сакланыр.”	1 1

31.Хуш бакчам, исәнме, мәктәп!	“Без барабыз мәктәпкә.” Сәхнәләштерү.- Г. Тукай. “Һәркем эштә.” Шигырь ятлау.- Б. Рәхмәт. “Мәктәпкә.”	1 1 1

Ел ахырында үзләштерелергә тиешле белем һәм күнекмәләр.

(зурлар төркеме).

Танып белү.	**Аралашу.**	**Матур әдәбият уку.**
-Транспорт төрләрен кеше тормышын җиңеләйтүче, уңайлыклар тудыручы әйберләрне белү. -Предметның төсе күләме, формасы, зурлыгы, авырлыгы, нинди материалдан эшләнгән булуы турында сөйли алу, аларны төркемләү. -Төрле һөнәрләр (төзүчеләр, авыл эшчәннәре...) турында белү. -Туган шәһәрең (авылың) , туган илең, аның башкаласы, юл йөрү кагыйдәләрен белү.	-Сөйләмдә төрле кушма җөмләләр куллану, Туры һәм кыек сөйләмнән файдалану. -Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзү. -Әкиятләрнең ахырын тәмамлау, зур булмаган әдәби әсәрләрнең эчтәлеген сөйләгәндә интонацияләрдән дөрес файдалану. -Сөйләмдә, башкалар белән	-Әсәрнең жанрын билгели алу (әкият, хикәя). -Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерү, рольләргә бүлеп шигырьләрне сөйләү. -Яраткан язучыларны атый белү. -Укыту методик комплектында күрсәтелгән 2-3 шигырьне сөйләү, табышмак, мәкальләрне искә төшереп әйтү. -Әдәби персонажның кылган

-Үз туганнары , үзе турында сөйли алу, өй адресын әйтү. -Табигать күренешләрен күзәтеп, алар арасындагы бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара алу, кайбер закончалыкларны белү.	аралашканда ягымлы сүзләр куллану. -Мәгънәдәш сүзләр һәм капма-каршы сүзләр куллану. -Аралашуда актив булу, теләп катнашу.	гамәлләре турындагы фикерләрен башкаларга сөйләү. -Үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйли белү.

Балаларның белем дәрәҗәләре үсеше күрсәткече. (зурлар төркеме).

Танып белү.

Югары дәрәҗә.(3 балл.) Балалар транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтүче, уңайлыклар тудыручы әйберләрне таный һәм әйтә. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, формасы, күләме, нинди материалдан булуы) турында сөйли, аларны төркемли белә. Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында белә. Юл йөрү кагыйдәләрен дөрес әйтә. Туган иле, шәһәре (авылы),Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә. Үз туганнары, үзе турында сөйли, адресын әйтә. Табигатьтәге кайбер закончалыкларны белә, алар арасындагы бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара.

Уртача дәрәҗә.(2 балл.)Балалар транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтүче, уңайлыклар тудыручы әйберләрне атаганда хата җибәрә, ләкин үзлектән төзәтә. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, формасы, күләме, нинди материалдан булуы) турында тулысынча сөйләми, исенә төшергәч, өстәп сөйли белә, төркемли ала. Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында мәгълүматне тулысынча биреп бетерә алмый. Туган иле, шәһәре (авылы),Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә. Үз туганнары, үзе турында аз сөйли, сораулар биргәч

үзлектән тулыландыра. Табигатьтәге кайбер закончалыкларны аңлатканда, үзара бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгарганда кыенлыклар кичерә.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.) Балалар транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтүче, уңайлыклар тудыручы әйберләрне атаганда хата җибәрә. Предмет һәм аның үзенчәлекләре (төсе, формасы, күләме, нинди материалдан булуы) турында тәрбияче ярдәменнән башка сөйли белми, төркемли алмый. Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында мәгълүмате юк. Туган иле, шәһәре (авылы), Россиянең, Татарстанның башкаласы турында әйтә белми. Үз туганнары, үзе турында тәрбияче ярдәмендә сөйли. Адресын белми. Табигатьтәге кайбер закончалыкларны аңлата, үзара бәйләнешләр турында нәтиҗә чыгара алмый.

Аралашу.

Югары дәрәҗә. (3 балл.)Сөйләмдә төрле кушма җөмләләр куллана белә, туры һәм кыек сөйләмнән файдалана. Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзи. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген сөйләгәндә, иҗади хикәяләр төзегәндә интонацияләрдән дөрес файдалана. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләр куллана белә. Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне дөрес әйтә белә.Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда теләп катнаша. үстерелешле аралашуда катнашу дәрәҗәсе камил.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.) Сөйләмдә төрле кушма җөмләләр кулланганда хаталар җибәрә, үзлектән төзәтә белә. Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбиче ярдәмен көтә, бик үк мөстәкыйль түгел. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген тулы бирми, иҗади хикәяләр төзегәндә иҗади түгел. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләрне аз куллана. Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйткәндә хаталар җибәрә.Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда катнаша, үстерелешле аралашуда катнашуы камил дәрәҗәдә түгел.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.) Бала **с**өйләмдә гади җөмләләр куллана, үз тәҗрибәсеннән чыгып начар сөйли, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә. Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген план буенча сөйли белми, иҗади хикәяләренең эчтәлеге гади, интонацияләрдән файдаланмый. Сөйләмдә, башкалар белән аралашканда ягымлы сүзләрне аз куллана. Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтми.Тәрбияче һәм балалар белән аралашуда сирәк катнаша, үстерелешле аралашуда катнашуы юк дәрәҗәдә.

Матур әдәбият уку.

Югары дәрәҗә. (3 балл.) Әсәрнең жанрын (әкият, хикәя)аера ала. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда актив катнаша, тиз истә калдырып яттан сөйли. Язучыларны таный һәм атый, әсәрләрен белә. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны сөйләмдә мөстәкыйль куллана. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйләп бирә ала.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.) Әсәрнең жанрын (әкият, хикәя)аерганда ялгышлыклар җибәрә, ләкин тәрбияче ярдәмендә үзлектән төзәтә ала. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда активлык күрсәтми, ләкин катнаша. Язучыларны таный, әсәрләрен әйтүдә кыенлыклар кичерә. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны сирәк куллана. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә бәя биргәндә хаталар җибәрә. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга тулы итеп сөйләми.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.) Әсәрнең жанрын (әкият, хикәя)аера алмый. Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә, рольләргә бүлеп шигырьләр укуда катнашырга теләге юк. Язучыларны танымый, әсәрләрен әйтә алмый. Шигырьләрне, мәкальләрне, санамышларны кулланмый. Әдәби персонажларның кылган гамәлләренә бәя бирә белми. Үзенең яраткан китабы турында башкаларга сөйли белми.

Ел ахырында үзләштерелергә тиешле белем һәм күнекмәләр.

(мәктәпкә әзерлек төркеме.)

Танып белү.	**Аралашу.**	**Матур әдәбият уку.**
-Сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында күзаллау. -Экологик бәйләнешләрне аңлата алу, кешенең табигать белән бәйләнеше, үзара йогынтысын белү. -Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүматле булу. -Предметларны үзләренә генә хас билгеләре, үзнчәлекле сыйфатлары буенча аерып ала һәм төркемли белү. -Үзе турында, (Ф.И.О., адрес, № телефон, әти-әнисе)сөйли белү, өлкәннәр хезмәте, аларның эшлекле сыйфатлары турында мәгълүматле булу.	-Күмәк сөйләмдә катнашу (сораулар бирә, сорауларга тулы җавап кайтара, вакыйгаләр, фактлар,күренешләр турында эзлекле мәгънәле, аңлаешлы итеп сөйли.) -Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча аңлап төгәл куллану. -Сүзләрне контексттагы мәгънәсенә туры китереп сөйли белү күнекмәләре булу. Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып иҗади хикәяләр төзи белү. Тәрбияче, һәм яшьтәшләре белән әдәпле итеп сөйләшә белү.	-Әсәрнең жанрын билгели алу (Әкият, хикәя, шигырь.) -Китап геройларының хәленә керә белү, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирү, үз мөнәсәбәтен белдерү. - Шигырьләрне, сәхнәләштергән әсәрләрне сәнгатьле итеп сөйләү, эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирә белү. -Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен тану. -Китаплардан яңа белемнәр алу мөмкинлеген аңлау.

Балаларның белем дәрәҗәләре үсеше күрсәткече.

(мәктәпкә әзерлек төркеме).

Танып белү.

Югары дәрәҗә. (3 балл.)Бала сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында күзаллый. Экологик бәйләнешләрне аңлата ала, кешенең табигать белән бәйләнеше, үзара йогынтысын белә.Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмат бирә ала.Предметларның үзләренә генә хас билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары турында сөйли, аларны төркемли белә.Үзе турында, (Ф.И.О., адрес, № телефон, әти-әнисе)сөйли белә, өлкәннәр хезмәте, аларның эшлекле сыйфатлары турында мәгълүмате бар.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.) Сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында баланың күзаллавы җитәрлек дәрәҗәдә түгел. Экологик бәйләнешләрне күрүдә авырыксына, тәрбияче яки балалар ярдәмендә үзе җавап бирә.Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмате бар, дөрес итеп тәрбияче ярдәмендә аңлата. Предметларның үзләренә генә хас билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары турында сөйлгәндә хаталар җибәрә, төркемләгәндә хаталар җибәрсә үзлектән төзәтә белә .Үзе турында, (Ф.И.О., адрес, № телефон, әти-әнисе) мәгълүмате тулы түгел.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.)Сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында бала күзалламый. Экологик бәйләнешләрне, кешенең табигать белән бәйләнеше, үзара йогынтысы турында әйтә белми. Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмат бирә алмый. Предметларның үзләренә генә хас билгеләре, үзенчәлекле сыйфатлары турында сөйли әмма аларны , төркемләми. Үзе турында, (Ф.И.О., адрес, № телефон, әти-әнисе) мәгълүмате аз.

Аралашу.

Югары дәрәҗә (3 балл.)Бала күмәк сөйләмдә актив катнаша (сораулар бирә, сорауларга тулы җавап кайтара, вакыйгаләр, фактлар,күренешләр турында эзлекле мәгънәле, аңлаешлы итеп сөйли.).Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен

мәгънәсе буенча аңлап төгәл куллана ала.Сүзләрне контексттагы мәгънәсенә туры китереп сөйли белә.Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып үзлектән иҗади хикәяләр төзи белә.Тәрбияче, һәм яшьтәшләре белән әдәпле итеп сөйләшә белә. Бәйләнешле сөйләме чиста, грамматик яктан дөрес.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.)Бала күмәк сөйләмдә катнаша (сорауларны аз бирә, сорауларга җавап кайтара, вакыйгаләр, фактлар,күренешләр турында эзлекле сөйләгәндә хаталар җибәрә, ләкин үзлектән төзәтә).Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча кулланганда хаталар җибәрә. Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып иҗади хикәяләр төзегәндә хаталар җибәрә, тәрбияче ярдәмендә үзлектән төзәтә ала.Тәрбияче һәм яшьтәшләре белән әдәпле итеп сөйләшә белә.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.)Бала күмәк сөйләмдә катнашмый (сораулар бирә, сорауларга тулы җавап кайтара алмый вакыйгаләр, фактлар, күренешләр турында эзлекле сөйләгәндә хаталар җибәрә, үзлектән төзәтә белми).Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгънәсе буенча кулланганда хаталар җибәрә. Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча, үз тәҗрибәсеннән чыгып үзлектән иҗади хикәяләр төземи.

Матур әдәбият уку.

Югары дәрәҗә.(3 балл.) Әсәрнең жанрын билгели ала (әкият, хикәя, шигырь). Китап геройларының хәленә керә белә, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә, үз мөнәсәбәтен белдерә. Шигырьләрне, сәхнәләштергән әсәрләрне сәнгатьле итеп сөйли, эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирә белә. Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен таный.Китаплардан яңа белемнәр алу мөмкинлеген аңлый.

Уртача дәрәҗә. (2 балл.)Әсәрнең жанрын билгеләүдә (әкият, хикәя, шигырь) хаталар җибәрә. Китап геройларының хәленә керә белә, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә, үз мөнәсәбәтен аңлата алмый. Шигырьләрне, сәхнәләштергән

әсәрләрне сөйләгәндә сәнгатьлелек җитми.Эчтәлеге буенча сорауларга җавап биргәндә хаталар җибәрә. Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен таныганда, хаталар җибәрә, күп очракта үзлектән төзәтми. Китаплар белән кызыксына, мөстәкыйльлеге чамалы.

Уртачадан түбән дәрәҗә.(1 балл.) Бала әсәрнең жанрын (әкият, хикәя, шигырь) тәрбияче ярдәменнән башка билгели алмый. Китап геройларының хәленә керә белми, кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә алмый, үз мөнәсәбәтен дөрес аңлата алмый. Шигырьләрне тиз истә калдырмый, сәхнәләштергән әсәрләрне сөйләгәндә сәнгатьлелеге, иҗадилыгы юк. Эчтәлеге буенча сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә яки бирә алмый. Иллюстрацияләр, рәсемнәргә карап өйрәнгән матур әдәбият әсәрләрен таныганда күп хаталар җибәрә. Китаплар белән кызыксынмый.

Кулланылган әдәбият.

1. Ал кирәк,гөл кирәк (методик кулланма). Р. Ягъфәров.- Казан. 1995.
2. Балачак аланы (хрестоматия). К.В.Закирова. - Казан. 2011.
3. Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү программасы. М.А.Васильева, В.В. Гербова, Т.С. Комарова. - Казан Мәскәү.2019.
4.Балалар бакчасында татарча сөйләм үстерү дәресләре (методик кулланма.) З.М. Зарипова, А.И.Касимова.- Казан 2010.
5. Бала бишеге-гомер ишеге (җыентык). Ф.Зарипова... - Яр Чаллы. 2000.
6. Белем бирү һәм тәрбия процессында милли төбәк компоненты(методик кулланма). З.М. Зарипова. - Яр Чаллы. 2000.
7. Балалар фольклоры. Н. Исәнбәт. - Казан. 1984.
8. Балалар бакчасы (хрестоматия). Ф.Ю. Юсупов.- Казан. 2003.
9. Бал бабай. З.М.Зарипова, И.М. Хәмитов. - Яр Чаллы. 2000.
10. Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү (программа). К.В.Закирова...- Казан 2009.

11. Балалар бакчаларында телдән сөйләмгә өйрәтүнең фәнни методик нигезләре (монография). М.Ф.Кашапова. - Казан. 2009.
12. Гөлбакча (хрестоматия).   Ф.Ю. Юсупов... - Казан. 1990.
13. Диагностика речевого развития дошкольников. (3-7 лет). О.С.Ушакова, Е.М. Струнина. - Москва. 1999.
14. Иң гүзәл тел-туган тел (методик кулланма).   М.Ф.Кашапова. - Казан. 2009.
15.Иң матур сүз (хрестоматия). К.В.Закирова. - Казан. 2000.
16. Иң татлы тел-туган тел (методик кулланма).   М.Ф.Кашапова. - Казан. 2004.
17. Иҗат баскычлары (методик ярдәмлек). Р.К.Шәехова, К.В.Закирова.- Казан. 2001.
18. Көч һәм рух тамырлары (хрестоматия). К.В.Закирова, Р.А.Низамов.- Казан. 1998.
19. Кәҗә-мәкәрҗә (методик кулланма). Р. Ягъфәров.- Казан. 1994.
20. Методика развития речи детей. А. М. Бородич.- Москва. 1981.
21. Материал к занятиям по развитию речи. Т.И. Подрезова.- Москва. 2006.
22. Программа по обучению детей русскому языку. З. М. Зарипова...- Набереңные Челны. 2004.
23. Развитие речи детей 5-7 лет.). О.С.Ушакова. - Москва. 2011.
24. Раушан көзге (хрестоматия). Р.Ш.Халикова.- Казан. 1993.
25. Туган телем- бөек анам теле (методик кулланма). З.М.Зарипова. - Яр Чаллы. 2004.
26. Табигатькә сәяхәт (методик эшләнмә). Г.М. Хәкимова. - Яр Чаллы. 2007.
27. Татар халык уеннары. Р. Ягъфәров. - Казан. 2002.
28. Татар халык табышмаклары. “Идел-йорт” нәшрияте. - Яр Чаллы. 2000.
29. Театр уйнап үсәбез (ярдәмлек). А.Т.Хуҗина. - Яр Чаллы. 2009.
30. Уйный-уйный үсәбез (хрестоматия). К.В.Закирова. - Казан. 2005.
31. Уйныйк әле, балалар (методик ярдәмлек). М.Ф.Кашапова.- Казан. 2011.
32. Юлда йөрсәң, уяу бул! Ф.Л.Гыйниятуллина. - Яр Чаллы. 2008.

33. Әхлак дәресләре (дәрес эшкәртмәләре). В. С. Казыйханов.- Яр Чаллы. 1997.
34. Әхлак белеме - (хрестоматия). В. С. Казыйханов. Яр Чаллы. 2000.
35. Әткәм-әнкәмнең теле (методик кулланма). К.В.Закирова, С.М.Гаффарова.- Казан. 1997.
36. Әдәп-матур гадәт. З.М.Зарипова. - Яр Чаллы. 2009.
37. Үз илемдә, үз телемдә (методик кулланма). Ф.М.Зиннурова.- Казан. 2009.
38. Җил каян килә (җыентык). Л. Шәех.- Казан. 2008.